Any IV. Núm. 158 - Barcelona, dijous, 11 de Febrer de 1932

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLÍTICA

Preu : 30 cèntims - Pelai, 62. Telèfon 15300. - Subscripció : 3'50 pessetes trimestre

ja té tres anys de vida.

EL TERCER ANIVERSARI

CONTINUÏTAT DE LABOR

En dies molt poc allunyats, s'escauen l'aniversari de la primera República espanyola — aquella *limpia, clara y honrada República española,* segons frase de don Miguel de Unamuno — i el d'aquesta publicació, que ha entrat ja en el seu quart any de vida. Aquesta quasi coincidència no té altre valor que el d'una coincidència, igualment que el fet que la caiguda de l'oprobiosa dictadura tingués lloc quan celebràvem el nostre primer aniversari. Fóra pueril voler treure cap satisfacció d'aquestes obres d'un pur atzar, però ja no ho és tant voler considerar la tasca realitzada des d'aquestes pàgines i fer, com hem fet cada any en aquesta data, una mena d'examen de consciència i de balanç del tercer any de la vida de MIRADOR.

La proclamació de la República del 1873 al Congrés. (De «La Ilustración»)

Aquest any passat ha vist el canvi més formidable en l'estructura política del país, canvi que no pot tenir sinó una influència favorable en els destins d'aquesta terra, treballar per la qual ha estat, és i serà sempre la finalitat del nostre setmanari, dintre l'òrbita de les seves activitats.

De com les hem desenrotllades durant aquest tercer any de MIRADOR, els nostres lectors en són testimonis; la confiança que amb el seu favor ens demostren, ens fa creure que la nostra orientació és encertada. I aquí escau una remarca que no creiem del tot supèrflua, i és la continuïtat de l'esperit i del to que informen aquest setmanari, esperit i to que li infongué el seu fundador i que creiem haver assimilat amb profit. Si no féssim esment de la persona a qui es deu l'esperit i el to del diari, no gosaríem afirmar a continuació que tant l'un com l'altre han vingut a constituir, tant com el tipus mateix del setmanari, una novetat en la premsa barcelonina, mancada d'un òrgan de crítica i comentari estrany en absolut a qualsevol agrupament polític, intellectual o artístic. Dintre les normes imposades per la convivència social i pels interessos elevats que són els únics que volem servir, MIRADOR és una tribuna d'expressió oberta a tothom que ofereixi unes certes garanties. No practica un covard eclecticisme; però tampoc bandeja sistemàticament determinades manifestacions provinents de tal o tal altre sector dels molts que componen la complexa vida barcelonina. Pensem haver assolit un equilibri entre la llibertat d'opinió i les exigències requerides per la unitat que ha de tenir tota publicació que no vulgui cultivar, amb consciència o sense, el confusionisme.

Retreurem, com una prova de la continuïtat de l'esperit i del to de MIRADOR, ja definits des del seu primer número, el fet que havent deixat d'ésser-ne director el nostre company Manuel Brunet, per tal de disposar d'una més gran llibertat d'acció en les seves tasques de periodista polític, i havent-lo substituït en el dit càrrec Just Cabot, que ha figurat en la nostra redacció des d'abans d'aparèixer el nostre primer número, no es pot senyalar cap canvi en cap aspecte de MIRADOR.

Això no vol dir, però, que hàgim cregut haver arribat a la perfecció i que, donant-nos per totalment satisfets, renunciem per endavant a totes les possibles millores que caben en la nostra tasca, tant la que és estrictament periodística com la que podem realitzar al marge d'aquesta.

Una d'aquestes tasques marginals que MIRADOR ha portat a terme, amb tant d'èxit que ha estat abundantment copiada aprofitant en gran part l'atmosfera que nosaltres havíem creat, fou la de les sessions de cinema escollit, a les quals, d'altra banda i amb caràcter excepcional, no hem renunciat del tot. I menys encara hem renunciat a d'altres iniciatives que estan en curs de planteig i de les quals darem oportunament compte als nostres lectors i amics.

En vista de l'amable acollida de les nostres iniciatives, creiem del nostre deure arrodonir la labor realitzada des d'aquestes pàgines, amb altres de complementàries, atenent sempre a cultivar aspectes, o bé inèdits entre nosaltres, o bé que, tot i no ésser inèdits, no adquireixen, per manca de coordinació i d'organització, el relleu i l'èxit que els correspon.

Entenem així diversificar i completar la tasca que amb aquest setmanari ens hem emprès, contribuint amb tot el nostre esforç a fer-la eficaçment informadora al mateix temps que orientadora.

Hem entès, des de bon principi, que aquest setmanari tenia una missió educativa i aclaridora. Hem fet tot el que ha estat a la nostra mà per complir aquesta missió valentnos de tots els elements que el país ens podia proporcionar. Si ens declarem satisfets dels resultats obtinguts fins ara, més ens satisfarà poder-los millorar i ampliar. Creiem que així servim els interessos de l'esperit i servim Catalunya. Tot esforç dedicat als uns i a l'altra, no ens semblarà mai mal esmerçat. Tenim la convicció que tot el que es faci per mantenir viva la sensibilitat davant els fets de tot el món en general i del nostre país en particular, redunda en benefici d'aquest, del seu índex de civilitat i del règim que lliurement s'ha volgut donar, per al manteniment del qual no planyerem esforç a fi de contribuir, en la mida de la nostra vàlua, que no tingui l'efímera vida d'aquell altre l'aniversari del qual s'escau avui precisament.

Esperem, com en els tres anys passats, seguir la línia de conducta establerta i que els nostres lectors ens hi correspondran com fins ara.

De Dijous — a Dijous

Salut, Manuel Brunet!

Els dos minyons que, de nit i sortint de trascantó, consumaren l'agressió del nostre amic Manuel Brunet, no entren en compte. Assalariats o no, eren gent manada i no se'ls demanava que tinguessin coratge, sinó que fessin un servei. Tampoc es pot parlar, pel que es refereix a ells, de manca de respecte a la llibertad de la premsa: ja seria prou si sabien llegir; per a ells Manuel Brunet era un desconegut; els havien dit que agredissin un senyor i, sense fred ni calor, l'agrediren. Podem plànyer que a la societat es donin exemplars semblants. Però aquest plany ara no fa el cas.

Segurament, si qualsevol d'ells dos hagués tingut desavinences greus amb Manuel Brunet, hi hauria anat de cara a cara; però no hi havia res d'això, i ells volien sortir del pas.

Per això, quan ens referim als covards agressors, volem dir els que ordenaren l'acte: fem extensiu aquest epítet als que n'han manifestat fruició. Els uns i els altres han contribuït amb una acció més a tota la sèrie d'atemptats a la dignitat ciutadana que veiem aquests dies massa sovint.

A part d'aquest aspecte, com sigui que la brutalitat sol acompanyar-se de l'estulticia, la malifeta no tan solament els és inútil, sinó contraproduent: és la prova més palesa de la seva culpabilitat i de la seva incapacitat. Damunt d'aquest cimbell de malvestats, tan sols hi cap la covardia.

Si; tenen por; molta por; es veuen mal segurs: per això han perdut el seny; i, a força de cinisme pretenen defensar-se de biaix. Han perdut molt més que la seva víctima: quatre gotes de sang no són res al costat de la reputació... si és que per aquest cantó hi ha res per perdre.

Manuel Brunet ha pogut veure aquests dies la simpatia general que han despertat les seves actuacions i l'interès que ha mostrat l'opinió envers la seva persona. Aquesta ha estat la victòria popular de l'agredit per la ressonant victòria periodística de fa uns mesos, llavors que, cara a cara, denuncià uns fets vituperables. Oposem a aquesta reacció ciutadana la circumspecció de la premsa barcelonina, tan dolçament mesella com de costum: els blasmes per l'atemptat a la classe no han passat, en general, d'un discret gasetilleig. La nostra classe periodística, seguint la seva tradició, segueix essent la més propícia a fer de cap de turc; no és pas per la idea clara de la dignitat professional que els nostres periodistes s'assenyalen... i consti que ho diem amb dolor i amb vergonya, com quan hom ha de convenir en tares d'individus de la família, molt benvolguts.

Aquesta absència de sensibilitat podem dir que ens ha impressionat més que no pas la materialitat repugnant de l'agressió. Car, al capdavall, de la mena de gent d'on eren partides les ordres donades als infeliços barandes, no es poden esperar sinó coses d'aquesta mena. Si no fessin això ja no serien ells. Tal l'arbre, tal la fruita. Però que persones dotades del sentit de la justícia, ciutadans honorables, companys de professió de l'ofès, no hagin comprès — ja no fem consideracions d'ordre moral — que la violència, un cop desfermada, no es detura en una sola persona, sinó que amenaça a tothom, ens capfica. Fins quan l'egoisme arribarà a fer oblidar el que recomanaria el mateix egoisme?

MIRADOR, *en blasmar enèrgicament l'odiós atemptat als drets sagrats de la lliure opinió; la brutal barbàrie dels inductors de l'acte i la trista ignorància dels executors materials, sent una satisfacció de poder, una vegada més, manifestar l'amistat i la companyonia que l'uneix amb Manuel Brunet, màrtir del periodisme.*

MIRADOR INDISCRET

La influència del cine

Nit del dimarts de Carnestoltes. Al Círcol Hispano-Americà de la Plaça de Catalunya, on té lloc un ball de disfresses, En Vidal Salvó abraça efusivament un tinent de navili, el senyor Ramon Rodríguez Lison, que ha de sortir al cap de poques hores, per ordre del govern, comanant el *Buenos Aires.*

—¡*Ten cuidado, Ramón, ten cuidado*! — li prega En Vidal Salvó.

L'oficial somriu.

—¡*Ten cuidado*! ¡*Acuérdate del* Potemkin!

La festa dels ocells

Ja que parlem del *Buenos Aires...*

El senyor Moles, el nostre agut governador civil, contava l'altre dia a un amic, amb el seu llenguatge pintoresc, l'intent de vaga de la fam que es registrà a l'esmentat vaixell.

—Aviat la vaig tenir solucionada—deia el senyor Moles —. Vaig donar ordre de posar tres o quatre passarells, que tot ho esvalotaven, en una gàbia a part; vaig fer augmentar, després, la ració als pinsans de la majoria, i als cinc minuts tothom endrapava.

Les apariències enganyen

El cap de vigilància senyor Menèndez i el seu secretari, acompanyats d'un amic comú, no policia, es presentaren fa unes nits a un flamant club de la plaça de la Universitat d'on sospitaven, amb raó, que es jugava als prohibits.

Després de fer una consumació a una de les taules del saló-cafè, es dirigiren, amb aire innocent, a un altre saló, curosament protegit per unes vitrines i un ben estilat porter, en el qual uns quants punts, valgui el mot, estaven lliurats a les delícies del bacarà.

El porter féu una reverència al senyor Menéndez i al secretari, i fins alçà cerimoniosament la cortina perquè entressin, però a l'acompanyant li barrà el pas en absolut.

—Ja l'hi he advertit! — observà en Menéndez a l'amic —. Vostè, a més de no ésser soci, té cara de policia.

Minuts després hi hagué allò de *alto el juego,* etc.

Comentant aquest episodi, En Gastó A. Màntua, directiu del club, reconeixia l'endemà que En Menéndez com a comediant el guanya.

La «legítima»

Quan, l'altra nit, la comissió encarregada d'incautar-se dels collegis dels jesuïtes va arribar al de Sarrià, volgué veure tot seguit els laboratoris i museus; el cor els deia, als comissionats, que els trobarien buits.

En efecte, al Laboratori famós de Psicologia i Pedagogia, del Pare Palmés, només hi havia una taula coixa i tres cadires, i el Museu Zoològic havia quedat reduït a unes quantes petxines, un gos d'aigües i una hiena simbòlica.

Les biblioteques estaven igualment despullades. La de l'Institut de Química es componia, per exemple, de dos exemplars del *Manual de Acción Católica,* del Pare Noguer, i de cap altre volum més.

A una sala on es llegia damunt la porta: «Mecanografía», els incautadors hi recolliren, per tota herència, una tapa, abortyegada, de màquina d'escriure.

I així a tot el collegi.

Dels llits, sols els sommiers. A la cuina, ni un plat, ni una cassola. Només dues ampolles d'aigua. Ah! I una gata prenyada.

Dormir, menjar i beure

Al collegi del carrer de Rosselló, els jesuïtes van ésser més condescendents.

A tots els llits hi deixaren e's matalassos i llençols, i fins i tot, en alguna cambra, hi havia sabó d'olor al rentamans.

Els paraments de cuina, intactes. I al menjador, dos ous ferrats i mitja ampolla de vi de marca, com volent dir: «Atipeuvos!»

A la fortalesa del carrer de Casp

Tampoc els *padres* del collegi del carrer de Casp volgueren riure's gaire dels incautadors.

Tot, o gairebé tot, estava al seu lloc. De les bótes de vi, al celler, no rajava, però ni una gota. Solament una excepció: la bóta del vinagre.

Llibres, pocs. Sobretot, a les cambres. Els ocupants d'aquestes deixaren només diaris damunt les taules: *La Vanguardia, El Debate,* amb preferència; cap *Veu.*

El castellà, llengua única. L'alcalde, un moment, féu una exclamació de sorpresa:

—Un cartell en català!

Tothom s'hi abocà amb curiositat. Es tractava d'un calendari de cuina amb els dies de dejuni i abstinència.

Esperin-se!

A les portes de les cambres, al carrer de Casp, hi havia uns taulers de fusta pels quals, amb una clavilla fixada a uns forats, el visitant sabia on es trobava el religiós que anava a veure i si trigaria o no a tornar.

Les clavilles, en llur majoria, estaven fixades al forat corresponent a un retolet que deia: «*Volverá pronto*».

Un gra de sorra

Li ensenyen a Henri Oger, el campió del pacifisme, una incisiva caricatura de l'Apa burlant-se d'ell i dels seus ideals.

Lluny d'enfadar-se, Henri Oger acull la caricatura amb displicència.

—M'han triat a mí com a víctima!... I què? Què és aquesta víctima, què sóc jo, davant els milions d'homes que la guerra química que s'apropa ha d'engolir?

Anacronisme

Hem vist un catàleg d'una exposició de pintures que actualment es celebra en una sala barcelonina. El catàleg, sota el nom de l'expositor, Carmel Davalillo, fa constar: «becari de la Generalitat».

No sabíem que de la Diputació que presidia el comte de Montseny se n'hagués dit mai la Generalitat.

Perdre's per carta de massa

Diu que al Liceu han de fer una obra del mestre Jaume Pahissa. Almenys Hipòlit Làzaro ja la té estudiada.

Per cert que un dia d'aquests el cantant trobà el mestre i li digué:

—Senyor Pahissa: ja veurà que bé li canto la seva obra: *no la coneixerà.*

En Pahissa va somriure, enigmàtic.

Porter de futbol i enginyer agrícola

Vidal de Càrcer, el conegut porter del F. C. Barcelona, estudia la carrera d'enginyer agrícola. Els companys d'equip, a propòsit d'aquesta doble activitat de Vidal, li fan els més pintorescos comentaris. Els defenses, principalment, aprofiten totes les avinenteses que els brinda llur collocació per a sermonejar-lo irònicament i gastar-li facècies. Així per exemple quan «plongeona» una pilota — tot el cos rabejant-se damunt l'herba — escolta invariablement aquesta exclamació:

—Carai, Vidal, i com et tira l'agricultura!

Piquiponiana

Asseguts entorn d'una taula en un cafè barceloní, don Joan i uns quants *copinscus.* Un d'aquests allarga al senyor Pich una postal datada a Grècia i signada per un amic comú. El senyor Pich i Pon es disposa a llegir-la, però notant que el que seu al seu costat malda, fent contorsions amb el cap, per dirigir la visual a la imatge que hi ha en una de les cares, li diu tot mostrant-la-hi:

—Ja pot mirar, ja; és una vista del *Pantopon d'Antenes.*

La missió de la premsa

Llegim a *El Llamp,* publicació catòlica de Gandesa, un anunci que diu literalment.

«SENYORETES, ATENCIO!!! — Dos joves, fills de bones famílies d'aquesta ciutat, sense defectes coneguts, treballadors i aptes per a constituir família; lliures de' servei militar (tenen de 26 a 29 anys), desitgen contreure matrimoni com Déu mana, a Gandesa o fora, mentre sigui abans de l'abril de 1933, amb senyoretes decents i que reuneixin totes les condicions que exigeix la moralitat ben entesa, dotades de cultura i bons costums.

Per a informes a n'aquesta Redacció, amb discreció garantida.»

Si se n'assabenta *El Correo Catalán*!!

Aquesta és la Pau, que plora i diu: "Pobreta de mi, que no saben sinó parlar de pau i desarmament!"

(c) Ministerio de Cultura 2006

IMPRESSIONS D'UN VIATGE A LA U. R. S. S.

La República de Treballadors

VI. ESTRUCTURA DEL REGIM

DICTADURA

Es un tòpic dir que a la Unió hom ha organitzat la dictadura del proletariat. Es un tòpic i, a més a més, un fet que, si més no, té estat legal i respon a la més pura ortodòxia marxista. Marx, en efecte, ja va preveure clarament i com qui diu prescriure, la dictadura del proletariat com a fórmula

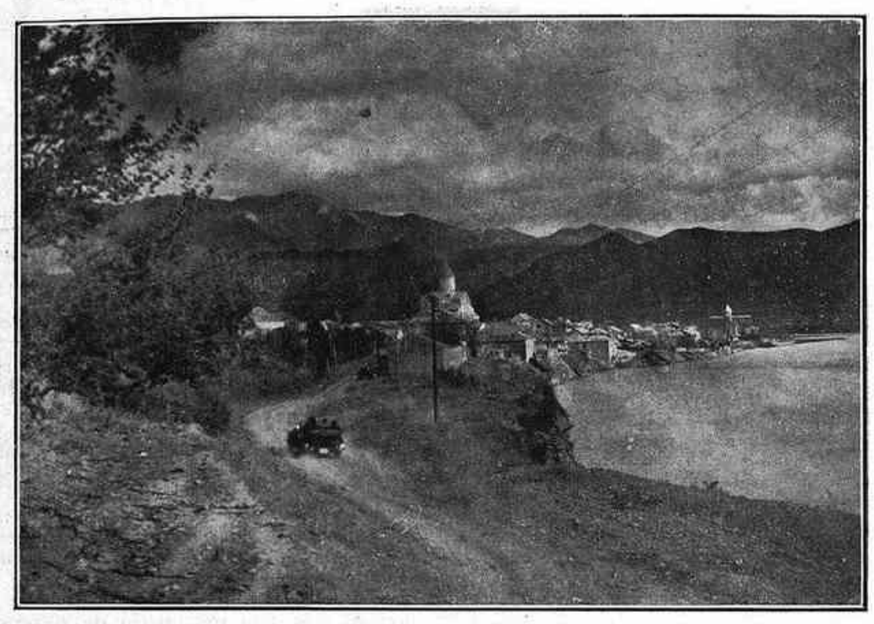

El monestir de Mzchet, a Geòrgia. (*Vegi's el n.º* 152 *de* MIRADOR)

política mitjancera entre el sistema capitalista i el paradís comunista. Els revolucionaris russos, per la seva part, animats de la ingènua pruïja ordenacionista característica de totes les revolucions, s'apressaren a sistematitzar aquesta dictadura del proletariat, i a donar-li estat legal. La promulgaren pomposament. Li entreteixiren, tot al voltant, un lèxic ben escaient. La consagraren excloent del dret de ciutadania actiu i passiu tothom que no fos un veritable proletari i adoptaren, com a ideal oficial, l'establiment d'una classe social única, el proletariat, en tota la Unió.

Un cop sentat el principi que únicament els proletaris podien manar, sorgí el problema de *com* podien manar. Directament era impossible, car el proletariat, ultra ésser tota una classe social, és precisament la més nombrosa. Calia acudir a principis representatius. Hom pensà en l'estructuració corporativa a base dels sindicats. L'exclusivisme de les agrupacions professionals, però, resultava molt unilateral i no es veié clar que encaixés bé amb el caràcter total i complex de la política. I, aleshores, hom no tingué més remei que emprar els bescantats procediments de la democràcia. I la Constitució de la U. R. S. S. consagrà, dintre d'una ciutadania restringida als proletaris (obrers de totes menes, camperols i soldats), els principis representatius, mitjançant unes menes de sufragis, eleccions, parlaments, etc.

I així foren establertes una sèrie de corporacions i d'institucions que per poc que poguessin anomenaren Soviets (consells). N'implantaren d'urbans, de rústics, de provincials, de locals, d'estatals, etc., i al capdamunt de tots ells posaren el suprem organisme legislatiu anomenat Congrés dels Soviets de la Unió. Aquest està compost per molts centenars de membres, es reuneix, em penso, un cop cada dos anys i, evitant deliberacions i mals de cap, es limita generalment a dir que sí a tot el que li proposa el Consell Central Executiu. Aquest darrer organisme, eixit de l'altre, n'és una mena de tria d'uns 300 i constitueix, en la pràctica, el veritable parlament deliberatiu. Es descompon en dues cambres i té una comissió presidencial permanent. Les categories supremes de l'administració culminen en el Consell de Comissaris del poble amb característiques i atribucions ministerials. El conjunt és, si més no, extraordinàriament enginyós i pot ésser estudiat en detall en qualsevol manual.

El funcionament d'aquesta maquinària és artificiós i sovint fictici. Les eleccions esdevenen jocs més o menys innocents, i si la totalitat dels elegits no pertany al partit comunista, sospito que és perquè aquest no compta encara amb tants membres com llocs hi ha en la complicada organització política d'un règim burocràtic per excellència. I és que, ben mirat, això de la dictadura del proletariat és una magnífica mentida. Ni el proletariat està, a la U. R. S. S., capacitat per a dictar ni, encara que ho estigués, li fóra fàcil realitzar-ho. Està, certament, mimat, privilegiat, però li cal obeir cegament. El proletariat és una classe social molt nombrosa i per a organitzar dictadures cal poca gent i decidida. A la Unió la dictadura fou, des dels primers moments, de molt pocs (el Comitè revolucionari), estigué després en mans del duo Lenin-Trotsky i ha acabat per esdevenir unipersonal amb Stalin. Al voltant d'ell i dels principals capitostos hi ha una selecció dels partidaris incondicionals del règim, dels més fanàtics, dels més «purs», organitzats dintre els quadros de l'únic partit possible a la Unió, o sigui del partit comunista. Llur missió és, en definitiva, la d'ocupar els llocs estratègics de la política, de l'administració i de les entitats econòmiques. Un cos de policia i espionatge, admirablement organitzat, l'O. G. P. U., garanteix a la dictadura la seguretat i l'ordre a l'interior. I un exèrcit cada dia més poderós li serveix de protecció contra tot possible atac de l'exterior.

La Constitució i tots els organismes que en ella són definits, la democràcia proletària i el seu sistema de soviets tenen un cert aire de faramalla espectacular. Fan un paper, diríem, de façana. En realitat, els veritables instruments de Govern són, a la Unió, el partit comunista, l'O. G. P. U. i l'exèrcit roig. Dominant-los tots i rera el lèxic i institucions d'una pretesa dictadura del proletariat, la fermesa de la dictadura staliniana em sembla per ara ben assegurada. I no m'estranyaria que l'actitud més pràctica davant el fet de la seva existència, comencés per no basar massa càlculs sobre la possibilitat del seu pròxim enderrocament.

ECONOMIA PLANIFICADA

De la mateixa manera que seria exagerat sostenir que a la U. R. S. S., el proletariat exerceix la dictadura, no crec que fos gaire just afirmar que hom hi practica el comunisme. El comunisme és una teoria de redempció de classes socials que es suposen explotades i s'ha distingit sempre per una gran vaguetat i imprecisió en les solucions concretes. Més perfilat i definit, és el socialisme, el qual, de tota manera, és considerat per molts (i jo em penso que per Marx i tot) com un estadi preparatori per arribar a l'establiment del comunisme. A la Unió, d'assaigs comunistes se'n varen fer de totes menes i llurs fallides ocasionaren sovint les més lamentables conseqüències. Amb l'establiment de la dictadura staliniana les coses han variat i, avui dia, el règim, bo i tenint tendències certament molt socialitzants, de comunista es pot dir que no en té més que l'embolcall superficial del lèxic.

L'exaltació de l'Economia, que en si ja és un dels grans tòpics del socialisme, és prosseguida, per Stalin i els seus amics, a ultrança. En últim terme, ells mateixos arriben a fer l'efecte del consell directiu d'una gran societat d'explotació, amb poders illimitats sobre totes les riqueses de la Unió. Els grans trusts en serien les seccions i tots i cada un dels ciutadans, els empleats. Si al país dels Soviets hom està realitzant un gran experiment d'ordre econòmic (com tot sovint és repetit), la denominació més tècnica d'aquest experiment fóra, al meu entendre, la de capitalisme d'Estat.

L'Estat és allí l'únic capitalista, el que controla tota la banca i el que posseeix i explota tots els mitjans de producció. Aquells encastellaments i aquelles coordinacions d'interessos, anomenats trusts i càrtels, que en els països capitalistes sorgiren progressivament, de baix a dalt, són creats i definits, a la Unió, per la llei, de dalt a baix. Cada gran secter de la producció: el carbó, el petroli, la fusta, el blat, etc., cada gran funció de la circulació dels productes: transports, importació, explotació i altres; i totes les entitats de consum, cooperatives i similars, són organitzades en forma de Societats generalment anònimes directament controlades per l'Estat. L'Estat en fixa el capital nominal mitjançant un compte obert en el banc de l'Estat mateix i té cura de repartir les accions (en molts casos purament simbòliques) entre les entitats que ell creu que han d'estar interessades en l'empresa corresponent, bo i reservant-ne un bon feix per al Comissariat competent en la matèria. Les accions no són transferibles més que per precepte legal, justificat per una transformació o nacionalització en l'ordenament dels negocis. D'aquesta manera l'Estat provoca unes assemblees d'accionistes i uns consells d'administració on són representats ell mateix i la gent i els interessos que a ell li semblen. La tendència general consisteix a afavorir la màxima ramificació i entrellat de totes aquestes entitats. Durant molt de temps hom pretengué fer el contrari, o sigui simplificar; però com que la realitat és cosa molt complexa i variant, hom convingué que el millor era adaptar-s'hi. Altrament, per ramificacions que sorgeixin, l'Estat ho controla tot, absolutament tot.

Ho controla tot i ho dirigeix tot i és per això que fa tants plans com pot. A més a més, això dels plans té un gran avantatge: un pla pot ésser un ideal i un ideal és sempre la gran cosa per posar un poble en marxa. Hi ha, és cert, l'ideal comunista, però resulta que, ultra ésser a terme molt llarg, la seva imprecisió inclina més al misticisme que a l'activitat, i als homes de la nova Rússia el que els convé és, abans que res, molta activitat, febrosa activitat. Un pla, per servir l'ideal, ha d'ésser de pròxima i bastant possible realització. Pot exigir un gran esforç, però ha d'oferir compensacions proporcionades. El seu aspecte, en el cas de la Unió i tenint en compte el caràcter de la dictadura i el del poble, havia d'ésser perfectament categòric, minuciosament imperatiu. Havia d'absorbir-ho i de preveure-ho tot. I així s'ha esdevingut. El pla quinquennal, en efecte, té per finalitat principal la industrialització del país, però tant calcula el nombre de fàbriques que cal construir com preveu l'augment de la població i prescriu el retrocés de l'analfabetisme. Representa una mobilització total, absoluta. El pla quinquennal sembla una immensa ordre de batalla, i l'economia general de Rússia, una economia de necessitat, de guerra.

Sobre aquest pla quinquennal hom n'ha dit, a dintre i fora de l'Unió, de seques i de verdes. Hi ha publicista que el considera d'impossible realització i, per contra, no manca pas gent que creu que els Soviets l'enllestiran en quatre anys. La impressió que en tinc jo és que la major part del pla s'executarà en el temps previst i potser en menys. He pensat un xic sobre la qüestió i m'ha semblat que el pla quinquennal, emprès per una dictadura en forma de societat comercial i en les condicions de la U. R. S. S., és cosa, com qui diu, de sentit comú. Cap de les coses essencials per a l'èxit no ha mancat. Es tracta d'un país immens, amb riqueses naturals i possibilitats de totes menes, en el qual tot o gairebé tot està per fer. Hom no es proposa pas fer-hi treballs de refinada qualitat, d'aquells que no es poden improvisar, sinó que el que es persegueix és fer-hi les coses primordials i encara estandarditzades. Els dirigents són forts i llur autoritat no pot ésser ni lleument criticada. Braços no manquen pas: el poble és malleable i dòcil com els contingents migratoris. Treballa i fora del treball no troba distraccions que el malmenin, perquè el puritanisme que regna a la Unió no té gaires atenuants. El pla és, a més a més, l'únic ideal, privat i oficial, i servit per una propaganda immensa. Tot destorb o obstacle per part de tradicions, interessos creats o cosa per l'estil, ha estat escombrat i remogut per les llargues anyades d'una revolució de les més cruentes que mai s'hagin vist. Calien experts, i l'estranger no s'ha pas negat a fornir-los. Calia maquinària i els països capitalistes (és paradoxal i divertit alhora!) s'han fet competència, els uns als altres, per poder lliurar-la amb les millors facilitats de pagament.

ANTIRELIGIÓ?

La religió és una de les coses menys simpàtiques al sovietisme. No pot destruir-la directament i d'un cop, però empra tota mena de procediments per a combatre-la. L'hi té perfectament jurada. Els sacerdots, ultra ésser privats del dret de ciutadania, estan sota la més severa vigilància de la policia; d'una policia, l'O. G. P. U., que no té la més lleu contemplació ni escrúpol legal en el tractament dels sospitosos. El culte està tolerat de mala gana. Els fidels són mal vistos en totes les esferes oficials.

Es un fet, malgrat tot, que a la Unió encara hi ha un bon nombre de temples

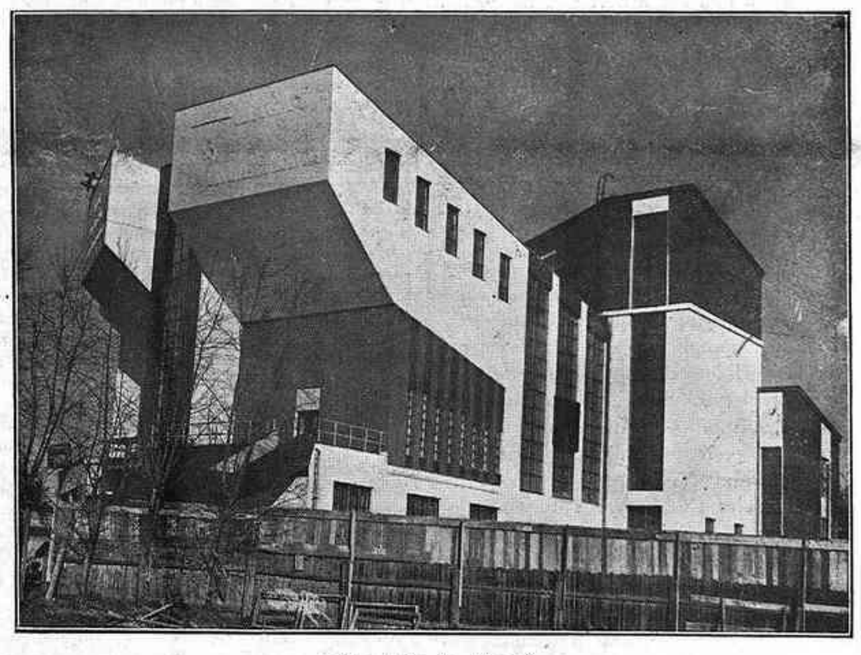

Un club de Moscú

oberts, la qual cosa vol dir que els creients paguen a bastament per a mantenir el culte i els seus ministres. En alguna de les habitacions que he visitat, he vist icons. I sospito que en el Sud el sentiment religiós deu ésser àdhuc respectat, perquè, a Mzchet, els comunistes que m'acompanyaven trobaren censurable que jo fotografiés una mena de patriarca del monestir sense haver-lo previngut o demanar-li la vènia.

Per altra banda, és també un fet que l'Estat, més o menys encobertament, té declarada la guerra a la religió. Una bona part de la propaganda oficial està destinada a combatre-la. Bon nombre d'esglésies està dedicat a finalitats laiques i sovint a Museus antireligiosos. Les agrupacions d'ateus obtenen subsidis estatals i en cap club o sindicat no manca el recó dels sense-déu. La propaganda antireligiosa és la que assoleix formes més grolleres i hi ha moltes sales de museus antireligiosos que semblen disposades d'acord amb el gust dels redactors dels setmanaris menjacapellans que es publiquen a Espanya. Es cert que, altres vegades, però amb menys freqüència, pren formes diguemne més científiques i retreu les eternes estadístiques, les teories darwinianes i l'avantatjosa eficàcia de les vacunes sobre els amulets i les pregàries.

La campanya antireligiosa obeeix a la Unió, em penso, a dues raons principals. En primer lloc, allí, la religió estava tan unida amb la política imperial, que era gairebé impossible destruir aquesta sense donar un cop mortal a aquella. Si el tsar era, a més a més d'emperador, el pontífex, els popes venien a ésser, en molts casos, instruments de l'opressió senyorial. Per tant, la campanya antireligiosa és una variant de la campanya contra l'antic règim i la reacció. Però no és això solament. La campanya antireligiosa té, encara, a la Unió, una significació més pregona, més decisiva. Tota religió, en efecte, és quelcom absorbent, quelcom que acapara l'home com a totalitat. Li dóna solucions per a tots els problemes de la natura i els del més enllà de la tomba. A més, li dóna la fórmula del comportament, li prescriu una actitud enfront de tot atzar, li proporciona, en dos mots, una moral. I bé, el cas és que el sistema implantat a Rússia, el que ells anomenen «comunisme», també és quelcom absorbent i que acapara l'home en la seva totalitat. Li dóna solucions per a tot, i aquestes solucions, malgrat llur aparença científica (en realitat són sovint d'un cientifisme endarrerit i recorden la ingenuïtat del positivisme vuitcentista), tenen tot el caràcter de dogmes oficials. I li dóna, finalment, a base de la disciplina del treball i de la superioritat de l'interès collectiu, una norma de conducta, una moral. Fa com qui diu la competència a la religió. I s'esdevé que si la religió és una mena de rival del que a la Unió hom anomena comunisme,

Motius de treball en ceràmica. El tractor

és perquè el que a la Unió hom anomena comunisme és, sota molts aspectes, una nova mena de religió.

Tres són, em penso, les raons que han donat al règim de la Unió característiques religioses. Primera: el caràcter eminentment nacionalista (malgrat el lèxic internacionalista) del règim. Tota cosa exclusiva és un incentiu del nacionalisme dictatorial, el qual, a més a més, voldria sempre absorbir-ho tot, convertint-se en una mena de religió. Deixeu-me recordar, de passada, la «rivalitat» sempre latent entre l'estatisme mussolinià (certament més suau que el soviètic) i la religió catòlica. Segona: el puritanisme. Als dirigents de la Unió els cal que la gent treballi i no es torbi gaire. Propaguen l'austeritat i combaten efectivament tota mena de llibertinatges i d'excitants de la sensualitat. Es cert que la llei no té manies pel que fa a matrimonis i divorcis, que es resolen mitjançant simples inscripcions en el registre civil. Però no és menys cert que la policia i la censura persegueixen amb tàctica perfectament inquisitorial tot atemptat contra els costums per remot que sigui. No he vist a la Unió ni una sola publicació més o menys obscena; i un vespre que vaig assistir a la representació d'una opereta, el que més em cridà l'atenció fou l'actuació estudiadament estilitzada dels actors, per a evitar tota allusió sexual. I, tercera: el misticisme constitucional del poble rus. Són gent que res no poden pensar ni fer sense posar-hi un raget de transcendència metafísica o de lliurament místic. Les fredes disquisicions econòmiques i materialistes de Marx mai no haurien fet fortuna a la Unió si hom no les hagués pogut amarar de fervor. Es pot discutir si han penetrat molt o poc, però sense misticisme no haurien penetrat ni gens ni mai. I avui dia és un fet que, a la Unió, el sistema anomenat comunista compta amb fanàtics autèntics.

Un paral·lel entre el sovietisme i una religió em portaria massa lluny. Es relativament fàcil i crec que pot ésser trobat en totes les coses essencials, arribant i tot a detalls insospitats. Hi ha textos «sagrats», els de Marx; interpretació oficial i dogmàtica, la de Lenin. Hi ha pontífex, Stalin; sacerdoci, el partit; inquisició, l'O. G. P. U.; sants i màrtirs, els escriptors proletaris i els herois de la revolució; heretges, Trotsky i companyia; esperit maligne i temptacions, el burgès capitalista i els costums occidentals; concilis, els congressos del partit... I culte i ritus i amulets i tantes coses més.

I qui pot negar que en el fons de la curiositat que mena tants milers de russos a visitar la tomba de Lenin, no hi ha un cert fervor i una certa unció? El mausoleu de Lenin a mi em semblà bastant teatral i artificiós; la veneració dels seus visitants, però, perfectament veritable.

J. TERRASA

CARNAVAL sota la cendra

GOYA I EL CARNAVAL QUOTIDIA. — Goya esdevé una obsessió per a aquests dies de Carnaval. Goya acredità el pinzell en plasmacions carnavalesques, plenes de figures esqueixades i violentes. Però Goya estenia el seu Carnaval a la Quaresma, i a tots els altres dies del carrussel anual. Goya veia tot el que de Carnaval — de farsa — hi ha en la vida nostra de cada dia. Aleshores el seu pinzell esdevenia un fuet. Tots els seus retrats cortesans denuncien implacablement un aire de mascarada fàtua i grotesca. A aquesta despietada inspecció de les coses, a aquesta terrible manera de mirar cal agrair que Aranjuez — lloat sigui Déu! — no trobés, com Versalles, el seu empalagós Watteau.

Agre i enèrgic Goya ens ensenya la falsedat de la vida de sempre. Per això és trist que solament en aquests dies de Carnaval se'ns accentuï la memòria de Goya.

LA PRESSA TRAGICA. — Acceptem, doncs, de Goya, aquesta lliçó de cendra. Acceptem-la ara, molt més, perquè ens arriben set setmanes simbòlicament decorades d'austeritat.

La gran tragèdia del Carnaval consisteix, precisament, en la contemplació d'aquest allau de cendra que s'acosta amb una esgarrifosa imminència fins a precipitar-se damunt d'ell. Es la seguretat de la seva pròxima mort inevitable.

Tot el seu rampell frenètic, desesperat, pervé de la seva vida precària, tan breu, que la seva fi es pressent a cada pas. Si — com s'havia dit — les normes governatives tendeixen a escurçar encara més les jornades de Carnestoltes, assistirem a una vida més curta, però molt més intensa, gairebé com epilèptica, d'alegria.

Aquesta follia del Carnaval agita els nervis encesos perquè veu arribar ràpida i segura la guillotina de gel que està suspesa sobre la Humanitat. «Xiscleu! Canteu! L'hora de la penitència s'acosta.» Tots els crits de les màscares estan fets per a eixordar-se i no sentir aquesta terrible veu interior.

PERO... —I, amb tot, de vegades, quina ingenuïtat, quina puerilitat en les màscares. Per cada pecador hi ha quatre brètols; per cada disbauxat, quatre criatures angèliques que somriuen al fotògraf vestides de torero o de pierrot.

I un gest una mica cansat de cosa tradicional, vençuda, lassa; i una lamentable manca d'imaginació per a la tria de les disfresses. Veieu, per exemple, les auques del Carnestoltes de la Barcelona vuitcentista, aleshores que l'espardenyer Junyent del carrer de la Boqueria era l'organitzador nat dels balls i les mascarades. A part d'algunes disfresses suggerides per films, quantes innovacions trobaríeu? Els mateixos pierrots, els mateixos arlequins, els mateixos *llorons* amb la gorra de cop! I jo crec que aquells que no han sabut trobar el gest inèdit per a la disfressa, tampoc provocaran la descoberta d'un nou pecat. Encara que les excepcions siguin a lloc, vistosament, per a confirmar la regla.

L'INCRUENT SUICIDI. — I després, els senyors i les senyores que s'enfolleixen un xic, i avaloten fins a congestionar-se una mica, se senten desplaçats i nerviosos en rebre, sota el nas tumefacte i els bigotassos de panotxa, el primer esguard inquisitiu. El senyor panxut que va a *faire la bombe* i la senyora madura que es furta a l'ull de marit, porten en el pecat del desplaçament la penitència del seu ridícol. I aleshores ve la violència interna i la ira. Es per això que quan al ball de l'Artístic, rutillant de llums i de coloraines, el senyor Canons, esbufegat i panxample fou llençat en efígie a la multitud, centenars de mans àvides el destroçaren alegrement, *però amb ràbia*. Hi havia, entre la gernació destructiva, homes de cabellera grisa i sotabarba que no feien més que destruir la seva pròpia grotesca efígie moral, en un moment en què, *per anar disfressats*, podien fer-ho *sense necessitat de suïcidar-se*.

G. D. P.

CAMISERIA FITÓ BARCELONA
GRANS NOVETATS EN CORBATES INARRUGABLES
Jaume I, 11
Telèf. 11655

SASTRERIA CAMISERIA F. VEHILS VIDAL
Plaça Universitat, 7
Portal de l'Angel, 34
Rebudes les darreres novetats del país i estranger. - Tall i confecció insuperables, a preus sumament BARATS

GUTEMBERG, S. A.
Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i Utillatge per les
Arts Gràfiques
Agullers, 1 i Via Laietana, 4
Tel. 15524 - BARCELONA

(c) Ministerio de Cultura 2006

L'ESTATUT DE CATALUNYA

El dictamen de la Comissió

Si el projecte d'Estatut de Catalunya hagués estat redactat, aprovat i sotmès al plebiscit i al referèndum després de la promulgació de la Constitució de la República — situació en què es trobaran tots els altres pobles hispànics que aspirin a viure en règim d'autonomia —, el text del projecte hauria estat, naturalment, concordant amb els preceptes constitucionals i aleshores la formulació del dictamen que ha d'ésser dut a l'aprovació de les Corts hauria estat, indiscutiblement, tasca més simple i el text resultant hauria coincidit molt més, si no en absolut, amb el proposat per Catalunya.

Sortosament, no ha estat així, i dic sortosament, perquè havent precedit els tràmits relatius a l'Estat fins al refrendament pel poble a l'aprovació de la Constitució, les Corts, en la redacció d'aquesta, han hagut de tenir, i han tingut de fet, present la voluntat legalment i concretament manifestada per un dels pobles que integren la República espanyola, pel que sen més vivament els afanys de regir amb llibertat la seva vida interior, per l'iniciador del moviment autonomista a Espanya.

* * *

La Comissió parlamentària d'Estatuts ha fet públic el dictamen relatiu al de Catalunya, o més ben dit, un avenç del dictamen, perquè no sols manquen títols sencers, com el IV — relatiu a la delimitació de finances, pendent d'estudi de la comissió tècnica especial — i el relatiu a l'adaptació de serveis, connex, en part, amb l'anterior, sinó que a més, cal dur el dictamen a l'estudi del Govern i cal, finalment, tenir en compte que molts dels articles han estat aprovats en sessions a les que concorrien pocs membres de la Comissió o abstenint-se una part dels concurrents, ultra els que formularen vot particular.

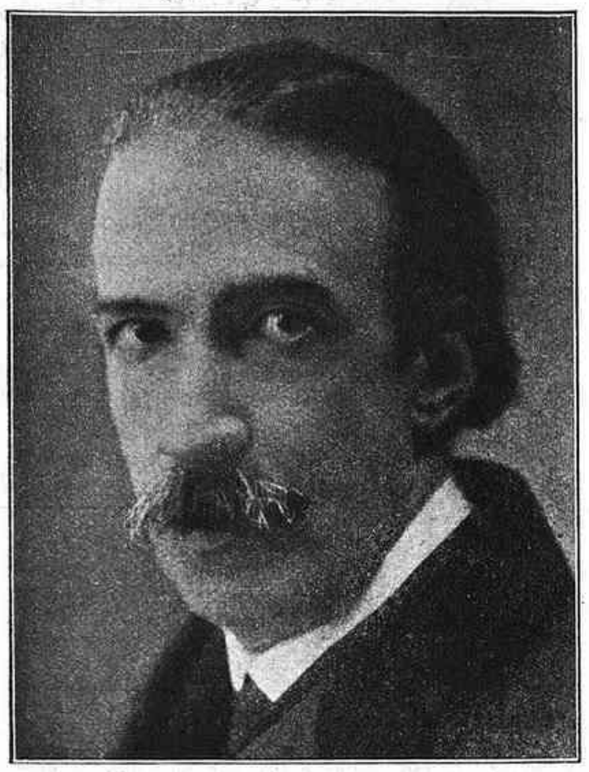

Luis Bello, president de la Comissió

Les diferències essencials entre el projecte proposat per Catalunya i el dictamen de la Comissió parlamentària afecten les matèries següents:

a) oficialitat i ús dels idiomes,
b) ensenyament,
c) tribunals de justícia,
d) policia d'ordre interior de Catalunya.

Hi ha també altres diferències que, o no són d'importància tan cabdal, o vénen forçosament imposades per preceptes de la Constitució.

* * *

El projecte d'Estatut de Catalunya declarava l'oficialitat de la llengua catalana en el territori regit per la Generalitat, amb dues salvetats: relació amb el Govern de la República, en la qual s'havia d'usar la llengua castellana, i garanties als ciutadans de llengua materna castellana per a l'ús d'aquesta en els tribunals i davant els òrgans de l'administració.

El dictamen de la Comissió manté substancialment les excepcions, però varia també la regla: l'idioma català — diu — serà, com el castellà, llengua oficial a Catalunya.

Es a dir, passa de l'oficialitat del català a Catalunya a la cooficialitat amb el castellà en el nostre territori. I afegeix: tota disposició oficial dictada dins de Catalunya haurà d'ésser publicada o ratificada en tots dos idiomes.

No he de repetir ni afegir arguments a favor de l'oficialitat del català. Catalunya no és, certament, país bilingüe, fet que justificaria la cooficialitat (cas d'Irlanda i de Finlàndia). Significa un retrocés, respecte a la situació de fet d'avui, el que tota disposició oficial dictada dins de Catalunya hagi d'ésser publicada o ratificada en els dos idiomes, català i castellà. No es pot negar, en canvi, en relació també al fet actual, que encara avui moltes disposicions oficials dictades a Catalunya són publicades, i ho han estat sempre, exclusivament en castellà.

* * *

Reivindicació constant i cabdal del catalanisme, el projecte d'Estatut atribuïa l'ensenyament en tots els graus i ordres a la legislació exclusiva i a l'execució directa de la Generalitat.

El dictamen de la Comissió faculta només a la Generalitat per a crear els centres d'ensenyament que cregui oportuns, amb les salvetats de l'article 50 de la Constitució (ensenyament del castellà a tots els centres de primera i segona ensenyança i ús — no exclusiu — del castellà com a mitjà d'ensenyament) i independentment, afegeix, dels centres docents i culturals que l'Estatut tingui en l'actualitat o creï i mantingui.

No cal pas que diguem, una vegada més, que aquest serà el punt central i el que promourà un apassionament més fort en tota la discussió de l'Estatut.

No avancem judicis ni ens lliurem a fer profecies; però no és gens aventurat d'afirmar que la insatisfacció que produïria a Catalunya l'adopció d'aquesta fórmula, o d'una de semblant, i la confusió que introduïria en les funcions docents i culturals a la nostra terra serien de tanta magnitud que restarien sense resoldre dos problemes bàsics: el mateix problema de l'autonomia i, a més, el de la cultura a Catalunya.

* * *

El dictamen de la Comissió parlamentària dóna plena satisfacció a la voluntat de Catalunya referida al seu règim jurídic: la regulació del dret civil i la legislació hipotecària són atribuïdes — d'acord amb el projecte d'Estatut — a la legislació exclusiva i a l'execució directa de la Generalitat. Li és assignada també l'organització dels tribunals que administrin justícia en el territori de Catalunya.

Hi ha una excepció, però, que ni és acordada a l'Estatut, ni té cap justificació lògica: l'organització i funcionament del ministeri fiscal — diu el dictamen — correspondrà íntegrament a l'Estat.

La Comissió no s'acontenta amb què a Catalunya tingui una representació el ministeri fiscal de la República. Propugna l'organització i funcionament del ministeri públic, i és curiós aquest criteri radical quan una de les poques concessions fetes a la Generalitat en l'actual règim transitori fa referència a l'acció pública davant els Tribunals.

* * *

Quant a la policia d'ordre interior de Catalunya, la Comissió parlamentària afegeix un cas no previst per l'Estatut d'intervenció: l'Estat podrà intervenir, a més de quan la Generalitat li en faci requeriment, per pròpia iniciativa, quan l'Estat entengui que ho exigeixin els interessos generals del país i la seva seguretat.

L'addició és important, certament. No gosaríem, però, situar-la en el mateix ordre de jerarquia, ni en la conveniència ni en la justícia, d'altres punts, com els relatius a la llengua i a l'ensenyament.

* * *

He de posar punt a aquestes notes.

Tot allò que es digui avui respecte a l'Estatut de Catalunya és provisori. No sols perquè manca la deliberació resolutòria de les Corts, ans també perquè tota anticipació de judici conjunt ve condicionada per la resolució de la Comissió mixta de finances i per l'ulterior criteri del Govern.

MARTÍ ESTEVE

CALORÍFERS DE GOMA
(Boteiles per a aigua calenta)
LA MILLOR FABRICACIÓ
LA MÉS ECONÒMICA

CAUTXÚ CATALÀ
CORTS CATALANES, 615
Sucursal: Ronda Sant Pere, 12
i Passeig de Gràcia, 127

AFISA
ASSUMPTES FISCALS I ADMINISTRATIUS
LAIETANA, 18, PRAL. B. - BARCELONA

Mirant a fora

Yen xinès i yen japonès

Hi ha yen i yen. Els japonesos necessitaran milions de yen per fer la seva feina a Xina, tant si els surt bé com malament. En canvi, els xinesos en tenen prou amb un sol yen per defensar llur punt de vista davant el Consell de la S. de les N.: és el Dr. Yen, cap de la delegació xinesa, que, per una curiosa coincidència, porta el nom de la moneda japonesa.

Exactitud

El Secretariat de la Societat de les Nacions, que no deixa cap detall a l'atzar, havia cronometrat exactament, per endavant, el discurs d'obertura de la Conferència del Desarmament.

—El discurs del president Arthur Henderson durarà exactament seixanta minuts — estimà un «cronometrador» oficial.

En realitat, durà seixanta cinc minuts. Els membres del Secretariat no havien comptat els aplaudiments que unes quantes vegades van interrompre les paraules de «l'oncle Artur».

L'ex-rei Jordi

Ja ho hem remarcat alguna altra vegada: com la lliura esterlina, l'etiqueta anglesa ha perdut la seva estabilitat. Alguna cosa deu haver canviat al món. Entre els personatges que, segons el costum anglès, són nomenats, en ocasió del cap d'any, dignataris de l'ordre de Sant Joan de Jerusalem, figura l'«ex-rei de Grècia», Jordi.

Es la primera vegada que el protocol usa l'expressió aquesta: «ex-rei». Fins ara el costum volia que el títol acompanyés sempre els sobirans, àdhuc després de destronats. La correspondència oficial i oficiosa esmentava sempre, posem per cas, «rei de Portugal Manuel».

Sembla que aquest costum ha caducat. Indubtablement, alguna cosa ha canviat al món.

Quin gust!

Ara que el ministre d'Hisenda espanyol, senyor Carner, ha apujat les contribucions, és oportú de retreure aquesta frase, pronunciada no fa gaire, en un discurs, pel primer ministre del Canadà:

—Sempre he pagat de gust el meu impost sobre la renda.

El reiet destronat

Pel parc del palau reial de Bucarest, el rei Carol es passeja duent a la mà el seu fill Miquel, que ara torna a ésser l'hereu del tron. Passa un oficial i saluda. El rei respon i diu al seu fill que, distret, no s'ha bellugat:

—Sempre s'ha de contestar quan saluden.

L'ex-rei Miquel, davant el reny paternal, contesta amb un to superior:

—A mi, lliçons? He estat rei abans que tu.

Els intervius

Encara que és notori que el banquer Morgan no concedeix intervius, els repòrters americans no perden les esperances i se li presenten cada vegada que desembarca a Nova York.

Fa poc hi arribà en el Berengaria. *Els periodistes es posaren d'acord i formularen una pregunta quilomètrica, i designaren un d'ells per llegir-la.*

El banquer escoltà amb calma la lectura i, un cop acabada, féu una mena de reverència i s'allunyà dient:

—En efecte, en efecte...

Un altre gran poderós de la terra que tampoc és gens amic dels intervius és el misteriós sir Basil Zaharoff. Un dia que, després de molts treballs de sapa, se li pogué acostar un periodista, li preguntà:

—Quan us dóna el vostre diari pel meu interviu?

—Tantes lliures—va dir el periodista.

—Aquí en teniu el doble i no me'l feu—va dir el gran traficant d'armes ajuntant l'acció a la paraula.

Petit error

Ja és sabut que l'antisemitisme frenètic és un dels punts del programa hitlerià.

En una estació de Berlin, un grup de nazis, adonant-se d'un viatger de tipus remarcablement semític, el volta i criden:

—Heil Hitler!

El presumpte israelita fa el distret, puja al vagó, treu el cap per la finestra i, veient que els energúmens segueixen cridant, diu, amb un somriure confús:

—Gràcies, senyors; però m'heu pres per altre. Jo no sóc Hitler.

Mussolini i Tutankamen

No volem, de cap de les maneres, portar gens enllà un acostament entre les figures de Mussolini i de Napoleó. (Aquest setmanari ha expressat prou vegades en quin concepte té el Duce.) El fet és que Mussolini és gairebé tan supersticiós com Napoleó. Una vegada que rebé en present una mòmia egipcia, la féu posar al gran saló «della Vittoria» del Palau Chigi. Però la lectura dels diaris l'informà de les desgràcies que havien caigut sobre els violadors de la tomba de Tutankamen començant pel principal, lord Carnarvon.

El dictador italià, que, veritablement, ha demostrat una certa indiferència als perills reals, va tenir un sobresalt, agafà el telèfon i donà les ordres més peremptòries perquè la mòmia desaparegués del seu estatge.

La mòmia, tancada en un sarcòfag, ha anat a parar a un museu gens freqüentat.

I aquesta història deu ésser veritat, perquè Mussolini ha permès que constés en la seva biografia, prologada per ell mateix, escrita per Margheritta Sarfatti.

UN PROBLEMA URGENT

La reforma agrària

II

LA DISTRIBUCIÓ DELS HOMES

Les estadístiques, a Espanya, són escasses i dolentes. Poques vegades les corporacions oficials s'han preocupat de fer-les, i, en els casos en què ho han intentat, han topat sempre amb la temença dels qui haurien d'aportar les dades, els quals creuen tenir la trista experiència que quan se'ls demanen detalls d'alguna cosa és per a augmentar-los les taxes contributives. Això dificulta, als nostres efectes, la tasca informativa. No obstant, amb dades incompletes, procurarem donar una idea de conjunt de la distribució de la terra a Espanya.

Segons l'Anuari de la Societat de Nacions de l'any 1930, Espanya té quatre milions i mig de pagesos. La Direcció General de la Propietat porta cadastrats (segons la darrera Memòria publicada) 2,621 termes municipals. Del total cadastrat resulta que, en el conjunt de la meitat de les províncies espanyoles, hi ha 1.444,000 propietaris, uns sis cents mil dels quals són propietaris de menys d'una hectàrea de terreny i uns cinc cents mil ho són de menys de cinc hectàrees, o sigui que són propietaris *de nom*, ja que el terreny de què frueixen els és insuficient per viure. Resten tan sols uns 140,000 propietaris de terrenys de cinc a deu hectàrees, o sigui amb terra suficient per a mantenir una família. De manera que, de 2.250,000 pagesos que corresponen a vint-i-set províncies espanyoles, únicament cent quaranta mil tenen terra suficient per viure i mantenir els seus.

LA DISTRIBUCIÓ DE LA TERRA

L'any 1920, Ossorio y Gallardo, com a ministre de Foment, obrí una informació entre les seccions agronòmiques. No se'ns podrà titllar de parcials si utilitzem les dades d'aquesta informació per a establir les rels de referència en què haurem d'assentar la necessitat de la reforma.

Vetaquí algunes mostres de la dita informació:

Terme municipal	*Total hectàrees*	*Observacions*
Utrera . .	68,000.	54,000 són de trenta propietaris.
Fuentes. .	9,000.	3,000, d'un sol propietari.
La Puebla .	48,000.	25,000, d'un sol propietari.
El Pedroso.	25,000.	15,000, d'un sol propietari.
Càdiz . .	50,000.	25,000 són de vint-i-tres propietaris.

A Sevilla hi ha 49,000 hectàrees dedicades als «toros de lidia». A Còrdova, quaranta cinc vedats de caça sumen 87,000 hectàrees. Els exemples podrien multiplicar-se.

L'acumulació de la propietat pot veure's clara en aquest fragment estadístic:

Província	*Hisendes de més de* 1,000 *h.*	2,500 *h.*	5,000 *h.*
Salamanca. . . .	96	100	47
Sevilla	296	126	19
Càdiz	188	77	18
Toledo	285	148	22
Albacete	265	161	10
Badajoz	448	181	6
Còrdova	294	136	11

Al costat d'aquestes xifres cal posar sis milions de petites propietats que sumen en total 2.350,000 hectàrees, o sigui menys de mitja hectàrea per hisenda, i dos milions més de propietats que no arriben a les deu hectàrees.

ELS ANTECEDENTS HISTÒRICS DE LA REFORMA

Són dos els noms dels precursors de l'actual moviment. Flórez Estrada i Joaquín Costa. Flórez Estrada ideà tot un sistema de nacionalització de la terra, a base d'enormes tributs a les propietats incultes arribant a una literal confiscació de les rendes per a establir la petita propietat. Joaquín Costa intentà vulgaritzar aquest sistema. S'arribà, més tard, l'any 1916, a redactar un projecte de llei (Santiago Alba) que tenia d'aplicar aquest principi regulador de la propietat privada.

Sistemes més radicals tenen també els seus antecedents. Un *Memorial de la política necesaria* de González de Cellórigo, a l'any 1600, afirmava que qui no és agricultor no té dret a ésser propietari. El P. Mariana pretenia establir una magistratura rural que impedís que els camps restessin sense cultiu amb pena d'ésser confiscats. A través dels llibres de Costa hom veu tota una trajectòria que condueix a l'actual reforma passant per Floridablanca, Campomanes, Olavide, Sáenz, Sisternes i Jovellanos.

Demés d'aquests antecedents purament documentals hi ha infinitat d'antecedents legals. Des de les famoses *Cartas-Pueblas* dels reis de la Reconquista pot començar-se a parlar de repoblació interior i, per tant, de reforma agrària. El remei pot dir-se que va néixer contemporani al mal. La *Novíssima Recopilació* és sembrada de lleis colonitzadores.

Modernament, hi ha els antecedents de la llei Besada, l'any 1907, amb el naixement de la Junta Central de Colonització i els projectes de llei, per a millorar aquella, dels governs Canalejas, Maura, García Prieto, Romanones i Dato. Els projectes d'Alba, dins la tradició de Flórez Estrada i el de Lizárraga, d'un Govern conservador, per l'establiment de patrimonis familiars, són potser els de major interès.

UNA OBSERVACIÓ IDEOLÒGICA

Restaria, només, en aquest estudi, examinar i criticar el projecte de llei que té de dur-se a les Corts. Però abans ens sembla oportú fer una observació de caràcter purament ideològic.

Votaran la reforma els partits socialista i radical-socialista. Si té de triomfar la reforma, té d'ésser un triomf socialista el que s'aconsegueixi. No és això una petició de principi? No està radicalment renyida una bona ideologia socialista amb aquest expandiment de la propietat privada? I si el que s'intenta amb la reforma no és fer milers de nous propietaris, i sí tan sols milers d'*usuaris* d'unes propietats de l'Estat, no donem a les coses que anem a fer un nom diferent del que tenen? Noves propietats privades o socialització de la terra? Caldria precisar el concepte.

Ara que, si en definitiva, del que es faci, en té de venir un millorament pels que treballen la terra, no hem d'ésser nosaltres els qui, seguint la vella tradició nefanda entre els homes, ens barallem per paraules.

J. F. VIDAL JOVE

Casa Vilardell
CENTRAL: VIA LAIETANA, 49
SUCURSALS:
HOSPITAL, 36 I 38. - FONTANELLA, 17. - SALMERÓN, 17
CONDE ASALTO, 8. - CARME, 73. - RIERABAIXA, 26

(c) Ministerio de Cultura 2006

L'expulsió dels jesuïtes en 1767

La dissolució de la Companyia de Jesús i la nacionalització dels seus béns, decretada per l'actual Govern espanyol, convida a recordar els decrets de Carles III executats el mes d'abril de 1767, estranyant els jesuïtes de tots els dominis d'Espanya, llavors molt grans, amb el consegüent decomís de les propietats de l'ordre.

Aquella dissolució ha pesat moltíssim en la història dels jesuïtes i ha influït molt en la dissolució d'ara.

No cap als límits d'un article de setmanari una relació completa, encara que succinta, del fet, però serà oportú consignar algunes anècdotes de l'execució del manament reial a Barcelona.

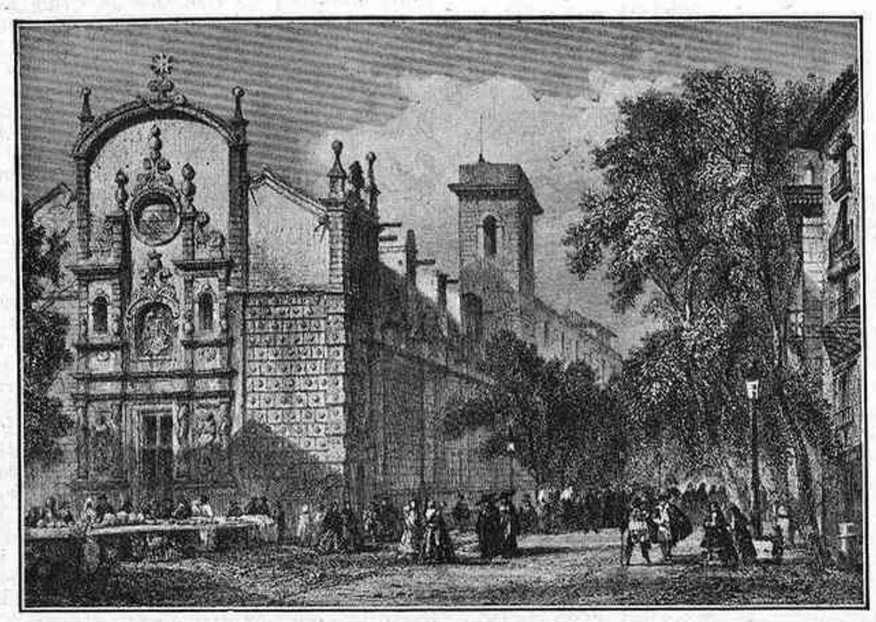

L'església de Betlem, antigament dels jesuïtes

En començar la segona meitat del segle XVIII, seguia ben viva a la nostra ciutat la disputa entre tomistes i suaristes.

Naturalment, el nucli dels primers era constituït pels frares predicadors o de Sant Domènec, els quals tenien llur convent al lloc que és ara mercat de Santa Caterina, meravella de l'art gòtic que fou incendiada la nit de Sant Jaume de 1835, i el Collegi al carrer de Sant Pau, entre els de la Cadena i Sant Jeroni.

El nucli dels suaristes estava format pels jesuïtes. Llur església era l'actual parròquia de Betlem i llur convent s'estenia Rambla amunt tot el que ara és Banc Hispano Colonial i magatzems El Siglo. A més, tenien, a continuació, fins a la cantonada del carrer del Bonsuccés, l'Imperial i Reial Seminari de Nobles, anomenat Collegi de Cordelles del nom del fundador, i, al carrer de Xuclà, unida per un pont amb la part posterior del convent, la Casa del Retir—l'actual convent de monges del núm. 11—, destinada a residència dels que practicaven els exercicis espirituals segons les fórmules del llibre de Sant Ignasi.

Les disputes d'escola, pretenent emmotllar els coneixements filosòfics i teològics en les doctrines suaristes i tomistes, no solament apassionaven jesuïtes i domènecs, sinó que influenciaven tota la vida literària de la ciutat i fins la científica, si podem dir que existia a la Barcelona del segle XVIII. Sempre, els bizantinismes han trobat bon terreny per a pendre ufana als anys i llocs de decadència collectiva.

Així, no és d'estranyar que hom notés una guerra impregnada d'*odium religiosum* entre els lletraferits, guerra que per part dels joves, tant si eren postulants o novicis d'alguna de les dues ordres, com si eren seglars educats als collegis respectius, oferia més d'una vegada l'espectacle de les batusses i gresques.

Una fatalitat contribuïa a enverinar aquestes lluites.

L'any 1753, donya Maria Manrique de Lara i Folch de Cardona, tercera filla del Virrei, el duc de Nájera, a les ordres del qual havia estat el fundador Sant Ignasi en els seus temps de milícia, a més d'ajudar els jesuïtes per a edificar l'església i convent de Betlem, els donà l'antic mas Calvet, a la part alta de Sant Gervasi, i els jesuïtes en feren lloc de vacances i passejades, d'on li vingué el nom de Frare Negre.

Cent anys més tard, els domènecs adquiriren, molt a prop, la torre dels Gomis, que fou dita, en contraposició, el Frare Blanc. I això havia de donar lloc a picaraballes i molèsties entre les ordres que disputaven per a llurs sistemes el predomini intellectual.

El públic, especialment les classes riques i nobles, simpatitzava amb els jesuïtes. Potser influïa en això el fet d'ésser expulsats de Portugal en 1759 i de França en 1764, ja que és un fenomen constant que la nostra terra sent generosa simpatia envers els perseguits. A més, eren acusats de casuistes, enemics del poder absolut, partidaris d'occir els tirans, etc., coses que, s'eren crims en l'ambient saturat de cesarisme i absolutisme en què es tancaven els governs d'Europa, no podien repugnar a un poble com el català, esclafat pel pes d'una monarquia absoluta.

Es veritat que la Companyia s'havia mostrat partidària de Felip V, però la consciència nacional estava tan adormida al cap de cinquanta anys de la caiguda de Barcelona, que la gent no s'adonava d'aquest aspecte dels jesuïtes.

Per això ells es trobaven bé a la nostra terra i especialment a Barcelona, i no s'imaginaven el perill que es congriava damunt de llurs testes. No sols feien la vida ordinària sense cap por, sinó que no paraven d'arrodonir l'obra colossal del convent de Betlem, i a un dels patis tenien preparada una enorme acumulació de marbres i jaspis vingut d'Itàlia i d'altres llocs, destinats a embellir l'església conventual, especialment l'altar major i la cripta.

A primeries de febrer de 1767 arribà a Barcelona el nou bisbe doctor Josep Climent, el qual era enemic apassionat de'ls jesuïtes; això podia resultar un presagi, però no l'anunci de l'estranyament.

El 25 de gener moria el capità general marquès de la Mina, fundador de la Barceloneta i constructor de l'església parroquial. Els funerals, celebrats el 29, foren solemníssims, i encara que hi prengueren part clerecia secular, caputxins, servites, franciscans, domènecs i agustins, l'elogi fúnebre anà a càrrec d'un jesuïta, el P. Roc Gila, professor de matemàtiques i rector del Collegi de Cordelles. En la distribució dels sermons de quaresma—afer transcendental en la vida literària de llavors—als jesuïtes els foren encarregats els de les parròquies de la ciutat.

Així les coses, el 3 d'abril, que era el divendres de Dolors, la gentada que omplia Santa Maria del Mar per sentir el sermó del P. Gila, s'adonà que no hi eren els jutges, contra el costum de sempre. De seguida fou sabut que les sales de l'Audiència estaven reunides totes juntes a porta tancada i guardada.

Un gran rebomborí corregué per la ciutat. A la una foren recollits tots els soldats que hi havia pels carrers i es presentà a la caserna dels Estudis, la que tancava la Rambla, pel cantó de Canaletes, el governador militar Bernat Ocornorfabi, capità general interí. Formà les tropes i amb elles se n'anà en persona al veí convent de Betlem.

Seguint les instruccions secretes que havia rebut de Madrid, cridà el rector, féu reunir la comunitat entera i els llegí el reial decret que expulsava *incontinenti* tots els jesuïtes d'Espanya.

Malgrat l'ordre severíssima, l'execució no resultà ni tan cruel ni tan ràpida com a Madrid, on els jesuïtes varen ésser trets de nit, instantàniament després de la intimació. A Barcelona tingueren tota la tarda i bona part de la nit per preparar-se, encara que les tropes acordonaven els tres edificis.

De dues a tres de la matinada sortiren cap a Tarragona 32 jesuïtes amb vuit cotxes, i l'endemà altres 32. Restaren aquí dos llecs procuradors per fer l'inventari dels béns segrestats i alguns malalts, duts aviat a convents d'altres ordres.

Les instruccions de les autoritats eren reunir els jesuïtes de Catalunya—tenien convents, a part de Barcelona, a Lleida, Seu d'Urgell, Girona, Vic, Tarragona i Tortosa—i, després, els d'Aragó i València, al convent de Tarragona. Allí estigueren fins al primer de maig, en què, segons explica el *Dietari* del comte de Creixell, foren duts tots a Salou, embarcant de seguida als vaixells que els esperaven, manats per Antoni Barceló.

Els novicis, que eren 30—suposo que el *Dietari* del comte deu referir-se només als del convent de Tarragona, perquè entre Catalunya, Aragó i València n'havien de tenir molts més—reberen invitacions perquè se'n tornessin a casa llur, però 19 preferiren seguir la sort dels professos.

Ventura tingueren tots aquests jesuïtes d'anar a mans de «Toni» Barceló, el gran mariner mallorquí, llavors capità de fragata, perquè els tractà molt bé, cosa que no feren altres caps d'expedició que duïen els jesuïtes de diverses regions d'Espanya. Els dissortats de Castella la Nova que embarcaren a Cartagena, sofriren totes les misèries i privacions imaginables, i en moriren molts pel camí.

En canvi, els de «Toni» Barceló arribaren tots amb bona salut a Civitavecchia, el port capital dels Estats Pontificis, on no els deixaren desembarcar, o perquè el Sant Pare Climent XIII volia posar en un compromís Carles III o perquè no es veia amb cor de mantenir 6,000 religiosos que hi arribaven pobres, nus o malalts.

Finalment el Govern espanyol aconseguí que els genovesos permetessin que la càrrega pietosa fos desembarcada a l'illa de Còrsega.

Al mes d'agost encara eren als vaixells. Algun jesuïtes de Castella, desesperats per la misèria i fam que patien, es tiraren a l'aigua creient que podrien arribar nedant a la costa. En canvi, els de Catalunya, amb permís de Barceló i amb l'ajuda de les tripulacions que devien ésser catalanes i mallorquines, feien vida conventual als vaixells amb relativa tranquillitat.

Cap a fi d'agost reberen permís de desembarcar, i «Toni» Barceló deixà els seus al port de Bonifacio. Llavors començaren noves misèries. L'autoritat dels genovesos a l'illa era més aviat nominal, perquè el cabdill Pascal Paoli, al cap dels seus insurrectes, sostenia una guerra decidida i dominava tota l'illa tret d'alguns ports.

No cal dir la pobresa dels 6,000 jesuïtes llançats a una illa pobra, on la guerra feia molts anys que durava. En 1768 els genovesos, desconfiats de vèncer Paoli, vengueren Còrsega a França per 2.000,000 de francs. Com que els jesuïtes eren expulsats de França, també ho foren de Còrsega.

A la fi, pogueren embarcar-se cap a Gènova, des d'on marxaren als Estats Pontificis.

La major part moriren a Bolonya i Ferrara.

Mentrestant a Madrid eren preses les mesures per no afluixar en el càstig dels jesuïtes i organitzar la campanya fins aconseguir que la Companyia fos dissolta canònicament, jugant en tot un paper important el bisbe de Barcelona.

El primer conflicte ocorregut el 5 de setembre, en què es presentà un jesuïta, excatedràtic de teologia de la Universitat de Salamanca. Venia d'Itàlia vestit de paisà i digué que el general de la Companyia els havia donat les dimissòries a ell i altres quinze perquè es presentessin al primer bisbe espanyol que trobessin i li demanessin caritat. El doctor Climent el féu dur al convent dels caputxins entre quatre mossos de l'esquadra. La justícia secular el reclamà per a tenir-lo pres a la Ciutadella, però el bisbe el féu tancar a la presó eclesiàstica.

Poc després entraren altres jesuïtes, els quals foren tancats, si eren llecs a la presó civil i, si eren sacerdots, a la del Palau del bisbe.

Conseqüència d'aquestes tornades de jesuïtes a Barcelona fou el reial decret del 20 d'octubre que els prohibia entrar en territori espanyol, encara que ja no pertanyessin a la Companyia, sota pena de forca si eren llecs i de presó perpètua si eren sacerdots.

El 15 de setembre començaren les vendes dels mobles dels tres edificis, primer els queviures i objectes que podien fer-se malbé i, a la fi, la biblioteca.

S'atansava el 10 d'octubre, festa de Sant Francesc de Borja, patró de la Reial Audiència de Catalunya, d'on havia estat Virrei abans d'esdevenir el tercer general dels jesuïtes. Les autoritats, no sabent per quin camí tirar, consultaren a Madrid i suspengueren la festa. A la fi, arribaren instruccions i la festa fou celebrada el dia 17 a Santa Maria del Mar; però vestint al Sant amb alba i casulla, de manera que per cap detall no aparegués el seu caràcter de jesuïta. L'any següent el vestiren de capità general amb mantell de l'ordre de Calatrava.

El doctor Climent fou dels més amatents a executar la prohibició reial que fossin ensenyades les teories de Suárez i altres doctrines de què els jesuïtes s'havien fet campions.

Aviat començà un plet entre els aspirants a l'adquisició de Betlem. El bisbe volia traslladar el Seminari al convent i convertir l'església en parròquia, l'Ajuntament demanava que tot seguís al Reial Patronat—segons el P. Joan Creixell, a fi de tornar-ho a la Companyia en cas de rehabilitació—i la parròquia del Pi, interessada que seguís la tradicional divisió de la ciutat en set parròquies, demanava que Betlem es convertís en sufragània seva.

Guanyà el bisbe. A més que es conformava amb el desig reial de convertir els convents de jesuïtes en seminaris, oferia, per torna, el local on llavors funcionava el Seminari, això és la part antiga de la Casa de Caritat que fa cantó als carrers de Montalegre i Valldonzella.

La permuta fou realitzada al setembre de 1768 i de llavors data la fundació de l'Hospici dels Pobres.

Quant a la Casa del Retir del carrer de Xuclà, després de tirar a terra el pont que la unia a Betlem, fou atorgada a les dones retirades sots la cura de la Congregació del Pecat Mortal, les quals hi foren dutes el 12 de febrer de 1770 a les tres de la matinada. El Collegi de Cordelles fou lliurat en 1771 als hereus del fundador, i es convertí en l'Acadèmia de Ciències.

Els amics dels jesuïtes anaren reaccionant a poc a poc i sembla que aprofitaren la festa de Sant Ignasi de 1768 per fer manifestació de llurs sentiments.

El comte de Creixell explica en el seu *Dietari* que els cultes foren celebrats a la Seu, a Santa Maria del Mar, al Pi i al convent de les monges de l'Ensenyança, llavors proper a l'Ajuntament, i Rafael d'Amat, baró de Maldà, igualment afecte als jesuïtes, diu també en el seu *Dietari*, després d'alludir a les lluites d'escola i de sagristia: «De resultes en lo seguent any de 1768 que se feu lluidissima festa del glorios Sant Ignasi de Loyola amb molts tocs i repics de campanes, cera, canturia i musica en la parroquial esglesia del Pi, queda de sa resulta pres lo sant o sa imatge, com si hagués comès un gran delicte.» El rector Dr. Pere Torrents, denunciat per un beneficiat que el sermó s'havia dit amb el seu beneplàcit i d'éser afecte als jesuïtes, fou desterrat al monestir de Bellpuig de les Avellanes (Lleida).

El Dr. Brunés, canonge magistral de la Seu, fou tancat al convent dels domènecs i desterrats el Dr. Planas, domer de Jonqueres, i el Dr. Gispert, capellà del convent de l'Ensenyança.

Mort Climent XIII, i elegit Climent XIV el 19 de maig de 1769, després de fer ús els cardenals espanyols més d'una vegada del *dret de veto*, Carles III demana ras i curt l'abolició dels jesuïtes. Per sustentar la petició presentà el resultat d'una enquesta celebrada entre els prelats espanyols, consultant el desig reial que la Companyia fos abolida.

Catorze, entre ells l'arquebisbe de Tarragona, Dr. Joan Lario, i el bisbe de Lleida, Dr. Manuel Macias, es pronunciaren en contra del projecte reial, i quatre a favor.

El bisbe de Barcelona es mostrà enemic radical i decidit de la Companyia, responent que, a part els motius secrets que el rei tenia, eren prou perquè fos decretada l'extinció, la doctrina i la conducta dels jesuïtes.

No és lloc aquest per explicar com el papa, a la fi, promulgà, el 21 de juliol de 1773, el famós breu *Dominus ac Redemptor*, pel qual la Companyia de Jesús restà canònicament dissolta.

L'església de Betlem, després d'estar tancada vint anys, fou oberta al públic com a dependència del Seminari, i quan els jesuïtes foren restablerts ja no entraren en possessió de cap dels tres edificis que havien estat seus.

MIQUEL CAPDEVILA

CAMISERIA FITÓ BARCELONA
ESPECIALITAT EN LA MIDA
Jaume I, 11
Telèf. 11655

Al marge de la història

Fa impressió la bibliografia existent sobre els jesuïtes. Cap altra ordre religiosa no ha provocat un semblant devessall de paper imprès. D'una banda, si al principi d'existir la Companyia, el P. Mariana es queixava de les excessives dificultats per escriure i publicar llibres, aquestes devien desaparèixer aviat, ja que no hi ha cap institut religiós tan amic d'imprimir les coses més banals referents a l'ordre, i donar-hi aquella «devota parcialitat» que recomanava el Pare Astrain. D'altra banda, en els seus quatre cents anys d'existència, la Companyia ha comptat amb força adversaris, s'ha barallat amb tots els poders eclesiàstics i civils, i la bibliografia adversa és gairebé tan copiosa com la favorable. Però tant l'una com l'altra són poc satisfactòries per a l'observador imparcial, tan allunyat del panegíric com de la detracció, al qual fan tan poca gràcia les untuoses apologies com les barroeres invencions estil *Mònita secreta*. I és que, realment, és molt difícil d'escriure una obra objectiva sobre els jesuïtes. Les fonts documentals de la Companyia no són lliurement assequibles, ni pels mateixos individus d'ella, i els que, havent-les consultat, s'han sortit de l'ordre i després han escrit alguna obra, són naturalment suspectes de parcialitat, àdhuc obrant de bona fe.

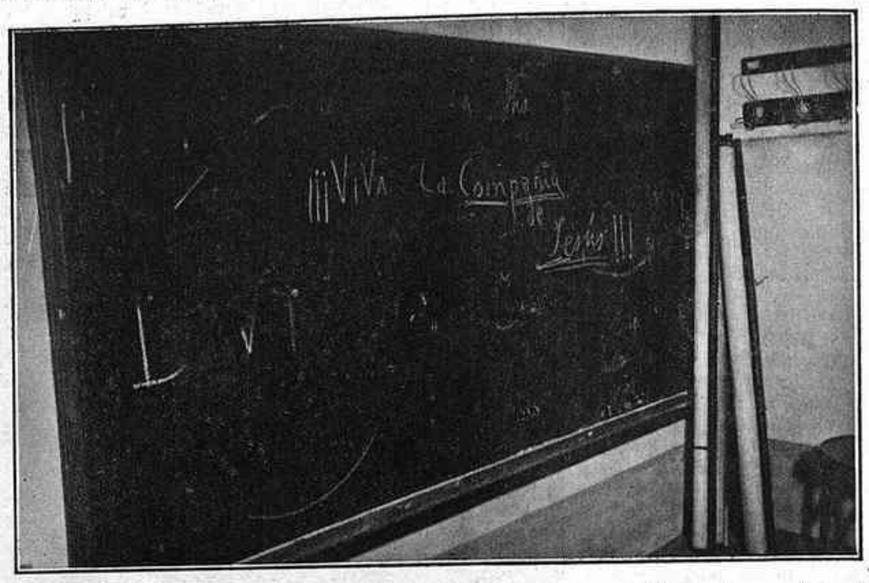

Com es trobà una pissarra d'un collegi en fer-se'n la incautació la setmana passada

Sant Ignasi, per Coello

Res tan difícil, doncs, com una *mise-au-point* d'una qüestió tan intrincada, que es desenrotlla al llarg de quatre cents anys i en molt diferents països. Ni pretenem fer-la, ni tan sols encetar-la. Només volem apuntar algunes remarques.

Tota la història de la Companyia de Jesús és un seguit d'oposicions violentes i de predominis extremats. En aquests alts i baixos influeixen raons teològiques i morals com raons polítiques, i és de notar que, com més ens acostem als temps moderns, predominen les segones i no pas les primeres. Mai, però, no es pot establir una separació precisa. De bon principi, l'afició a ficar-se en política distingí la Companyia de Jesús, la qual cosa ja retreu el P. Rivadeneira, i segurament en la seva intervenció política cal cercar la raó de les mides repressives de què sovint ha estat objecte la Companyia de Jesús. Naturalment que aquesta intervenció política no ha estat mai una actitud clara, perquè la Companyia de Jesús ha tingut sempre un aire de societat secreta i misteriosa, ja des de la seva fundació, que ha fet molt per desvetllar-li antipaties que corrien paral·lelament amb unes idees del tot exagerades sobre la puixança i la saviesa de l'ordre.

Fóra interessant una enquesta per saber en què basen llur antipatia els adversaris més decidits dels jesuïtes; aquests representen per aquells, evidentment, l'antítesi de tota opinió liberal; els tenen pels enemics més dogmàticament intransigents. Però quan només s'ha fullejat una mica d'història, sorprèn de veure que precisament els jesuïtes han estat atacats durant molts d'anys per massa liberals.

Essent la Companyia una institució combativa i intervencionista, ha dedicat una gran atenció a les qüestions morals. L'actitud, en general, dels tractadistes jesuïtes, ha estat d'una gran tolerància. La casuística jesuítica, a força de *distinguos* i primfilaments, havia arribat a justificar-ho tot. Era això, aquest laxisme, el que combateren els jansenistes i el que motivà el famós pamflet que són les *Provincials* de Pascal. Tal com per la medicina moderna no hi ha malalties sinó malalts, per als casuistes jesuïtes no hi havia pecats sinó pecadors. Per raó d'aquesta tolerància a perdonar-ho tot, un anticristià com Remy de Gourmont defensava els jesuïtes, car els considerava els que més havien sapat la moral cristiana.

Precisament la flexibilitat ha estat sempre una de les característiques de l'actuació de la Companyia, adaptant-se a totes les situacions i trobant sempre raons justificatives. La història de les primeres missions de Xina, al segle XVII, és un dels exemples més colpidors de la seva tàctica acomodatícia.

Però es veu que a la curta o a la llarga, les posicions acomodatícies donen mals resultats, com ho prova la llarguíssima llista d'expulsions dels jesuïtes.

Com a coronament de la flexibilitat jesuítica, no ens podem estar de reportar un fet que explica Füllöp-Miller en un llibre, en aparença neutral, però que, segons sembla, és patrocinat pels jesuïtes, com cent anys enrera ho foren les obres de Crétineau-Joly: les gestions, realitzades en 1928, per una acció comuna entre jesuïtes i maçons, els enemics irreductibles de tota la vida, davant el radical-socialisme i el bolxevisme. Aquest fet no deixa de sorpendre, i pel nostre gust té un encís particular: el jesuïtisme i la maçoneria, com ha dit Francisco de Cossío no fa gaire, tenen un prestigi fantasmal als ulls de diferents sectors de l'opinió espanyola; una acció combinada d'aquestes dues societats més o menys secretes fóra uns focs artificials d'allò més a propòsit per acabar d'enterbolir les idees sobre els jesuïtes i els maçons, idees que només els simplistes posseeixen d'una manera clara i, és clar, equivocada. — C.

Granja Royal
LLETERIA - YOGHOURT - KEFIR
Especialitat en nata i dolços de nata
GELATS - CAFÈ BAR
Granja pròpia a Gallecs
SALO DORÈ
Tes concerts - Sortides de teatres
El lloc preferit del món elegant
Crazy Boys Orchestra

PER A TRAMESA I RECOLLIDA
dels vostres IMPRESOS, MOSTRES, etc.
per Correu, serviu-vos de
MISSATGERIES BARCELONA
PELAI, 62, 1.er, TELÈFON 10014
Servei ràpid i garantit. Es passa a domicili. Admissió de paquets a les nostres oficines. Secció d'embalatge i acondicionament dels paquets.

(c) Ministerio de Cultura 2006

L'ABAT CASANOVA A BARCELONA

El capità general, l'aventurer i la ballarina

Qui vulgui figurar-se la Barcelona de la segona meitat del segle XVIII, fins la Revolució francesa, o, gairebé, fins passada la guerra del francès, cal que prengui per model alguna de les ciutats o viles clericals del nostre interior, un Vic o un Solsona, i, encara, que hi carregui l'ambient resclosit i levític. Colgades les últimes espurnes de l'abrandament de 1713, la ciutat s'havia anat encongint d'ànim; l'Ajuntament i les parròquies eren les úniques institucions on, migrat i agrejat, es refugiava l'esperit catalanesc, i amb prou feines gosava treure la testa en ridícules discussions sobre punts d'etiqueta. La processó de Corpus era el cavall de batalla i les bregues del Pi i de Santa Maria, per qüestions de preeminència es prolongaren fins ben endavant del segle XIX. Tots els comunicats de l'Ajuntament al capità general, aquest dèspota màxim que encara no fa un any que hem tingut ocasió de veure, i que era el veritable senyor de Catalunya, estan redactats en un estil nyeu-nyeu, ple de verí per sota i de servilisme pel damunt.

Donaven ambient a la ciutat convents i casernes; a dojo, a desdir, pertot arreu en vèieu de grans, de xics i de mitjans. Montjuïc i la Ciutadella eren un parell de castellassos monstruosos, sense parió a Europa i que, després, no van servir per res. La Rambla, segons un pla que tenim a la vista, es componia exclusivament de convents i edificis militars. La caserna dels granaders la tancava pel cantó de la muralla de mar; al costat, a mà dreta pujant, seguia l'hort dels pares de Sant Francesc; la caserna d'Invàlids, el convent dels Capuchins, la Foneria de canons, i muralla pelada fins a la caserna dels Estudis, que cloïa la Rambla, prop de les torres de Canaletes. A mà esquerra, també pufjant, trobàveu les Drassanes, els Pares de Santa Mònica, el collegi de la Mercè, el collegi del Carme, el collegi de Sant Francesc, el convent dels Trinitaris, l'hort i el convent de Sant Josep, l'església de Betlem, el convent dels jesuïtes i el collegi de Cordelles. Només el teatre Principal i unes poques cases trencaven aquest ritme religioso-militar.

Casanova (caricatura alemanya de l'època)

I tota la ciutat seguia per l'estil; 30,000 entre capellans, monges i religiosos, afegits a la guarnició, componien prop de la meitat de la població barcelonina; és a dir que gairebé un sí un no, pels carrers hauríeu vist gent d'hàbit o d'uniforme alternant amb els simples particulars.

Tot el dia ressonaven campanes i esquelles i esquellerincs de totes dimensions: a migdia o a mitja nit un eixam de cámpanades, del greu a l'agut, brogia damunt el recolliment de Barcelona, i a punta de dia i a posta de sol, les dianes i les retretes feien vibrar l'aire i, bellicosament, acabaven d'agemolir la gent pacífica, filla i néta dels herois de l'onze de setembre. Es pot dir que no passava jorn de la setmana sense processó; els llibres de cerimònies i solemnitats de l'Ajuntament ho demostren. Sovint dues o més s'esqueien a la mateixa data.

I, a l'ombra, la menestralia treballava i s'anava enriquint, tant de diners com d'experiència industrial i comercial; els mercats d'Amèrica s'acabaven d'obrir a Catalunya, i això havia impulsat la nostra navegació. El port estava curull de vaixells i la barriada de mar vessava de tavernes que s'enfilaven per Montjuïc. Barcelona, la població, d'esquena a la mar, com fins ara, hipòcritament les ignorava.

I així com els avis havien fet la guerra de Successió, els néts d'aquells entenimentats barons foren els de les bullangues: perquè Barcelona és així, per torn, assenyada i rebel, sense que mai hagi pogut sincronitzar l'esperit d'ordre i el de revolta. Més que lluita entre elements d'ordre i de desordre, hi ha cert ritme; paradoxalment diríem que és un torn pacífic...

Però cap allà l'any 1768, la ciutat estava, dins el seu habitual ensopiment, commoguda; la xafarderia mastegava amb delectança una història singular; la de les baralles del capità general, un senyor terrible anomenat no menys que don Ambrosio Funes de Villapando, comte de Ricla, amb l'Ajuntament i el bisbe, a propòsit d'una ballarina; l'Ajuntament correspon amb ell en una forma eixuta i poc cordial; el capità general s'encarrega dels balls de màscares, car té una dèria d'ésser ell qui se n'encarregui; l'Ajuntament primer li escriu: «...conformándose gustoso a las órdenes y disposiciones de V. E. y a cuanto sea de su mayor obsequio, esperando que V. E. se servirá disponer que se avise el Ayuntamiento de los días en que haya baile o de lo que ocurra, para que impuestos sus capitulares puedan con más acierto concurrir al cumplimiento de la orden y satisfacciones de V. E.»; però més endavant, quan l'Ajuntament és assabentat de la data del primer ball, respon: «...Sin embargo le es indispensable exponer a V. E. que faltando en el día varios capitulares por distintos motivos de ausencia y de excepción, sin contar los de avanzada edad que por ella y sus achaques les es muy penosa la asistencia, hallándose tan reducido el número de regidores había pensado el Ayuntamiento que siendo del agrado de V. E., sólo asistiesen a los mencionados bailes dos de sus titulares.»

Podeu calcular l'escàndol que a la petita Barcelona d'aleshores representà la quasi absència de l'Ajuntament al ball del Principal, i com devia rabiar el capità general de veure's així refusat i escarnit en públic. Però el bisbe encara era més expeditiu.

El dia 18 d'agost, a la matinada, segons el *Dietari* del comte de Creixell, van aparèixer «...en las esquinas fijados unos carteles, lamentándose de Barcelona, que era mandada por una Muger de mala Opinión, que llamavan Niña; ésta era segunda bailarina de la Opera, y de orden de la Corte fué sacada de toda Cataluña en 24 horas y de España en 48.» (Aquest últim detall no és cert; Nina Bergonzi, que era la causa de les baralles, es refugià a València i encara tornà a Barcelona.)

I no n'hi havia per menys; el comte de Ricla, personatge tivat i pretensiós, però bona persona, i tingut per l'Estat en tan bon concepte que, cessant de la capitania general de Catalunya, fou anomenat ministre de la Guerra, estava com embruixat pel bon aire d'una mossa desvergonyida; una segona ballarina sense altre mèrit que el seu impudor. Veureu com havia anat la història de la seducció del guerrer per la dansarina; no és cap història romàntica; més aviat pertany al gènere picaresc.

Nina Bergonzi, per començar, era filla incestuosa d'un xarlatan de Venècia anomenat Pelandi, que va morir prou aviat per no continuar la tradició amb la seva fillanéta; llançada així pel mal pendís a la tendra edat dels dotze anys, corregué les diverses i usuals aventures de l'ofici, fins que, arribada a Barcelona, venint de Portugal, la prengueren de segona ballarina a una companyia italiana que treballava al Principal, a causa de la seva bona figura; el talent coreogràfic era nul; però era ben plantada i tenia l'habilitat de fer un pas de ball conegut aleshores pel nom de *reboltada* (revoltada?), espècie de salt enrera i fent la pirueta. Des del primer vespre va ésser molt aplaudida pels bons barcelonins del pati. Quina manera hi havia de no agrair-li la generositat que demostrà, fent pujar les faldilles més amunt de la cintura? Però la policia, en aquell temps, era severa; generositats d'aquesta mena costaven un escut a la generosa; el reglament punia així tota ballarina que tingués la dissort d'ensenyar els calçons. Nina, ben ignorant de tot això, va repetir—i amb quin èxit—l'habilitat que sabia; però, en sortir de l'escenari, l'inspector se li acostà i li digué que retindria dos escuts dels seus gatges, a la fi del mes. Nina va cridar i jurar; però no traient-ne res, va jurar venjar-se.

La venjança vingué l'endemà: va ballar amb la mateixa força; però va suprimir els calçons, causa de les multes del dia anterior; l'aldarull i els riures que es mogueren no s'havien vist mai a Barcelona: el capità general, comte de Ricla, que, pel seu mal, havia acudit a l'espectacle, des de la llotja oficial estava horroritzat i meravellat: «Porteu-me-la», digué amb veu severa.

La ballarina comparegué davant del capità general i la seva cort provinciana, a la llotja.

—Sou una desvergonyida i heu faltat al públic — va dir amb veu severa el comte de Ricla.

—Què he fet? — digué Nina —. Com que m'han dit que pagaria per cada vegada que es veiés la meva roba de sota, l'he suprimida; ja m'havia costat dos escuts i és massa: així respecto la llei i no hi perdo res.

Hauria rigut de bona gana el comte, com els seus veins; però dissimularen, no tant que Nina no pogués compendre que havia encès un foc dins el cor de més d'un, entre ells el pobre comte... D'aleshores ençà procurà cometre alguna desatenció envers el capità general, fins que el guerrer li donà cita a una casa de les afores de la ciutat, per tal de renyar-la... No foren renys; la cosa anà, pel contrari, tan dolça com era de desitjar pel comte, i de témer pel prestigi de la seva autoritat; car tan aviat Nina es veié encimbellada, es complaïa fent cometre tota mena d'injustícies a l'auster baró, les quals diguessin ben alt fins a quin punt havia arribat la seva amorosa i retuda follia.

Certament, el bisbe, amb mà paternal, més amatent a la salut de l'ànima i del cervell que als batecs del cor i als desigs del virrei, havia obtingut que aquesta dona, posada al servei de Satanàs, fos desterrada a València...

* * *

Allí l'aventurera vulgar va trobar-se amb l'aventurer distingit: com és natural, la persona vulgar es trobava a l'opulència, en canvi el neguitós Casanova, foragitat de tot arreu, es trobava en una posició precària; car el talent, quan no va unit al sentit de l'ordre, fa més nosa que servei en els afers de la vida.

Casanova no havia pogut obtenir de Madrid que el nomenessin governador de Sierra Morena, govern molt adient amb el personatge; en canvi, com arreu, havia rapit el cor i els favors d'una donya Ignàcia, filla d'un sabater gentilhome que feia només d'ataconador per no haver-se d'agenollar davant de ningú (si és que no era un bromista que va enganyar l'aventurer, versió més versemblant, sobretot si es mira la facilitat amb la qual admetia diners i presents de Casanova), i, també com sempre, havia passat uns dies a la presó — com de consuetud, per una injustícia — que donava la casualitat d'ésser, concordant amb el que li solia passar, motivada per raons d'irregularitats en el joc.

Potser el mal humor que li havia motivat la desgràcia, afegint-se al seu natural talent, per allò que la indignació és una bona Musa, li havia fet pronunciar aquella imprecació encertada sobre la situació i l'esdevenidor d'Espanya:

«Pobres espanyols! La beutat, la fertilitat i la riquesa del vostre país són la causa de la vostra ignorància...

»Oh, espanyols!, quan tindreu una impulsió generosa, però forta, que us desvetllarà de la vostra letàrgia i tornarà a la vostra energia endormiscada tot el nervi de la qual és susceptible! Avui dia, poble miserable i digne de compassió, què et cal? Una revolució forta, un capgirell total; un xoc terrible, una conquista regeneradora; la teva atonia no és pas d'aquelles que es destrueixen per mitjans simplement civilitzadors...»

Possiblement també aquesta indignació malhumorada féu que Casanova judiqués com un sever moralista la conducta de Nina Bergonzi; el retrat moral que n'ha deixat no és gens afavorit; però si la moral pura li aconsellava d'apartar-se d'aquella Messalina, la moral pràctica li digué que valia més que hi estigués en bones relacions; perquè Nina tenia l'excellent costum de jugar a cartes i perdre, cosa que proporcionava una regular renda al nostre aventurer.

Ultra això, quan la parella decidí d'anar a Barcelona, Casanova es trobà amb les despeses d'hostal i de servei pagades.

No podem dir que així que es conegueren s'enamoraren, com esdevé a les històries de Romeu i Julieta o de Tristany i Isolda; ambdós personatges eren d'una ben altra fusta; però l'aventurer remarcà la figura majestuosa d'aquella dama, d'una opulència veneciana, i la ballarina es fixà en l'elegància sorollosa de l'aventurer, el qual, a pesar d'haver hagut de vendre i penyorar algunes de les seves joies a Madrid, duia, però, més bonicoies i joiells dels que sol dur la gent com cal. Sempre dóna pescar a l'encesa.

Un secretari italià de Nina, i ensems el seu amant (diguem-ho així) de recurs i Argos del comte de Ricla, amb qui sostenia una confidencial correspondència — un tercerol qualsevulla —, mitjançà també aquesta vegada. Quan Casanova estava en situació pròspera prenia la iniciativa del convidar; però ara deixà que el convidessin.

La primera escena dels *amorosos* és un deliciós quadret del gènere: Casanova, en arribar a la casa de Nina, hi trobà un gran desori. Disputa violenta de la mossa amb un marxant valencià de puntes i randes: ella sostenia haver encarregat una altra cosa del que li duien; el marxant insistia que allò era la comanda; les respostes anaven i venien i els crits es redoblaven; Casanova, a una banda, contemplava aquell idilli. Finalment, quan el marxant s'anava a retirar, Nina, d'una revolada, li prengué totes aquelles puntes, de gran vàlua totes elles, i, ràpida, començà d'estripar-les i ferles malbé frenèticament, «Perquè — exclamà — ningú no digués que les desnonava per manca de moneda»... El pobre secretari que gosà fer observacions sobre què diria el comte de Ricla, fou bufetejat i, Casanova, a l'últim, després d'aquests desastres, pogué fer la seva reverència a la terrible dama.

—No en feu cas del que heu vist—va dir-li ella somrient com un àngel —; aquest malastruc és un espia del comte de Ricla; jo faig força extravagàncies a fi que les escrigui a Barcelona i el comte es pensi que l'enganya i és boig. No hi pensem més!

Després d'això, passaren al menjador on els esperava, com si res, el secretari apallissat, i dinaren tots tres en bona harmonia. Del que Nina féu beure al secretari i de l'estrany espectacle que, entre ells dos, regalaren a Casanova, no cal ni intentar-ho escriure. L'aventurer, aquest cop, si no els ulls, almenys tancà les orelles a la veu de la Sirena, i no passà del paper d'espectador fastiguejat.

L'aventura així començada, entre la disbauxa i el joc, no podia donar fruits que no fossin amargs; el cor li ho deia a Casanova; per això quan Nina l'invità a seguir-la a Barcelona, si no hagués estat per la maleïda fretura de diners, és ben poc probable que ell hi hagués accedit; però un aventurer no té més déu que la Fortuna, i ja que ella l'obligava a dirigir-se a Barcelona, almenys prengué tota mena de precaucions.

De tota manera no va deixar d'anar a l'Hostal de Santa Maria (per ventura al carrer de Darrera Palau; si més no, n'hi havia un d'aquest nom a primeries del segle passat); aquest hostal oferia una particularitat que pocs dels del món pot vanar-se d'oferir: sortia de franc al seu hoste: algú havia deixat dit que tot li era pagat...

Amb una lletra de presentació escrita del marquès de Cevallos, Casanova anà a presentar els seus respectes al comte de Ricla. Aquest el va rebre amb fredor; però, aclaparat pels innombrables «Excelència» que el cavaller de Seingalt li llençava a la cara, va fer-se un xic més efusiu; àdhuc es dignà de fer-li algunes recomanacions: entre elles, que no es fes massa amb un parent del comte, el comte de Perelada. Acabà convidant-lo a sopar; convit que semblà de bon averany a Casanova; certament Ricla no es temia res.

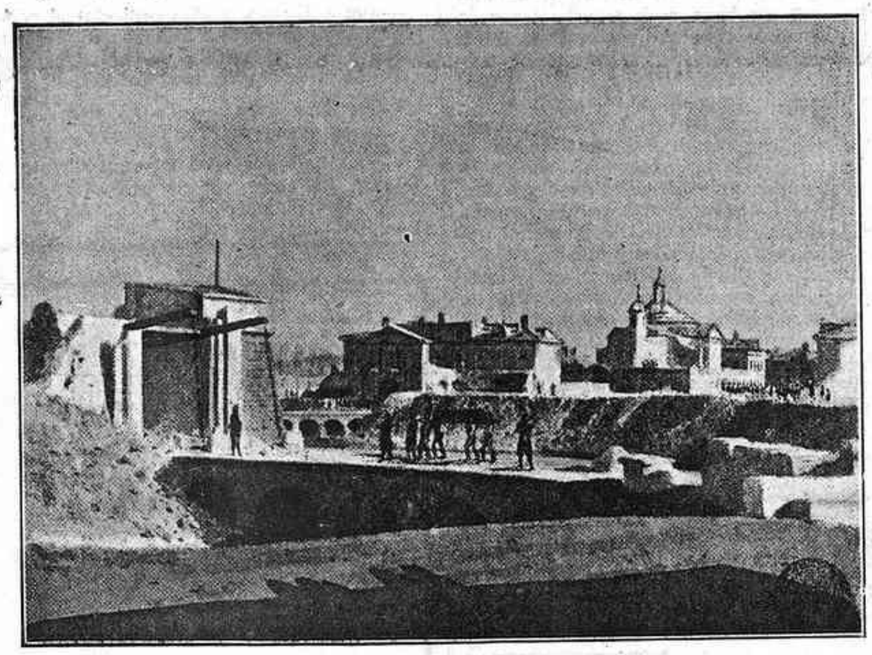

Glacis de la Ciutadella (aquarella de Soler i Rovirosa)

Aquesta recomanació que el comte de Ricla li féu, de no freqüentar el de Perelada, prova que el de Ricla ja sabia quina mena d'ocell era el venecià, el seu llibertinatge i aquella traça de «corregir la fortuna» amb les cartes a la mà.

Casanova diu que atengué el prec del governador; hi ha indicis del contrari; qui sap si això pot lligar-se també amb la misteriosa detenció que veureu.

Al cap d'uns quants dies d'ésser Casanova a Barcelona, el qual, per cert, no ens explica com passava les hores i només es limita a dir que, havent sopat, anava a casa de Nina, per tal de guanyar-se honradament amb el joc el jornal, fou emprès per un oficial de guàrdies walones que li féu avinent que per tota la ciutat no es parlava sinó de les seves relacions amb Nina i del burlat capità general; insinua, per acabar, que potser fóra millor d'anar-se'n i continuar els seus viatges. Per què no l'escoltà Casanova? Ell no ho diu, però sense dubte li era molt dolorós d'abandonar el seu còmode *modus vivendi*, amb les despeses pagades i el que caigués del joc.

La continuació de l'ofensiva no es féu esperar pas: uns desconeguts el bastonegen, eixint de visitar Nina, un vespre, i en ell tornar-s'hi se l'emprèn a trets de pistola (ja hi havia pistolerisme en aquells temps tan remots i, aparentment tranquils, a Barcelona); Casanova—diu ell—en matà un d'una estocada i arribà a l'hostal sense barret. L'endemà, de bon matí, es troba el llit voltat de policies que escorcollen els seus papers i equipatge i després el tanquen a la torre de Sant Joan, a la Ciutadella. Aquests darrers episodis són exactes com si haguessin tingut lloc sota Martínez Anido.

El captiveri de Casanova, suportat amb un estoicisme fortificat per l'epicurisme, gràcies a les bones menges de l'Hostal de Santa Maria — munificència de la Bergonzi — donà un fruit: la *Refutació completa de la Història de Venècia d'Amelot de la Houssave*, obra tota ella escrita amb llapis, ja que el reglament de la presó no autoritzava els reclosos a tenir-hi ni tinta ni ploma— oh subtileses dels reglaments!

A l'últim, Emmanuel Vadillo, el policia executor de la detenció, va presentar-se el 28 de desembre i posà en llibertat el pres, amb ordre d'eixir de la ciutat en tres dies; Casanova protesta; arribat a l'hostal, tot estava com si res; equipatge sense regirar, papers intactes, unes lletres rebudes sense descloure; per no mancar-hi res, el famós capell perdut aquella nit, també hi era.

Com a les comèdies, tot acaba bé: l'hostaler no vol cobrar-li la posada i li diu que l'aventura ha fet gran soroll per Barcelona; llavors Casanova vol exhibir-se al teatre Principal, «únic lloc divertit de la ciutat», ell diu; la representació es va suspendre; a la veritat, per dissensions entre la junta del teatre i el capità general; segons el parer de Casanova, perquè ell hi anava. Això encara el va cofar més.

La seva partença és novellesca; uns sospitosos l'empaiten; a la matinada, negra nit, fuig d'un parador i agafa un camí travesser; al cap d'unes hores és a França i conta líricament la blanura dels llits dels seus hostals, el paladar dels seus vins i la bona taula que arreu s'hi troba. Surt de la novella picaresca espanyola i es torna a submergir en el dolç i accidentat *roman* francès.

* * *

Quina fou la causa de la detenció i expulsió de Casanova, a Barcelona? Fou detingut amb el pretext de viatjar indocumentat; però el comte de Ricla l'havia rebut, i havia atès la recomanació que ell duia. L'explicació que el comte de Ricla n'estigués gelós és més plausible, encara que, donada la credulitat de l'home i la seva submissió a la ballarina; tenint present, a més, la cautela del professional de l'aventura i la vida grisa que dugué a la ciutat, trobem que no és del tot satisfactòria. Casanova, escrivint les seves Memòries se'n devia adonar, quan cregué que havia d'insinuar que un vell enemic seu, Passano, es trobava a Barcelona aquells dies i, des de la torre de Sant Joan, el veié rondar per la Ciutadella.. També afegeix que els bandolers que l'empaitaren fins la frontera estaven a sou d'un diplomàtic venecià de Madrid que li tenia rancúnia. Tot plegat resulta un garbuix de pistes poc clares per trobar la veritat.

Per altra banda trobem que Casanova vivia a costes de Nina Bergonzi, que li pagava l'hostal i jugava perdent sempre.

Nosaltres, a l'inrevés de molts casanovistes, trobem en aquest fet l'explicació de la famosa presó que el venecià experimentà a Barcelona; car si la gelosia o bé qualsevol sospita d'espionatge hagués obligat el comte de Ricla a empresonar al cavaller d'indústria, la correspondència que hauria anat arribant a nom d'ell, no hauria deixat d'estar violada: ara bé, Casanova ens fa saber que no hi hagué res d'això.

Què pensar, doncs? Donada la lleugeresa de costums i de principis de la formosa Nina Bergonzi i el seu humor irregular, la cosa més probable és que, passat el primer engrescament, s'hagués cansat d'aquell amant que li sortia car; i per una falsedat de dona histèrica, a la vegada que el rebia i li demanava que la visités, també es planyés al comte de Ricla d'aquells jocs de cartes en els quals sempre era ella qui perdia.

Aleshores la detenció del cavaller no hauria estat sinó una variant del tema que es repetia a totes les ciutats per on es presentava.

Aquesta hipòtesi lliga més amb el caràcter de Nina Bergonzi, tal com l'hem descrit, tret de les *Memòries* de Casanova, que no pas el de suposar-li aquella maldat tan diabòlica i forta que ell li atorga, una mica per ressentiment; una dona lleugera, malcriada, una mica cruel; però sense cap esperit de càlcul..., massa dissoluta per a arribar a ésser coqueta. Una barreja, molt freqüent, d'infelicitat i audàcia, tot plegat afavorit per un bon físic.

Heus aquí la nova teoria sobre l'estada de Casanova a Barcelona i la seva presó, que no dubtem que serà tirada a terra amb molt bons arguments pels casanovistes, si és que la volen tenir en compte.

Es clar que es basa en una mena de tirar a endevinar; però no hi podem fer més, precisament perquè la seva concordància amb altres passos similars de la vida de Casanova se'n duu totes les nostres preferències.

ROSSEND LLATES

CAMISERIA FITÓ BARCELONA
NOVETATS EN CAMISES
Jaume I, 11
Telèf. 11655

URODONAL
neteja la sang intoxicada per l'àcid úric
L'URODONAL es un bon preparat d'acció eficaz i el recomano amb freqüencia.
DR. L. M. SUÑER
Catedràtic de Fisiologia de la Facultat de Medicina de Barcelona
GRÀFIC INDICADOR DELS LLOCS A ONT ES LOCALISA EL REUMA

RECEPTOR
Radio CLIMO
enxufable al corrent sense antena

Preu: 400 pessetes
RAMON CLIMENT
Consell de Cent, núm. 266
Telèfon 23058

(c) Ministerio de Cultura 2006

EL CINEMA

«A nous la liberté»

A nous la liberté, de René Clair, és una apologia de la llibertat, de la vida simple, del lleure, del pescar amb canya, i per tant una formidable diatriba contra la mecanització progressiva de la vida.

René Clair ha comprimit tot el dilema en aquella escena on veiem un dels protagonistes ajaçat en un prat florit, de panxa al sol, sense altra preocupació que triar la flor més bella per al trau de la seva solapa, i al fons la fàbrica, la més formidable fàbrica de discos de gramola que mai hagi existit.

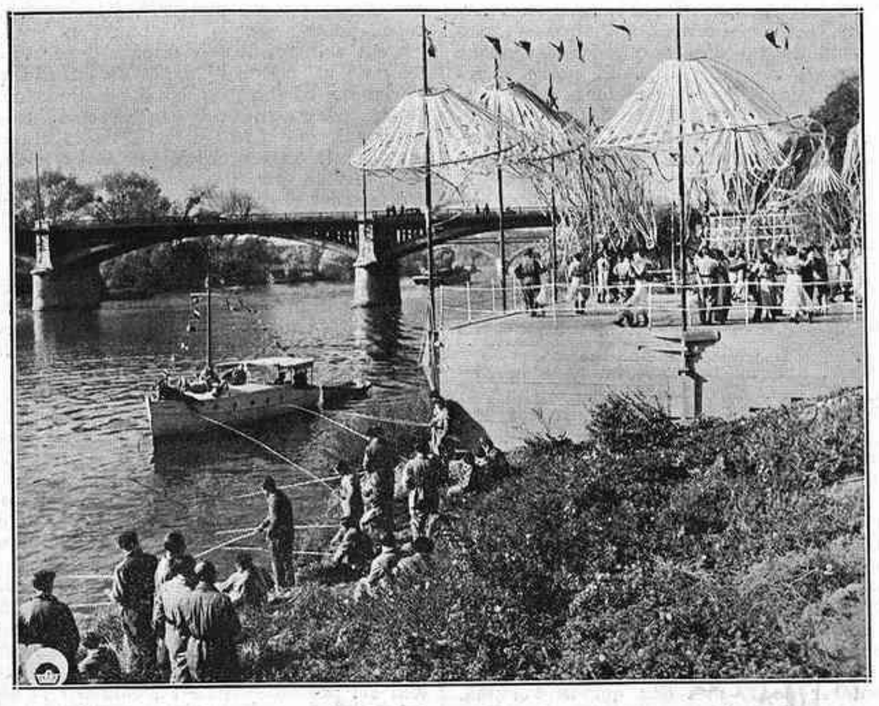

«A nous la liberté», de René Clair

Per emprar la terminologia soviètica, René Clair vol fer veure que la fàbrica moderna, marxant sota el signe de Taylor, és un arsenal humà ni pitjor ni millor que el presidi. La carretera lliure, el sol, la pobresa que significa alliberació de tot l'estrèpit dels negocis, crida els herois d'aquesta deliciosa rondalla que René Clair ha sabut descórrer sota els nostres ulls, en una sèrie d'imatges vives i delicioses d'ironia.

El bagatge artístic de René Clair és avui ja copiós. Aquesta riquesa el porta de vegades a repetir-se. I amb tot, la característica fonamental del seu talent és més aviat la d'un investigador. Sempre cerca coses noves, i perquè s'apassiona per la recerca, és perquè no es reposa damunt la perfecció.

Le million era una farsa còmica, a base d'una dada insignificant. El resultat no per això era menys admirable. Com a matèria còmica, era d'una riquesa que no assoleix pas *A nous la liberté*. Ací hi ha, *sotto voce*, el sentiment persistent d'una actitud espiritual, d'aquella actitud que hem apuntat en començar. Es doncs una obra que ataca més a fons el seu tema que *Le million*. No hi ha potser aquell *spring* engrescador que mantenia el ritme esbojarrat de l'obra anterior. En canvi, hi ha sempre present aquella ironia superior tan característica de l'autor.

La sàtira és present en aquella crítica del sistema Taylor, en aquella dona bellíssima, però miop, en el cerimonial dels discursos, en un i mil detalls que tothom haurà reparat, però sobretot en aquell final que es dóna com una superació del pla quinquennal. Mentre la ideologia dels soviets exalta a ultrança la màquina i vitupera el treball com a consagració de l'home, René Clair, més enllà del primer i del segon pla quinquennal—perquè després del primer vindrà el segon—, realitza davant dels nostres ulls astorats l'esdevenidor que ens espera: la màquina haurà fet inútil l'home i aquest per fi podrà dedicar-se a no fer res. Jugar a bitlles, pescar amb canya, ballar mentre la fàbrica tota sola fa la feina.

* * *

Georges Auric ha escrit música per al film. Encara que el film en conjunt sembla haver estat establert amb anterioritat a la seva musicalització, alguns passatges, en canvi, semblen revelar una estreta collaboració entre el músic i el cineasta. Ja és hora que els compositors comencin a treballar pel cinema. Un camp enorme és davant d'ells. Després de l'òpera, és a dir la música per l'escena, vingué el ballet, és a dir la música animadora de formes coreogràfiques. El cinema participa de l'escena i de la dansa i ofereix al compositor un camp fèrtil per a la invenció musical. Georges Auric, que havia collaborat amb Serge Diaghilev, ha compost una música simple, que no vol dir pobre, en un esperit d'humor que defuig tot excés, i que ha orquestrat d'una manera espiritual treballant en primer terme amb els instruments de vent que entre ells rivalitzen en gràcia.

J. PALAU

MIRADOR presentarà "El camí de la vida"

dilluns, dia 22, al cinema Fantàsio

MIRADOR, en organitzar aquesta pròxima sessió de cinema, ha cercat de situar-se en el rengle en què el situaren les primeres sessions de cinema triat que es projectaren a Barcelona. La tradició de les sessions MIRADOR pesa massa damunt dels organitzadors perquè la represa no hagi estat llargament meditada. Així, ara, amb l'estrenà a Espanya del primer film sonor soviètic, *El camí de la vida*, que serà projectat al cinema Fantàsio el propvinent dia 22 de febrer.

El camí de la vida és un film d'educació ciutadana. Un film d'alta pedagogia social. El judici que, damunt d'aquestes pàgines, en féu el nostre crític cinematogràfic Josep Palau, ens estalvia de reincidir en el seu contingut.

Cal dir, simplement, que si la finalitat pedagògica no justifiqués completament el film, una sèrie de virtuts cinematogràfiques es cuidarien de mantenir-lo en el primer rengle. Assenyalem sobretot la valor documental, que ens mostra, en un veritable reportatge, aspectes apassionants de la nova organització soviètica, i a més a més la força dramàtica dels personatges, sobretot els minyons que constitueixen l'objecte del film, i que lluny de l'obsessió del *divo*, arriben a una interpretació justíssima de l'adolescència degenerada, que una urgent intervenció educativa va cuitar a redimir.

Voldríem, i així ho esperem, que aquesta nova sessió MIRADOR assolís el mateix favor del públic i de la crítica que ajudà les nostres sessions anteriors.

Com de costum, els nostres lectors podran adquirir localitats, a partir de dilluns, en la redacció de MIRADOR.

Ja ho sabeu...

—que en *The champ*, Wallace Berry treballa junt amb Jackie Cooper? El film és de King Vídor.

—que a Budapest s'ha projectat el primer film hongarès parlant i sonor, impressionat a Hongria? Es titula *L'idol blau* i està completament influït per Hollywood.

—que Ramon Novarro anirà pròximament a França per a rodar un film?

—que Paul Féjos, el conegut director de *Soledat*, ha estat, un temps, actor de teatre i psicoanalista?

Les darreres estrenes

L'arsenal humà és un film d'A. Room que no cal confondre amb *L'arsenal*, una obra de Dovjenko, l'autor de *La Terra*. Ara hem pogut veure el film d'A. Room que s'ha projectat a Barcelona amb el títol d'*Evasió*.

L'arsenal humà és el presidi, i, naturalment, aquesta forma de parlar de les institucions penitenciàries ha semblat irreverent al censor, el qual no ha autoritzat la projecció sinó a canvi de modificar el títol del film.

«Concert històric»

Evasió és la història d'un home que és a presidi injustament. La seva simpatia personal i el seu tarannà poc disposat a la resignació li valen l'adhesió dels companys de captiveri, els quals sota les seves instigacions estan en revolta constant. Les autoritats, per desempallegar-se d'un hoste tan molest, amb el pretext d'un dia de permís, es proposen anullar-lo mitjançant la llei de fugues, propòsits que no reixen, i, a la fi, el pres pot evadir-se, no sense que la seva evasió costi enviar a presidi una colla de companys seus que faciliten la seva escapada.

El film és una obra que desconcerta un xic. No demostra res en clar. I aquesta remarca que podria semblar pueril feta a propòsit d'una producció corrent, aquí, tractant-se d'un film soviètic, hom no pot menys de formular-la. D'altra banda, de tots els films soviètics que hem vist, és aquest el menys verídic.

Un gran talent innegable de fotògraf. Hom el veu el treball, en aquelles bones escenes del principi, a base d'un enfilall de visions dels pous petrolífers i del presidi. Més endavant, en uns quants exteriors, que, pel motiu dramàtic que els anima, fan pensar en *Avaricia* de Stroheim.

Concert històric és un bon film de la Ufa tallat tot ell sota la cadència del *minuet*. Som a Prússia sota el regnat de Frederic el Gran i la guerra dels Set Anys és imminent. Assumpte d'intrigues diplomàtiques, presentat amb una fastuositat exemplar. La fotografia, clara dins aquella grisor característica dels *studios* de la Ufa. Els rostres, maquillats d'una forma que semblen adquirir la qualitat del bronze, sobretot el de l'emperador, que la iconografia ens ha fet tan popular. Els alemanys han tingut cura de presentar-nos l'emperador sota uns trets magnífics. Els americans ens han desacreditat tant, amb les seves fantasies diguemne històriques, tota classe de reis i emperadors, que hom no pot per menys de recalcar aquest tret. Un emperador serè, magnànim, gran virtuós de la flauta, que en ple concert filharmònic concerta tota una gran guerra, la famosa guerra dels Set Anys.

El film, dintre un pla discret, fóra perfecte, de no ésser aquella desfilada de tropes al final. Llarg, molt, massa llarg, aquest episodi. Decididament, els autors del film no poden dissimular la flaca que senten davant de tota ostentació militar. Els uniformes els fan perdre la serenitat artística.

Chantage és un film de *gangsters*. Per cert que ja que parlem de *gangsters* no podem menys de recomanar als nostres lectors *Els carrers de la ciutat*. Un film formidable i d'una perfecció que no admet rèplica. Ja ho vàrem dir així mateix al seu dia, però ara, en ésser represa aquesta cinta en alguns cinemes, ens ha semblat oportú repetir-ho.

Chantage és un film sense novetats, però intelligent i animat tot ell amb la bellesa tènue i delicada de Joan Bennet.

Per fi, *Quina vidua!* és un film l'assumpte del qual es deixa preveure pel títol. Un vodevil distret, on Glòria Swanson ens sorprèn en una nova faceta del seu talent. Un film d'Allan Dwan.

J. P.

L'home més alegre del món

Maurice Chevalier

També ho sereu vós quan veieu

No s'ha fet res millor

◆

Es un film PARAMOUNT

El més sensacional cas de consciència que ha ofert la pantalla

El secreto del abogado

per

CLIVE BROOK, RICHARD ARLEN, CHARLES ROGERS, FAY WRAY i JEAN ARTHUR

COLISEUM

Es un film PARAMOUNT

"amigos del cine"

presentaran el divendres, dia 12, a les 10 nit, al saló

fantasio

en sessió d'art, un film de turisme

royan

una pel·lícula instructiva

aus emigrants

un film de dibuixos sonors

foc!

◆

presentació sota el patrocini del

centre excursionista de catalunya

del grandiós film de lluis trenker

muntanyes en flames

una obra incomparable

la dama de una noche

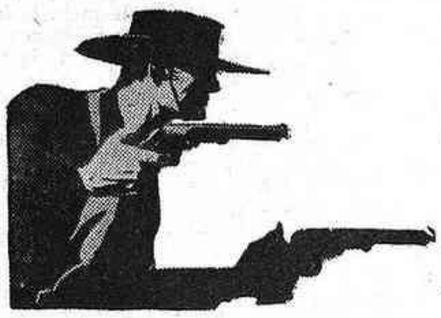

CAPITOL

Un film de

King Vidor

Billy-The-Kid

Pel·lícula de l'Oest americà realitzada a la pràda americana

PRODUCCIÓ METRO-GOLDWYN-MAYER

TIVOLI

El millor film de la producció especial

CHERI-BIBI

per

ERNEST VILCHES
Maria L. de Guevara
Maria Tubau
Maria L. Callejo

Adaptació de la cèlebre obra de GASTON LEROUX

Producció: Metro-Goldwyn-Mayer

(c) Ministerio de Cultura 2006

EL TEATRE

Una espanyolada més

Heus ací que un bon dia el dramaturg Maurice Rostand, que d'allò que feia el geni del seu pare només n'ha sabut heretar els defectes sense poder arreplegar-ne cap qualitat — val a dir que aquestes no eren pas gaire abundoses —, es va assabentar que una seva besàvia havia estat andalusa.

Un talent poètic com el del tendre Maurice en el qual caigués una notícia tan preciosa, per força havia de remoure's profundament. Sota l'encís de la descoberta, el seu esperit començà a xarbotar amb la inspiració més autèntica: el sol d'Espanya, els tarongers en flor, els toreros, les manoles... tots els tòpics de l'espanyolada es barrejaven en la imaginació del poeta, damunt, davall i de tots cantons.

Una besàvia andalusa! De la terra del sol, de la pàtina de l'art, de la passió, de l'amor, etc. Ara quedava ben clara i ben explicada l'estranya vocació i l'admirable disposició de la família Rostand per a la poesia.

I, naturalment, aquella bullida de l'esperit de Rostand fill havia de traduir-se en alguna producció teatral que tingués un bon èxit, ben llampant, ben espanyola, en la qual el geni andalusíssim de l'autor es pogués esplaiar amb tota llibertat, pogués donar de si tot el fruit que d'aquell llevat ancestral, tan ric en ferments, podia esperar-se. Però faltava alguna cosa. Faltava allò que havia d'ésser l'altaveu de la sensibilitat del poeta: l'intèrpret idoni.

Faltava l'actor; aquell actor l'ànima del qual vibra sincrònicament amb la de l'autor; aquell actor que és el registre sensibilíssim que amplifica les emocions de l'escriptor i les transmet a la multitud. On trobarà Rostand l'ànima andalusa que bategui amb el mateix ritme que la seva pròpia? Som tan lluny d'Andalusia, a les ribes del Sena!

Es veu, però, que els autors en cerca d'intèrprets tenen també la seva providència. Rostand fill es trobà, allà al bell mig de París, una ànima andalusa, apassionada i artista: Raquel Meller.

A Raquel Meller, doncs, Maurice Rostand dedicarà la seva obra.

Es veritat que Raquel no ha representat mai cap obra en francès. Però tot això és ben fàcil d'arreglar: la farem enraonar tan poc com sigui possible. Cantarà i ballarà. I, de tant en tant, perquè no sigui dit, deixarà anar dues o tres paraules.

Enllestida l'obra, ha estat estrenada a París, al Teatre Sarah-Bernhardt, amb el títol d'*Une jeune fille espagnole*. Aquesta jove espanyola és Raquel, a la qual hom ha guarnit amb el sonor nom de *Pomposa* que, com es pot veure, no pot ésser més espanyol.

Ens trobem a casa d'una família de l'alta burgesia de Marsella. Una família, el cap de la qual és Mme. Fortunat, vídua d'un riquíssim comerciant, persona greu i solemne. Ara mateix acaba d'arribar l'hereu de la casa, Alexis, d'un viatge per Espanya, on s'ha casat amb Pomposa, que — ara vegeu! — és filla d'una puntaire i d'un torero, i no té ni cinc cèntims. Es de pensar la poca gràcia que aquest casament fa als familiars d'Alexis.

A la família hi ha una tia — Caterina — amb manies de noblesa, que es fa dir Corisanda, i el seu marit — Virgili —, un infeliç que parla anglès tothora perquè no se li conegui l'accent marsellès, el germà d'Alexis — Esteve —, i l'oncle Silvestre, bonhumorat i trapasser.

Pomposa, tot just arribada, vol fer conèixer a la seva nova família les seves habilitats: fa desembarassar una taula, i al seu damunt, els repica un fandango.

La desolació i la indignació envaeixen la família. L'oncle Silvestre i Esteve, però, no ho troben tan malament com això. Silvestre s'entusiasma i es posa a voltar la taula tot marcant compassos, i Esteve, que tocava el piano, mentre Pomposa ballava, sent despertar-se dintre seu un talent de compositor que fins llavors havia ignorat. En acabar el primer acte, la família queda dividida en dues sectes rivals i enemigues. Les coses estan així quan Alexis, completament absorbit pel seu amor, treballant a la banca de l'oncle Virgili, s'entreté a fer versos. Tan absorbit està que un dia que té de donar una ordre de venda de valors, la dóna de compra, operació que porta un gran trasbals a la família, car li ha fet perdre un grapat de milions.

Raquel Meller

Ara veurem el furor de Mme. Fortunat i la resta de la família contra Alexis i les seves fetes, i assistim a un combat de la burgesia contra els poetes. Alexis es declara poeta i diu que no es vol cuidar més del negoci. Però Pomposa, que sofreix de veure's tan desconsiderada i que el seu amor per culpa d'ella passi aquestes amargors, decideix anar-se'n de la casa i se'n va tot cantant una cançó tristíssima.

Mentrestant, tota la família s'asseu a taula. Després del primer plat, Alexis, inquiet per l'absència de la seva esposa, pregunta per ella; ningú no en sap res. Surt a mirar al camí i no la veu. I llavors s'encara amb la seva mare, amb els seus oncles i els increpa copiosament.

En el tercer acte som als corredors de la plaça de braus de Sevilla. Allà ens assabentem que l'estada de Pomposa en aquella família va fer-hi brotar un grapat d'activitats artístiques. L'oncle Silvestre es dedica a la pintura, Alexis a la poesia i Esteve a la composició musical. Els dos germans han compost una òpera que els ha reportat grans beneficis pecuniaris. En aquella plaça tenia de torejar Bombita, però l'oncle Silvestre ha fet que el reemplacés Alexis, car així atraurà Pomposa a la plaça, que fins ara havia defugit de trobar-se amb el seu espòs.

Els toreros estan intrigadíssims amb aquell matador francès que ningú no coneix ni sap d'on ha sortit. Arriba l'hora de matar. Pomposa fa un xiscle d'esgarrifança davant el perill en què està el seu amor. Però Alexis mata d'allò més bé, i surt de la plaça per abraçar la seva esposa que no ha deixat d'estimar-lo mai, mai.

Acaba l'acte amb el retorn a Marsella del matrimoni. Tota la resistència de la família s'ha dissipat completament. La influència de les victòries obtingudes pels dos germans ha fet que tot allò que era animadversió i odi es convertís en admiració i amor. La comèdia acaba amb la «dansa del retorn», ballada per Pomposa al mig de tota la família, que l'acompanya picant amb els coberts en els plats i les ampolles.

I podem contemplar amb satisfacció que els *sentiments burgesos* han estat vençuts pels *encisos de l'art*.

Quin espectacle més reconfortant, aquest del triomf de l'art sobre el mercantilisme! és el que deu dir Rostand fill, tot passant-se la mà pels seus onduladíssims cabells, i mirant de reüll la recaudació de la guixeta.

J. C. i V.

Teatre Català Romea
COMPANYIA VILA-DAVÍ
Demà divendres: Estrena de l'obra nordamericana
EL CRIT DEL CARRER
EDICIÓ DEL VESPRE
Reportatge sensacional de Raymond Massey.
Escenes simultànies amb decorats giratoris.

"Knock" en català

Fa sis o set anys s'estrenà a Romea la traducció catalana d'aquesta obra feta per J. M. Puig Pujades. Naturalment, es representà poques vegades, amb bon èxit de crítica i sense gens de públic. L'obra era excessivament bona per al paladar del públic dels nostres teatres. Fa, però, uns quants dies veiérem ressuscitar l'illustre heroi de Jules Romains en un d'aquells teatres que serveixen gairebé sempre perquè els aficionats es desfermin i s'esbravin tot fent obres castellanes amb el més pur accent barceloní, o bé—i això és encara pitjor—representin amb gran bona fe i entusiasme algun dels engendres fills de la fantasia de certs autors del país.

Knock, que, com hem dit, no tingué cap èxit quan es representà a Romea, interessà i divertí enormement el públic que assistí a la representació que se'n féu, sota els auspicis de Junior F. C. i en benefici propi, la passada festa de la Candelera. Cal remarcar el fet que hagi estat una agrupació esportiva la que ha ressuscitat i fet triomfar una obra fracassada davant el gros públic, així com que tant entre els actors com entre l'auditori abundaven els esportius. No vol dir això que per compendre *Knock* i altres obres per l'estil calgui fer esport. En canvi, el que és molt possible és que per fruir amb les obres on campa l'esperit del nostre temps cal tenir una mentalitat apropiada. I no oblidem que l'esport és un dels signes sota els quals viu el món actual.

Knock respon a la concepció, tan cara a la nostra època, que l'home intelligent i sense escrúpols s'apodera del món. Jules Romains ens presenta en aquesta obra, com en les seves germanes *Donogoo-Tonka* i l'adaptació de *Volpone* de Ben Jonson, el triomf del *bluff* i el de l'home que ha sabut crear-lo en benefici propi. En *Donogoo-Tonka* és la creació d'una ciutat per la sola equivocació d'un geògraf publicant un llibre on figurava la suposada ciutat. *Knock* presenta el cas d'un aventurer, gran psicòleg i desproveït en absolut d'escrúpols, que, proveït d'un títol de metge, arriba a un poble dominat per la salut i aconsegueix posar tota la contrada sota el signe de la medicina. Es a dir, que fa que tothom estigui malalt. Fins i tot el seu predecessor en el càrrec.

L'obra, que podríem qualificar de «farsa psicològica», és no solament una sàtira contra els metges, sinó també una magnífica creació d'una galeria de tipus psicològics, alguns força grotescos, però que tots ells tenen la vida necessària perquè no ens semblin falsos. A donar aqueix to d'humanitat lleugerament grotesca als personatges resideix la principal dificultat de representar *Knock*. Cal—molt sovint en una curtíssima escena—mostrar tota l'ànima del personatge, i per aconseguir-ho cal estudiar-lo amb gran cura. Fruit d'aquest estudi fou la representació de què parlem, i contribuí en gran manera a l'èxit obtingut.

Joan Serrahima ens donà una interpretació del protagonista, Knock, plenament satisfactòria. Fou l'home que té l'aplom i el domini d'ell mateix necessaris per a conquistar el món. La figura del Doctor Parpalé, antecessor de Knock, a qui intenta enredar i que cau finalment víctima de la medicina i de Knock, fou meravellosament interpretada per Esteve Marco, autor alhora de les decoracions estrenades, que foren un altre dels grans encerts de l'obra. De les actrius, remarquem Mercè Llimona, que ens creà una deliciosa Senyora del Vestit Morat, que ens féu pensar en aquelles ties que tots hem tingut, xafarderes i aprensives.

* * *

L'èxit obtingut ha fet que es tractés de seguir el camí emprès, creant una companyia de teatre «amateur» que es dediqués a representar obres que fossin difícilment representables davant del públic dels altres teatres. Es parla de posar en escena, més endavant, una obra de Bernard Shaw i després una comèdia de Shakespeare. Per ara són projectes. Si es tornessin realitats tindríem una nova companyia de teatre «amateur» que faria teatre digne, i contribuiria a l'obra de la regeneració del Teatre Català. Que prou falta que fa!

RAMON ESQUERRA

El que anem veient

Gustave Fréjaville deia en 1922, parlant de la dansa *à claquettes*: «Dos joves espanyols, els Titos, són mestres en aquest exercici pueril, que comença a passar de moda, i que no enyorem pas.» D'aquests dos germans que, després d'actuar amb èxit a París, introduiren la dansa esmentada a la Península, l'un — el gran — vingué l'any passat a Barcelona amb la companyia de la Gámez, en la qual muntava els ballables.

El Tito petit

I l'altre — el petit —, que ja havia actuat al Principal Palace, s'ha presentat ara al Circ Barcelonès com intermediari.

El Tito menut s'ha compost una divertida silueta, que recorda els personatges de les velles pellícules Keystone. Sembla Chester Conklin, l'inefable *Don José*. Tito balla bé. Això ja no cal dir-ho. I balla amb una virtuositat que no exclou la fantasia. I amb sobrietat, sense forçar el joc. Amb simplicitat. I amb un humor de parodista que revela un estil de còmic de classe. L'art del Tito té un segell personalíssim. No s'assembla a cap dels seus collegues que s'imiten els uns als altres amb convicció. I els seus intermedis són breus, lacònics. Concisió que haurien d'imitar moltes cupletistes, que ignoren la llei de la rapidesa que regeix el music-hall, i que ens aclaparen amb cançons quilomètriques i soporíferes.

Com havíem anunciat, al Teatre Apolo s'ha inaugurat una temporada de music-hall. Mal negoci el music-hall al Paral·lel. Hi ha massa cafès-concerts a la popular barriada. I un espectacle que en qualsevol altre lloc seria actualment un bon negoci, allà ha d'ésser forçosament un fracàs. A més, el programa no és res de l'altre món. I hi ha uns entreactes freqüents, imperdonables en un espectacle d'aquesta mena.

Estrellita Castro és l'atracció més valuosa d'aquest programa inaugural. Aquesta artista és el prototipus de la dona andalusa. Té, reunides, totes les característiques físiques i espirituals d'aquesta raça singular. El rostre menudet, el llavi inferior que, en cantar, esdevé prominent, el somriure sevillà que infla els pòmuls punxeguts, l'arqueig de celles característic, els picaments de mans, palmell contra palmell, els dits separats. I la veu de múltiples inflexions. I el moviment ondulant de tot el cos. Tota l'Andalusia...

Estrellita Castro té un brio i una impetuositat de primer ordre. Té un magnífic ardor d'analfabeta. I té aquell histerisme andalús que fa anar bruscament, sense transició, de la rialla *cascabelera* al plor esqueixat. Engega el *Manolito Reyes* amb un vigor i un dramatisme que la Custodia Romero no posava pas en aquest cuplet, i canta amb sentida emoció—plora i tot—una varietat de *Quiero ser torero*, el cuplet favorit de tots els transformistes. Canta *fandanguillos*, també. Ara que el seu *cante* és fals, convencional, gens d'acord amb la pura ortodòxia del *jondo*. Així com els seus vestits en els quals predomina una fantasia massa *modelo Conde del Asalto*. Es llàstima que Estrellita Castro no intenti sotmetre la seva bravata, força natural incontrolada, a un estil i a un bon gust. Car ara per ara el seu art no és res més que una Andalusia passada per les varietés i feta per a enardir un públic de cafè-concert del Paral·lel.

Abans d'Estrellita Castro, actuen al Teatre Apolo algunes atraccions de qualitat diversa. Sepepe, que ha manllevat la dicció a En Ramper i el gest a l'Alady, que té moviment però desordenat, que obsequia el públic amb uns intermedis llarguíssims, és bo per a entretenir un públic que no miri gaire prim. Victoria Pinillos, la germana de la Laura, canta amb cert sentiment uns tangos del film *Luces de Buenos Aires*, que estan de moda en el món de les varietats, car no és la primera vegada que els sentim per aquests locals. John Lewis, amb l'esforç exhibit impúdicament, no fa més que demostrar el que costa arribar a posseir la difícil facilitat en el ball dislocat. I Mary Palacios ballen la jota amb magnífica brutalitat.

Subratllem amb gust l'excellent *tenue* del decorat d'aquest espectacle: ús exclusiu de cortines.

SEBASTIÀ GASCH

Pròximament

ANNY ONDRA
EN
ANNY CHOFER
La més divertida de totes les pel·lícules realitzades per la deliciosa nineta del cinema europeu
A RIURE TOTS ELS DIES
a
Urquinaona
PROGRAMA ARAJOL

Saló Catalunya

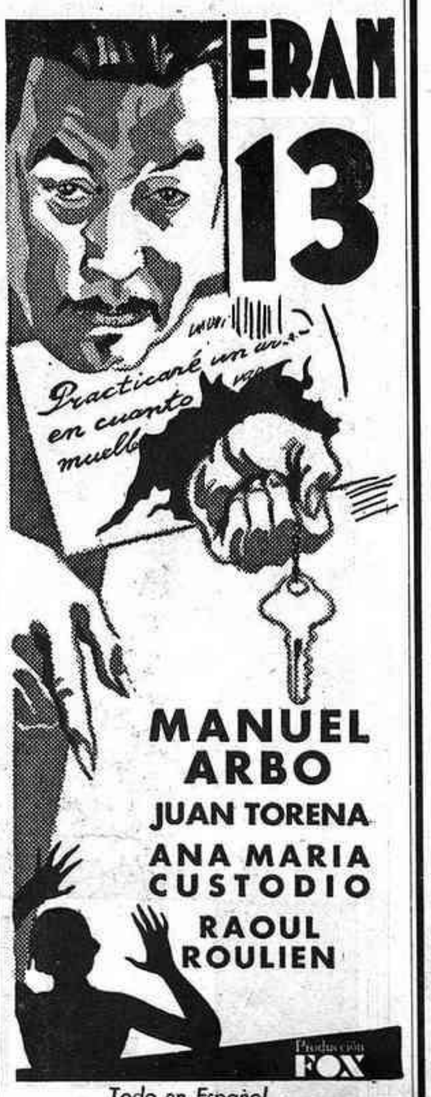

Todo en Español
Dirigida por DAVID HOWARD

(c) Ministerio de Cultura 2006

LES LLETRES

Lletres portugueses

Una contribució a l'estudi de les idees al Portugal de fa un segle

A la nostra Península, les idees europees acostumen arribar amb un cert retard. Demés, fora de les franceses, no és freqüent rebre-les directament, sinó per tercers. Amb tot, l'estudi de la forma en què ens arriben té el major interès, car així sabrem quines influències han intervingut en la formació mental dels peninsulars — i, per tant, en la nostra, individual, encara que sigui inconscientment. Desgraciadament, aquest gènere d'estudis, que exigeix una preparació llarga i acurada, car no es poden improvisar, és ben escàs en les tres llengües literàries peninsulars. Això fa que si n'apareix un, la seva importància correspongui a l'escassedat que d'aquesta mena d'obres patim.

Hernani Cidade, catedràtic de la Facultat de Lletres de Lisboa, ens dóna el resultat de recerques consciencioses en el seu llibre *A obra poetica do Dr. José Anastacio da Cunha. Com um estudio sobre o anglo-germanismo nos proto-romanticos portugueses* (Coimbra, Imprensa da Universidade, 1930, 8.º, 214 pàgs.). Hi trobem dos temes tractats, temes que semblen diferents, però que en realitat estan íntimament lligats: la biografia del poeta José Anastacio da Cunha i les influències anglo-germàniques a Portugal en els primers anys del segle passat.

Ja l'autor — especialista de la literatura portuguesa del segle XVIII i principis del passat — havia fet quelcom semblant amb el seu *Ensaio sobre a crise mental no seculo XVIII*, restringint-se després a la indagació d'una de les figures més representatives, estudiada en la seva *A Marquesa de Alorna*. El mètode és excellent.

Ací ha seguit un sistema semblant. La primera part del llibre està dedicada a l'estudi general de la qüestió. Després ve el de la personalitat i l'obra de José Anastacio da Cunha.

* * *

A mitjans del segle XVIII la moda, a Portugal, era el classicisme, sever, pompós, solemnial... Però el classicisme que imitava els antics, «unica fonte de que nascem boas odes, boas tragedias e excellentes epopeias», deien aleshores... No el classicisme del segle XVI! Aquell i no aquest era el que agradava al gust erudit dels lletrats contemporanis.

Ja vers aquella època s'inicia una evolució, que aviat serà una veritable revolució. La influència ve de fora: d'Anglaterra, primer, i, després, d'Alemanya. Hernani Cidade en fa primer l'estudi, per a facilitar la comprensió dels capítols successius.

Anglaterra és a la moda. Diversos portuguesos que vers la meitat del segle XVIII s'hi eduquen iniciaran la importació de les noves orientacions angleses: principalment João Jacinto de Magalhães, que en la seva *Philosophia Aristotelica Restituta* (1744) introdueix les teories newtonianes, i Luis Antonio Verney, esperit eclèctic i lliure (notem de passada que ambdós eren sacerdots). A poc a poc es van obrint camí les noves idees. Citem el metge Henriques de Paiva (1752-1822), catedràtic i escriptor, que des del seu *Jornal Enciclopedico* vulgaritza les teories poc catòliques del filòsofs i enciclopedistes francesos contemporanis.

A la fi del segle es fan traduccions de les obres poètiques angleses (Milton, Pope, Young) i alemanyes (Klopstock). Les primeres arriben en general per l'eterna via francesa — és a dir, que són retraduccions. Algunes, però, es fan directament. A això darrer contribueix poderosament la invasió napoleònica. La colònia portuguesa emigrada a Londres és tan nombrosa que es publiquen a la capital d'Anglaterra diversos periòdics lusitans que corresponen a les diverses tendències polítiques: *O Investigador Portuguez* (1811-1819), moderat; *O Portuguez* i el *Correio Brasiliense* (1808-1822), extremistes d'esquerra (de l'esquerra de fa un segle); *O Investigador Portuguez* (1814-1826), d'un liberalisme mitigat. Es comprèn la influència que el medi britànic que habitaven havia de tenir en els emigrats.

Així entra a Portugal el nou corrent: el sentiment de la naturalesa i l'evocació melangiosa. Són els prolegòmens del romanticisme que esclatarà unes dècades més tard.

José Anastacio da Cunha és un dels representants més qualificats de la nova tendència. Matemàtic notable, és a més un poeta precoç. Però ell no ha estat a l'estranger per a rebre la llavor de les noves idees. Tinent d'artilleria a la guarnició de Valença do Minho, hi conviu amb alguns dels oficials anglesos que en feien part i que havien vingut amb el comte de Lippe quan es féu la reorganització de l'exèrcit portuguès. Treballador infatigable, d'una intelligència privilegiada, arribà a ésser catedràtic de la Universitat de Coimbra. Però les seves idees lliures i la seva vasta cultura i, sobretot, la possessió de llibres estrangers prohibits a Portugal, feren que caigués a les mans de la Inquisició. La convivència amb els protestants anglesos i tenir llibres de Hobbes, Voltaire, Rousseau, etcètera, eren coses que no es podien perdonar... Finalment, en 1781 estava en llibertat, passats alguns anys de presó, i morí poc després. Aleshores tothom reconegué el molt que valia: «La seva mort ha estat lamentada i plorada a Lisboa. Fins al Palau era un home incomparable *després que el veieren mort*», diu un amic seu. Això no pot ésser més peninsular!...

Hernani Cidade estudia l'obra poètica de José Anastacio, el primer que cantà a Portugal, amb la febril vehemència dels romàntics, una passió amorosa. El llibre acaba amb les poesies de l'autor estudiat, que en conjunt ocupen més de la meitat del volum.

En resum: un estudi penetrant, erudit i conscienciós, ple d'interès, no sols per a la literatura portuguesa, ans bé per a l'estudi dels corrents d'idees i de l'evolució de la literatura peninsular en general.

GONÇAL DE REPARAZ (FILL)

VISITEU L'EXPOSICIÓ DE DIBUIXOS DE
ALEXANDRE CARDUNETS
"BARCELONA VELLA" I "MONTSERRAT"
(Oberta fins al 25 de febrer)
Llibreria Catalònia
3, Ronda de Sant Pere, 3

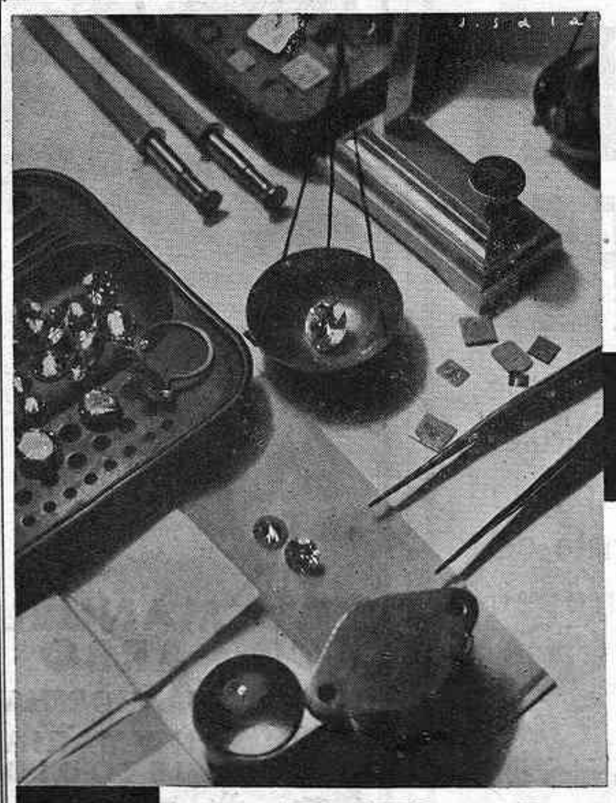
El BRILLANT té la vida de cent ulls que guaiten a l'hora i que no es clouen mai.
J. ROCA
JOIER
RAMBLA CENTRE, 33 - PASSATGE BACARDI, 2

LECTURES

El contrast essencial

L'atzar una mica caòtic de les meves lectures m'ha fet simultanejar dos llibres, dues traduccions: *Bell Amic*, de Guy de Maupassant, traduït per D. Guansé i editat per Proa, i *Memòries i Contarelles*, de Frederic Mistral, traducció de Guillem Colom, el primer volum de les quals ha aparegut a la magnífica col·lecció *Els Clàssics del Món*, que

Mistral als 22 anys

edita amb tant d'encert l'Editorial Barcino.

No tinc pas la intenció de fer la crítica d'aquests dos llibres, ni de descobrir llurs autors. Altrament, Mistral ha estat prou afortunat amb els seus panegiristes catalans perquè em calgui afegir la meva veu sense cap autoritat al cor d'admiradors de la vasta obra genial del poeta de Maiano. Tant amb el prestigi dels traductors (Jacint Verdaguer, Maria Antònia Salvà, etc.), com per les cordials i admiratives amistats que Mistral desvetllà, tota la seva llarga vida, entre els intellectuals catalans, podem ben dir que hem procurat complir amb tots els honors envers l'home que, com a patriarca d'una llengua germana, i com a geni universal, els mereixia amb escreix. Cas ben curiós, tanmateix, el d'aquest idioma provençal, d'una tan llarga tradició cultural i política, i que malgrat l'esforç incomparable del geni poètic i filosòfic de Mistral, roman, després de la mort del seu patriarca, en un estat parell de depressió i de floralisme eixorc! Potser serà l'enorme influència entre els resultats de la renaixença catalana i la provençal! I això que la categoria dels primers apòstols del Felibrige hauria justificat totes les esperances. Sembla que ara els occitanistes han girat novament els ulls envers Barcelona. Tant de bo el nostre exemple cultural i polític tingui un relleu prou meritori per a arrossegar en un moviment de saludable emulació els amics de Provença, Llenguadoc i Gasconya!

Tanquem aquesta disgressió i tornem al llibre que ha traduït Guillem Colom. Es, potser, la clau de tota l'obra mistraliana. En ella ens descriu amb una perfecta simplicitat, tota amarada de poesia, les seves memòries de joventut, i de tant en tant deixa que el geni popular intervingui amb alguna de les saboroses narracions creades anònimament i repetides de l'una a l'altra generació. Admirable pàgina, harmoniosa com un poema i plena com un apòleg, aquella de les flors del gladiol! I l'evocació del primer *plantié*, amb aquella fantàstica cavalcada a dins de la bóta, agafat a la cua del llop!

Si després d'aquesta frescor ingènua i cordial us introduïu en l'atmosfera espessa i realista del *Bell Amic*, de Maupassant, el contrast us sobtarà tant i tant que us semblarà que entreu en un nou món, carregat de vicis i de misèria, i en el qual són impossibles aquells sentiments simples i cordials, aquelles escenes gairebé bíbliques que us encisaven en les pàgines de Mistral. Dues obres gairebé contemporànies, filles d'una mateixa època, i que responen a una tan marcada diferència en la visió del món i dels homes! Davant d'aquell donjoanesc Jordi Duroy, seductor sense sentiments i arribista sense mèrits, que en mig d'una societat feta de convencions i falsedats, d'intrigues i adulteris, aconsegueix de fer-se una carrera política i una posició social, enyorareu aquelles escenes de pau en els masos de Provença, aquells amos patriarcals i aquells servents fidels. Arribareu a establir, per la deumilionèsima vegada, tirant curt, el dogma de la superioritat moral del camp damunt les ciutats, de la naturalesa angèlica dels homes rurals, corrompuda amb el contacte pervertidor de les urbs frenètiques. Es això, aquesta puresa camperola, la que explica tot el contrast de conductes i de morals, que dreça al costat d'un Mistral, joiós estudiant a Avinyó, el Jordi Duroy *souteneur* i xantagista, periodista sense escrúpols ni talent, i que només assoleix una certa grandesa en dur als darrers extrems el seu cinisme i la seva manca absoluta de moral per tal de donar satisfacció a la seva ambició sense fre? Zola, amb *La Terra*, amb *Germinal*, s'encarregarà ben aviat de destruir aquesta falsa idea. No: els camperols almenys per als novellistes de l'escola naturalista, són tan plens de passions, tan immorals i cruels com els homes de les grans ciutats. Què motiva, doncs, aquest contrast essencial de concepció de la vida, aquesta diferència tan gran en la visió de la humanitat entre un Mistral i un Maupassant? I no és pas que els herois del poeta provençal no lluitin ni pateixin, però quina distància hi ha entre els malastres de la pobra Mireio i les contrarietats de la vida de Magdalena Forestier, o les angúnies de *Bola de Seu*! I per altra banda els personatges de l'escola naturalista assoleixen també moments de plena felicitat (dels quals és magnífic exemple aquelles senyoretes de *La Casa Tellier*, tornant de la primera comunió de la neboda de la mestressa). Tot depèn, doncs, del temperament de l'autor: Maupassant veu només brètols i adúlteres en homes i dones; Mistral hi veu personatges idíllics o èpics. L'un s'entrebanca massa amb la fisiologia i l'altre no vol ni tan sols entrar pels camins de la psicologia. Però tots dos representen una posició típica i clàssica. L'un és la novella picaresca, transformada pels temps i rebent totes les influències de la vida ac-

Maupassant

tual; l'altre és el darrer representant de la musa èpica. La novella, estudi d'homes i dones, arribarà a prescindir totalment del paisatge. La musa èpica o idíllica tractarà els personatges humans com un simple element animat de la naturalesa, sotmès a les mateixes lleis cegues i arbitràries que regeixen el curs dels dies i el pas de les estacions.

I tot i admirant com cal i es mereix l'obra serena i deliciosa de Mistral, el nostre gust d'homes moderns, criats potser a desgrat nostre en les regles despietades del *struggle for life*, se n'anirà cap als personatges vils i immorals de la novella, com ara aquest Jordi Duroy del pobre Guy de Maupassant, perquè són molt a prop nostre, perquè lluiten amb totes les armes, i també probablement perquè són més divertits (de la mateixa manera que el públic troba més apassionants les gestes tèrboles dels *gangsters* que un recull admirable i exemplar de vides de sants).

RAFAEL TASIS I MARCÀ

BASTINOS
PER TOTES CLASSES DE LLIBRES
Obres Tècniques i d'Ensenyament, d'Art, Ciències, Literatura, etc., etc.
CARRER PELAI, 52
TELÈFONS 20600 I 20609

VARIETATS

Universitaris i escriptors

Julien Benda, darrerament, en *Les Nouvelles Littéraires*, ha publicat un article molt ponderat sota el títol d'*Universitaires et littérateurs* que és una *mise-au-point* perfecta d'un problema llargament debatut. El problema, en poques paraules, és aquest: existeix, de sempre, una cordial antipatia entre universitaris i escriptors. Antipatia que neix d'una mena de rivalitat. A l'universitari, col·leccionador de fitxes, prudent en les conclusions, treballador aferrissat però aviat esterilitzat per una miòpia que no veu més enllà del detall erudit, es contraposa l'escriptor abandonat a la seva intuïció segura, capaç de visions sintètiques, a qui interessa molt més el joc àgil de la visió que la càrrega feixuga de la prova. Els universitaris acusen els escriptors de manca de preparació i de consciència; d'una audàcia que arriba a la impudicícia. Els escriptors consideren els universitaris com una mena de treballadors de feines inferiors i elementals, damunt la qual les fantasies dels escriptors poden apuntalar-se. El problema, naturalment, s'aguditza per la manca d'homes que puguin tenir la constància en la preparació d'un universitari, i l'agilitat de visió d'un escriptor, o més aviat d'un poeta. (Quan neix un home d'aquesta mena es diu Spengler o Wells.) De fet, nota Benda, el divorci entre els dos estaments s'accentua cada dia. Si hom compara una tesi doctrinal de 1860 amb una de 1932, el primer que notarà serà un rigor científic molt més accentuat en aquesta darrera. Tot el que no sigui dada segura, instrument precís, cal bandejar-ho inexorablement. A les tesis de l'any 1860 encara s'hi podia fer retòrica!

La tasca universitària es fa cada dia més humil però més segura. Benda justifica aquesta actitud transformada en pedagogia. El professor deu dir al deixeble: «Si vós teniu la possibilitat d'ajuntar a la rigor del mètode el do de les grans síntesis i el talent literari, jo no us vull pas impedir que feu història com un Lavisse o un Sorel, i jo me'n faig una satisfacció; però, com que no és gaire probable que sigueu afavorit pels déus fins aquest punt, jo em crec més en el meu lloc ensenyant-vos a desxifrar un petit recó del passat o a bastir una bibliografia que podrà fer un servei, que a encoratjar-vos a escriure uns paràgrafs eloqüents que no tindran cap base segura.»

«Aquesta modèstia — acaba Benda —, em sembla d'una prudència exquisida. Però l'escriptor no en fa cas. I sort en tenim. *Quantes pàgines belles hauríem perdut*, diu Renan, *si Chateaubriand hagués estat un home modest*.»

Lytton Strachey

No fa pas massa temps que MIRADOR s'ocupava de literatura biogràfica i concretament de Lytton Strachey. La seva figura esprimatxada i estranya, que fa pensar en l'aspecte extravagant de l'escriptor castellà Ramón del Valle-Inclán, decorà les nostres pàgines.

Ara ens arriba la notícia que Lytton Strachey és mort. Lytton Strachey era fill de Richard Strachey, administrador a les colònies angleses de l'India. Estudià a Cambridge, des de 1899, on deixà per sempre un imborrable record. El seu primer llibre fou publicat en 1912; és un llibre d'assaigs sobre la literatura francesa. En 1918 inicià la seva tasca de biògraf publicant la primera sèrie de personatges de l'època victoriana. L'obra es titulà *Els grans victorians*. En 1921 publicà *La reina Victòria*. En 1922, *Homes i lletres*, i en 1925, *Elisabet i Essex*. Heus ací les fites més destacades de la seva obra.

Obra d'artista i d'home d'esperit, obra punyent, penetrant i irònica, té assegurat l'èxit per molt de temps. Ha provocat, també, apassionants polèmiques. Però aquesta circumstància corrobora la força del seu prestigi.

Els millors escriptors d'Europa han dedicat elogis a Lytton Strachey. A Espanya, la figura del gran biògraf anglès fou introduïda per Antonio Marichalar, el gran estudiós de Joyce, que publicà a la *Revista de Occidente* un assaig molt interessant acompanyant la traducció d'uns capítols de *La mort del general Gordon*.

Viatges Marsans, S. A.
Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA
Bitllets de Ferrocarrils Nacionals i Estrangers - Passatges Marítims i aeris
Viatges a "Forfait" - Excursions acompanyades - Peregrinacions, etc.
INFORMES I PRESSUPOSTOS GRATIS

(c) Ministerio de Cultura 2006

LES ARTS I ELS ARTISTES

Més sobre la fotografia moderna

En el número 157 d'aquest setmanari parlàvem de les meravelles de la fotografia moderna, particularment de l'essencialment realista, la de tipus anomenat documental; i parlàvem també de la comprensió entusiasta que havia provocat aquesta nova art fotogràfica en un sector d'artistes i escriptors d'avançada que propugnaven per una estètica precisament irrealista (sobrerealisme, suridealisme, etc.) (1). I ens preguntàvem si per cas aquests artistes antirealistes no haurien gustat per equivocació, per raó d'algun malentès o desviament, el film i la fotografia documentals.

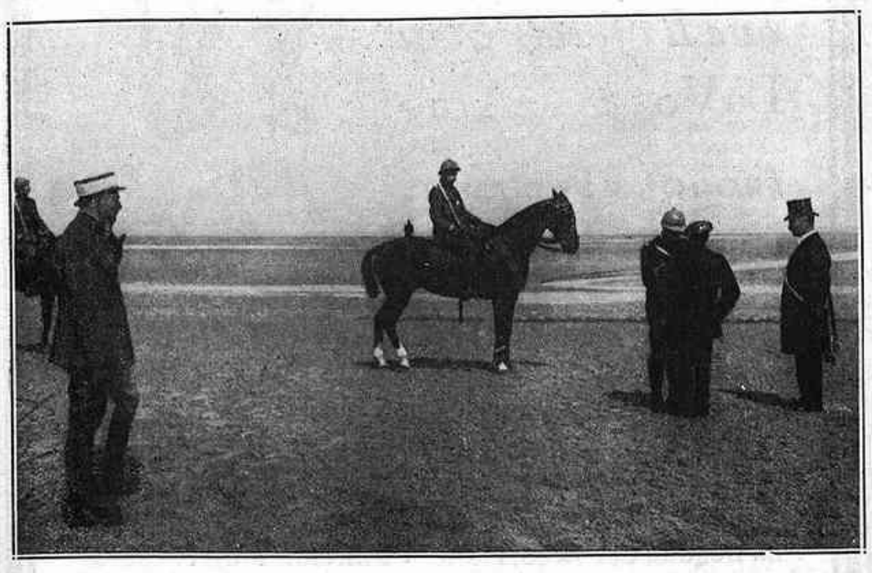

Ara és ocasió de respondre més o menys resoludament que no; que, per bé que contradictoris, els dos termes d'aquest equívoc dels artistes dits d'avançada tenen una explicació que és la que ara ens disposem a explanar.

El Realisme perdé la confiança dels esperits més ambiciosos (si bé no pas els més desperts) quan en començar el segle XX, esgotats i sense successió els grans mestres realistes, la notorietat i el favor públic es distribuïren entre els artistes que, tot i trobar-se exhaustos, eren els més hàbils o habilidosos. Morta irremissiblement la pintura d'història i impossibilitats els pintors d'animar la pintura de cavallet (posem per cas, per tal de limitar-nos a l'art més susceptible i eficient: la pintura), el realisme de cavallet, si així fos permès de parlar, els pintors no tingueren altra sortida que la d'empescar-se un realisme camuflat que, tot engrescant el públic, el qual també havia baixat de nivell, no exigís tant com el Realisme autèntic. I aleshores recorregueren a l'art folklorístic dels vestits i costums exòtics o anacrònics, al composicionisme i al color de la pintura de museu, al preciosisme, al pseudo-refinament deliqüescentista, al pintoresc, al religiosisme que regalimava del neo-escolasticisme i d'altres tendències literàries prolegomenadores de la gran pedanteria feixista.

Una tal pintura, que entusiasmava delirantment el rastacuerisme internacional infús àdhuc en la més rància societat aristocràtica, era per a fastiguejar els esperits fins. I així fou: molts anys abans d'acabar el segle XIX ja eren nombrosos arreu aquests esperits inconformistes. Però tots plegats no podien fer res per a refer la sensibilitat artística de les escoles i acadèmies, dels tractadistes i dels pintors, del gros públic i de les seleccions: la podridura era extensa i massa profundament arrelada. Calia un tità per a una empresa tan enormement revolucionària, i de titans ja no en corren. Un, però, en restava: Picasso. Aquest home pogué en pocs anys actuar en el pantà pestilencial de la pintura com Lenin a la terra no menys corrupta dels tsars. Picasso féu *tabula rasa* del Realisme camuflat, encara que el veritable Realisme n'hagués de suportar per reflex el descrèdit. Perquè no es tractava pas de fer distincions entre l'un i l'altre d'aquells dos Realismes, sinó d'anorrear el Realisme genèric, que era l'únic Realisme reconegut.

Un cop aconseguida, enc que fos tan sols

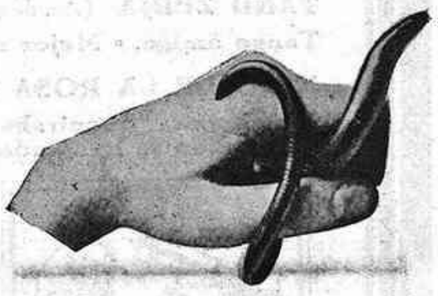

seus seguidors, tan lògics com descarrilats, lògics dintre la dialèctica descarrilada, no trobaren més enraonada substitució al Realisme que l'Idealisme. Després de sorolloses enc que puerils temptatives de Realisme intensificat que representen els diversos Cubismes coneguts, la reconstrucció es desenrotllà sota el signe de l'Idealisme; idealisme cada dia més exacerbat, més extrahumà, més ultraterrenal i, naturalment, al final, decididament antirealista. En pintura, en escultura, aquest camí no porta enlloc si no és a l'estimbat. Al peu de la negror insondable el vertigen féu girar la cara, i en girar-la els avantguardistes es trobaren amb teòricament, la destrucció del Realisme, calia pensar en la substitució; Picasso i els el cinema que començava mecànicament aquella reconstrucció del Realisme que la revolució esteticista i artística, brava i titànica però pueril, no sols no havia sabut enfocar i encarrilar, sinó que havia retardat amb un encegament molt comprometedor, amb un notori sabotatge.

Per raons d'astúcia, d'experimentació i d'atzar, la fotografia aconseguí més metòdicament que els bàrbars i titànics esteticistes, anar demostrant la grandesa de la Realitat immediata, que és l'única realitat admissible per a les arts plàstiques, i que solament per obra i gràcia d'aquestes arts pot revelar la seva transcendència.

En una remota antiguitat, que per aquestes coses no data sinó d'uns quinze anys enllà, era dogma incontrovertit que la fotografia no podia expressar res de vivent ni d'essencial o transcendent: era considerada com un procediment mecànic i per tant es concloïa que no podia rendir sinó fantasmes o cadàvers de representació. Tothom ho creia així i tothom cloïa de bon grat els ulls davant dels casos contradictoris, perquè la sensibilitat de la gent no era prou madura per aquestes coses que tenen aparença d'inertes i que són en veritat gairebé tan vives i punyents com l'obra d'art mestra. No és pas que l'aparell fotogràfic sigui més intelligent avui que ahir, ni que l'època dels avions i dels transatlàntics sigui més plàsticament interessant que l'època dels llums d'oli. Es que els fotògrafs i el públic d'avui es troben més treballats per aquestes fam i sedor de coneixement que són implícites en la recerca. L'esperit recerca sense treva; la intelligència de milions d'humans no cessa ni per un segon d'experimentar; el desig especula constantment; la curiositat ho explora tot.

Però, per què aquesta retrobada grandesa, aquesta admirabilitat de tot el món exterior, que la fotografia ens demostra avui dia més sovint que ahir, per què no reïx a revelar-nos-la sempre? Es que cal un cert estat de gràcia que està més aviat en el fotògraf i en el públic que no pas en l'aparell; estat de gràcia que es constata àdhuc en l'artista més gran i pur, tota vegada que no totes les obres de l'artista genial són genials; que es constata en el públic, ja que l'espectador o l'auditor no sempre es troben en el millor estat de receptivitat, i ja que, fins les collectivitats, l'humanitat tota, passen períodes de veritable eclipsi de la sensibilitat; que el trobem, en fi, en el mateix aparell fotogràfic, tota vegada que un mateix objecte fotografiat diverses vegades en el mateix lloc, en les mateixes condicions de llum, per un mateix aparell, no dóna els clixés tots iguals: l'aparell fotogràfic també sembla defallir, també sembla tantejar, com el mateix home, fotògraf o simple contemplador de fotografies.

Illustren aquestes ratlles dues fotografies emocionants, una de les quals és reproducció d'un fotogravat. No sé fins a quin punt les desfigurarà el nou fotogravat que ara les ofereix als lectors de MIRADOR, però són tan colpidores que probablement conservaran encara quelcom de llur pregon garlar. L'una d'elles representa la concessió d'una medalla per mèrits de guerra en l'exèrcit francès. L'escena passa a la vora del mar. Es una meravella de composició, tot i que res no hi ha de premeditadament artístic en aquesta fotografia, ja que fou presa entre dos focs en les cruentes lluites del front de Flandes al començ de la guerra gran. Altrament, prou es veu que tot és atzar en aquest drama colpidor. L'altre gravat és reproducció d'un gravat que es troba en un tractat anglès de cacera d'animalons vius; forma part d'una sèrie d'exemples demostratius de la manera com cal usar de les mans per tal de no matar ni de fer patir la presa. Si aquella fotografia és colpidora, aquesta, més humil, ho és encara més. Ho és no se sap per què. Potser només perquè l'aparell fotogràfic tingué un moment feliç, com el tenen els homes, els pintors i els escultors.

Que no s'esverin massa els detractors esteticistes a la moda sublim que li sortiren quinze o trenta anys enrera a la fotografia. El gran artista podrà anar més enllà que la millor reeixida de les fotografies perquè pot, a consciència, accentuar més o menys ací o allà, suprimir, afegir o deformar per a millor expressar; mentre que la fotografia està subjecta a una immutable escala de valors correlatius, en virtut de la qual, donats un to, una línia, un límit blanc o un límit negre, tots els altres valors formals es coordinaran disciplinàriament i sempre amb un mateix ritme d'impassibilitat, que és com si diguéssim de passivitat. Sols s'exceptuaran d'aquesta llei que mitiga l'expressió plàstica, com mitiguen fundes i vels les formes corpòries, aquelles fotografies que reprodueixen obres d'art, perquè en l'objecte fotogràfic l'artista ja ha marcat els accents que l'aparell no pot donar i que poden fer molt discrepants l'objecte artistat i el mateix objecte fotografiat.

Es que el món és molt divers, complex i canviant, i tots els aparells fotogràfics i tots els artistes posats alhora a dir i redir un sol objecte no arribarien pas a esgotar mai les seves facetes de pregona realitat.

Per raó de la recerca d'aquesta pregona realitat, tan patètica, els antirealistes renegaren del fals realisme i volgueren sobrepassar-lo (sobrerealisme). I també per raó d'aquest recòndit anhel de Realitat profunda els artistes dits d'avançada no divaguen gens ara que retroben la grandesa del real en el món exterior i en la vida quotidiana.

JOAN SACS

(1) En el nostre escrit del número 157 de MIRADOR es llegia: «els artistes... sobrerealistes, subidealistes i autorealistes tots són...», i calia corregir l'error de caixa en aquesta forma: «els artistes... sobrerealistes, suridealistes i tots els antirealistes...».

També s'hi llegia: «El cinema rus i la seva escola el germànic...» en lloc de: «El cinema rus, i a la seva escola el germànic...»

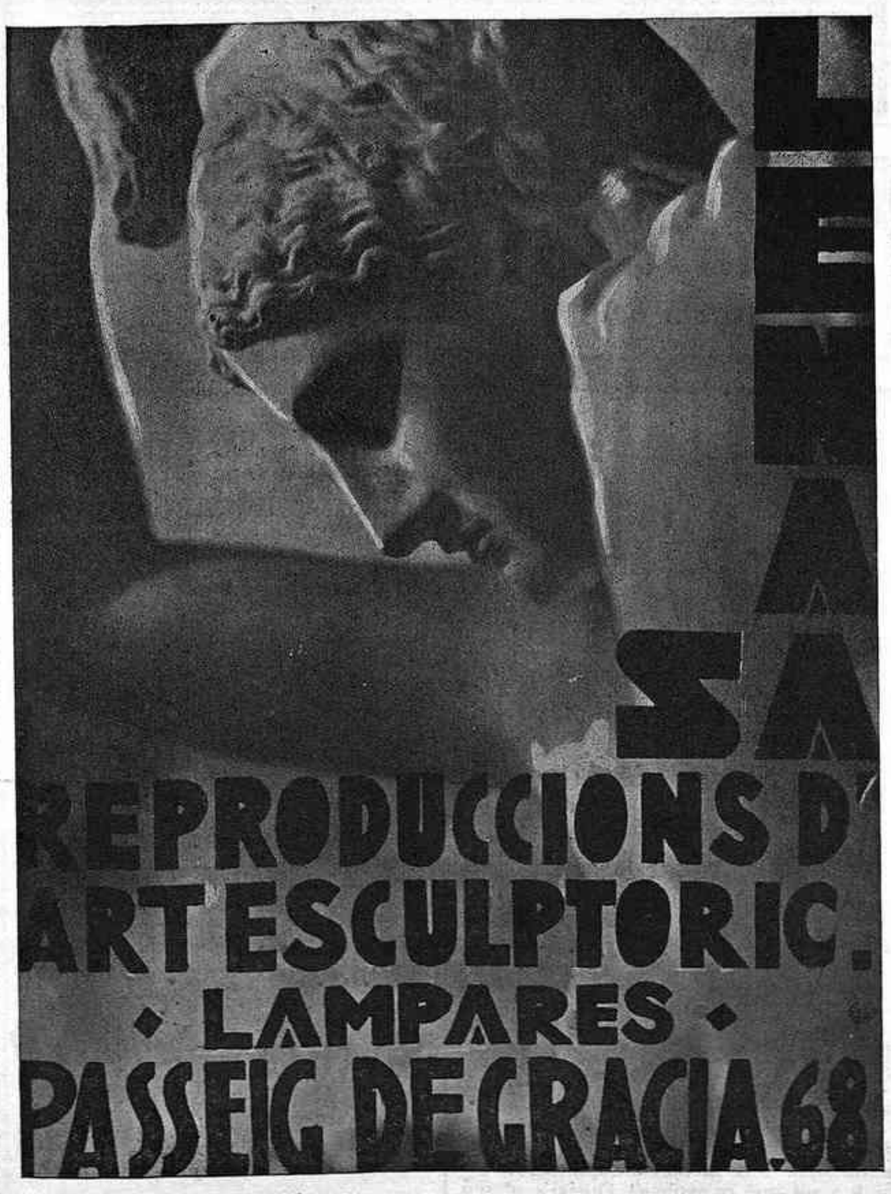

La decoració de la casa denota el gust del propietari

Els hotels de turisme

Invitat el Gatcpac per aquest setmanari a exposar el seu punt de vista respecte allò que haurien d'ésser els nostres hotels de turisme, ha redactat les ratlles que segueixen, amb el ben entès que es tracta simplement d'un recull d'idees que podran ésser la base d'estudis posteriors més complets.

* * *

L'èxit d'una explotació d'hotels de turisme està provat que augmenta en proporció al nombre d'hotels; és un criteri equivocat la por a la competència. Una xarxa d'hotels ben emplaçats atreu el turista. La construcció d'hotels de turisme entenem que ha de fer-se d'acord amb un pla de conjunt preconcebut. Per bé que els hotels han d'ésser diferents en la seva disposició en adaptar-los a l'emplaçament corresponent, cal que tinguin el màxim possible de característiques comunes, especialment pel que fa referència a les constructives, puix aquesta és l'única manera de poder dotar-los de tots els perfeccionaments de les installacions modernes amb pressupostos inclosos entre els límits d'una explotació segura.

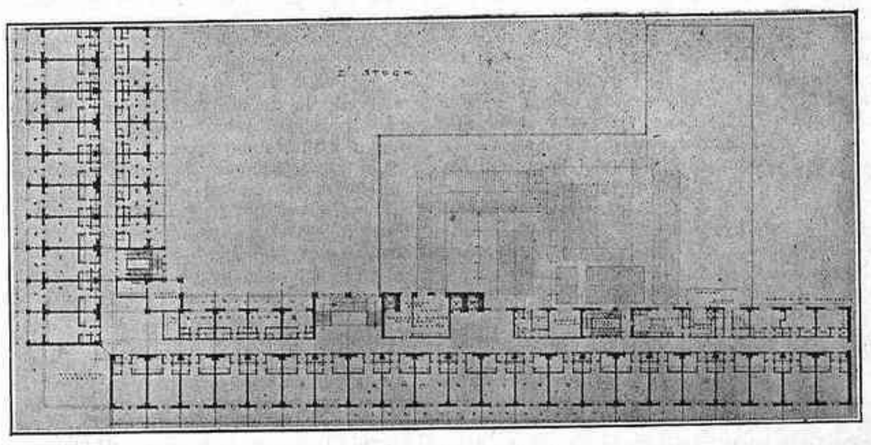

Planta d'hotel «standard»

Com a condicions bàsiques i comunes per a tots els hotels, hem de considerar les següents:

1.ª Importància de l'emplaçament des del punt de vista pintoresc. Un hotel de turisme és un lloc de distracció i repòs en contrast amb la vida de la gran ciutat. Per això han d'estar a una distància dels pobles que permeti el màxim contacte amb la naturalesa, sense arribar a un punt que faci l'accés i el proveïment excessivament gravosos.

2.ª Tipus d'habitacions ben escollits per cada cas. L'habitació és la cèllula de l'hotel i ens ha d'indicar, fins en els més ínfims detalls, el tipus d'hotel del qual forma part. Una habitació d'hotel de pas serà essencialment diferent d'una habitació d'hotel de temporada; amb freqüència caldrà poder disposar de tots dos tipus d'habitació en un mateix hotel. (El Gatcpac ha publicat ja un estudi sobre habitacions.*)

3.ª Protecció de les habitacions contra els sorolls. Per a això han d'emprar-se les solucions constructives més noves i més perfectes. Pot separar-se una habitació de la veïna amb paret maó buit de 15 cm. com a mínimum; amb doble embà omplint la cambra d'aire de sorra o suro; o amb un embà senzill revestit per les dues cares de suro o d'un altre material àfon. Cal adoptar sempre la porta doble.

4.ª Installacions. Installació completa de sanitaris per cada dormitori o, almenys, per cada dos. Com a mínimum s'ha de poder disposar d'una dutxa. El bany general és inadmissible en hotels de turisme. Es interessant de fer notar la importància que té que les tuberies siguin del diàmetre necessari perquè s'omplin i es buidin ràpidament els lavabos, els banys, etc. Això, que sembla tan elemental, és oblidat gairebé sempre al nostre país. Es indispensable que les installacions siguin registrables, ja que en un hotel la quantitat que anualment s'inverteix en reparacions representa una càrrega enorme. Es per aquest motiu que les installacions d'aigua freda i calenta, així com la de calefacció, no han de fer-se empotrades; si es volen deixar ocultes, s'han de fer passar les tuberies per galeries registrables.

5.ª Servei de restaurant, cuina, etc. Es un dels més complexos i més interessants des del punt de vista del rendiment. D'una encertada disposició i proporció de les diverses dependències en depèn moltes vegades l'èxit econòmic de l'explotació. El cap de cuina ha de tenir un lloc des del qual puguin dominar tots els serveis que depenen d'ell. Com a indispensables citarem els següents: cooperativa, celler, cambra frigorífica, quarto fred, preparació de peix, preparació de carns, preparació de llegums, cuina, rebosteria, cafeteria, office, taula calenta, aigüeres, armaris per a pisa, cristall i argenteria. Aquestes dependències han d'estar distribuïdes de tal forma que no permetin l'encreuament de serveis. Cal que estiguin com més prop possible del menjador, i no obstant l'aïllament d'olors i sorolls ha d'ésser absolut.

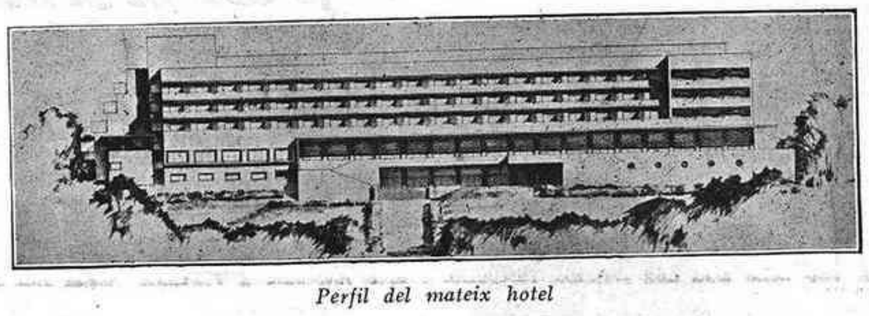

Perfil del mateix hotel

6.ª Habitacions per al personal masculí i femení, amb lavabos, dutxes, etc., apartats de la cuina.

7.ª Safareigs, màquines de rentar, assecadors, planxadors, repàs de la roba, rober, etcètera.

Com a serveis complementaris ha d'haver-hi a cada pis un office pel desdejuni i servei de restaurant, amb muntaplats. Quarto de roba de llit i d'habitació, quarto de neteja, quadro de timbres i una habitació per al servei.

A aquestes condicions generals comunes a tots els hotels de turisme cal afegir les particulars de cada tipus. A Catalunya podríem classificar els hotels de turisme en tres grups:

A) — Hotels emplaçats vora el mar. Costa Brava i platges principals.

B) — Hotels de muntanya. Pirineu, Montseny, etc.

C) — Hotels emplaçats en llocs d'interès arqueològic.

Reservant per a una altra ocasió un estudi més aprofundit, farem unes consideracions respecte els hotels de platja, que són potser els de rendiment econòmic màxim.

Aquests hotels aniran desterrant de mica en mica la clàssica «torreta» dels nostres pobles de la costa. Es absurd que en temps com els actuals, en els quals les preocupacions econòmiques afecten a tothom, es tingui una casa per habitar-la només un o dos mesos l'any, sovint mancada del confort indispensable.

Falten hotels on es puguin passar les vacances curtes o llargues, si convé amb tota la família.

Cal que hi hagi diversitat de tipus d'habitació dintre l'estendardització dels elements. Amb aquesta consideració general, concloem, mancats de més espai per precisar les condicions que han de posseir els hotels de turisme.

GATCPAC

(*) Núm. 1 de 1931 de la revista *AC*.

raspalls per a tots els usos
articles de neteja — objectes per a presents
rambla de catalunya, 40

VISITEU
a les
Galeries Laietanes
l'exposició de cartells de la casa
Carbons Permanyer
Del 6 al 19 de febrer de 1932

(c) Ministerio de Cultura 2006

Ràdio, gramòfon i discos

Heus ací dos sistemes d'aparells, la ràdio i el gramòfon, que des de fa uns anys alternen en el servei de música i animadors de les llars.

Fins fa uns quants anys, obtenir música de casa estant només era possible o bé a les persones amb certa educació musical per a fer sonar un piano, que ha estat sempre l'instrument domèstic per excellència per ésser el més complet actuant individualment, o bé a les que no tenint-la gaudien dels mitjans econòmics suficients per adquirir una pianola. No cal parlar de la música obtinguda amb els primitius gramòfons amb trompa, no sols per l'antiestètic embalum de l'artefacte, sinó per la seva deficient sonoritat i més encara per la pèssima qualitat dels discos impressionats.

Després de l'aparició dels primers «portàtils» va venir la ràdio envaint totes les llars. Cal reconèixer que al principi hi podia més la novetat de l'invent que la qualitat de la música que servia, però així i tot es va estendre amb una forma insospitada i aviat les antenes i xarxes més o menys científiques van envair terrats i celoberts. La ciutat de Barcelona va ésser un dels llocs d'Europa on va arrelar més. Les emissores d'ací aviat van comptar amb més de deu mil abonats, i això en aquest país no es pot negar que és un esdeveniment, tenint en compte que les quotes són voluntàries.

De totes formes l'afició minvà en pocs anys. Aquest descrèdit fou produït molt per la qualitat de l'emissió, però més per la desilusió produïda en el propietari de l'aparell quan va desaparèixer l'encís de la novetat i es va convertir en un instrument reproductor, o millor, transmissor de sons, superior als altres instruments.

Simultàniament la fabricació de «portàtils gramofònics» es va anar desenrotllant, perfeccionant, no solament els òrgans interns, motor i principalment el diafragma, sinó també tenint els aparells formes més racionals i confortables. Al costat d'aquesta senzillesa dels gramòfons, hi havia la complicació dels equips receptors de ràdio, que comptaven sempre amb els accessoris enutjosos de bateries que s'havien de reposar i vàlvules que es fonien sovint, esdevenint illusori l'estalvi que semblava comportar l'aparell sobre el gramòfon.

Els perfeccionaments posteriors situen la ràdio i el gramòfon en formes que es poden considerar gairebé com a definitives, en les quals només són possibles els perfeccionaments de detall. Els aparells de ràdio, compactes, és a dir, d'un sol bloc, al qual només és necessària una senzilla connexió a la xarxa de la illuminació. Els gramòfons amb una senzilla caixa de petites dimensions a la qual es pot aplicar els discos.

Ara bé, de casa estant, quins avantatges hi ha utilitzant l'un o l'altre mitjà? La resposta de la qüestió així formulada és difícil per la raó senzilla que tots dos responen a utilitats diferents.

La ràdio, demés de música, serveix (o hauria de servir) a qui l'escolta, l'actualitat. Un altre dia parlarem de les activitats de les emissores, encara que, dit sigui de passada, no hi ha per què criticar-les com es fa tan sovint. Es veritat que la qualitat de la música servida i fins en l'orientació general hi ha molt a dir, però cal reconèixer el servei que han estat prestant principalment amb els esdeveniments polítics darrers. El gramòfon en canvi només serveix música, però hi ha la facilitat de triar l'audició, facilitat limitada per l'abast de la discoteca particular. Reconeixent la limitació aquesta, val a dir que les collecions sempre responen al gust de llur propietari i per això no hi poden haver les imposicions d'un gènere determinat.

D'altra part tots els mitjans tenen un element que els és ben comú, i aquest és el disc. La radiació de discos, que ha arribat a ésser un problema per als venedors detallistes, no és difícil de resoldre reglamentant-la, i així la venda fins i tot es podria incrementar. La utilització de discos també amb els aparells de ràdio és una nova sortida per als discos. Avui tots els receptors porten l'anomenada «amplificació gramofònica», i això, que només és una possibilitat amb poc valor en els aparells modestos, és una realitat utilitzada en les ràdiogramoles, encara que s'ha de confessar que per avui aquests aparells només són possibles amb un preu elevat. Dèiem que l'amplificació gramofònica no era més que una possibilitat, ja que actualment constitueix un reclam comercial que poc s'utilitza, puix la sonoritat a través del procés *pick-up*, aparell, alt-parlant, demés d'ésser incòmoda d'obtenir, no és tan perfecta com l'obtinguda directament amb el portàtil gramofònic.

La ràdio, però, cal reconèixer que té encara un ample camp d'experimentacions en el qual sempre són possibles les sorpreses, per a obtenir no sols noves aplicacions d'audició, sinó també perfeccions quant a l'obtenció d'aparells que permetin comercialment introduir-se al mercat a un preu relativament modest. Sempre hi haurà, però, aquells aparells modestos de preu inferior fins al de l'utensili més senzill de la casa, que amb una galena permeti seguir de casa estant els esdeveniments que presenta l'actualitat diària i contribuir a l'esplai de les llars humils amb un pressupost limitat.

J. G.

La última paraula en receptors

Modern receptor llençat al mercat per

PHILIPS RADIO

compendi de la tècnica de ràdio

mai cap aparell ha assolit tal grau de perfecció i selectivitat

930 A = Corrent altern
930 C = Corrent contínu

PHILIPS RADIO

dies de carnaval!

Compri avui nous discos i escolleixi'ls entre aquests èxits que li ofereix avui

La Voz de su Amo

FEODOR CHALIAPINE
(BAIX)
Poder hostil (Sieroff) **"El alegre Carnaval". - Trepak** (Moussorgsky) **"Cantos y danzas de la Muerte".** *DB-1511*

ORQUESTRA SIMFONICA DE FILADÈLFIA
(MESTRE STOKOWSKY)
Finlandia (Sibelius) Poema simfònic I i II parts. *DB-1584*

LAS LEANDRAS (MARY ISAURA I COR)
"El Pichi", Chotis. - **"Las viudas"**. - **"Pasodoble"** .- **"Canción canaria"**. *AE-3830 i AE-3831*

ORQUESTRA JACK HYLTON
La llegada del circo, Foxtrot. - **Canción alegre,** Foxtrot. *AE-3846*

ORQUESTRA DEMON'S JAZZ
El gallinero, Xotis corejat. - **Dale de betún,** Vals-jota corejat. *AE-3852*

ORQUESTRA MAREK WEBER
El trío de la bencina. - Un buen amigo, One-step. - **Darling,** Foxtrot. *AE-3682*

TANII ZERJA (Ac. de guitarras por HERMANOS RICARDO)
Tango amigo. - Mejor no recordar. *AE-3826*

NIÑO DE LA ROSA FINA DE CASARES
Fandangos, "Suspiraba un peregrino". - Tarantas, "Qué bien te lo agradecería" *AE-3814*

"La Voz de su Amo"

Dolceria LATORRA

Muntaner, 18 *Telèfon 35116*

FEU FER ELS VOSTRES GRAVATS EN LA

Unió de Fotogravadors

Casanova, 160-162 : Telèfon 77406

—Que és estrany! Havia encarregat unes camises per tu, i m'envien aquest barret tan bonic.

(*Ric et Rac*, París)

Hi ha menys accidents de ferrocarril que d'auto perquè el maquinista no abraça mai el fogainer.

(*The Passing Show*, Londres)

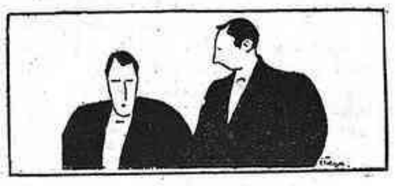

—I com van els negocis?
—Si em dones paraula de no demanar-me res, et diré que van bé.

(*Jugend*, Munic)

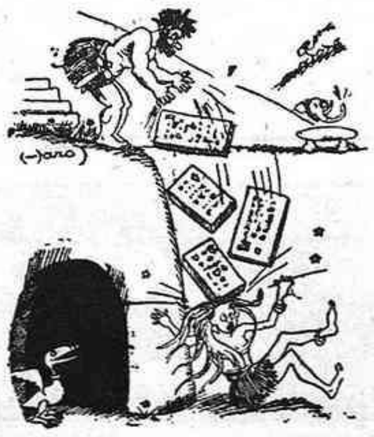

A L'EDAT DE LA PEDRA

—Tot s'ha acabat entre nosaltres! Aquí tens les teves cartes!

(*Ric et Rac*, París)

—Aquesta és l'actriu Doris de Rio.
—Ah, sí? On surt?
—Sobretot a les pàgines d'anuncis de sabons i cremes de bellesa.

(*The Bystander*, Londres)

—Ah! Vostè és el director del presidi? I potser ha anat pujant des de simple presidari?

(*The Passing Show*, Londres)

—Vaig venir a aquest hotel perquè me'l va recomanar un amic, però l'habitació és dolentíssima i el menjar insuportable!
—I a mi què m'explica! Queixi's al seu amic.

(*The Passing Show*, Londres)

—Que t'has tornat boig?
—Es que no m'he recordat de sacsejar la medicina abans de pendre-la.

(*Il Travasso*, Roma)

L'encantador de serps a Itàlia

(*Simplicissimus*, Munic)

(c) Ministerio de Cultura 2006

MIRADOR TURISTIC

La Costa Brava

Si les prediccions que es fan sobre el turisme català es compleixen, d'aquí pocs anys podrem veure la nostra Costa Brava convertida en un gran centre d'afluència de viatgers. Tot és qüestió que no ens limitem a pregonar, com hem fet fins ara, les excellències d'aquest tros privilegiat del nostre país, tot esperant que per ell sol i per la seva

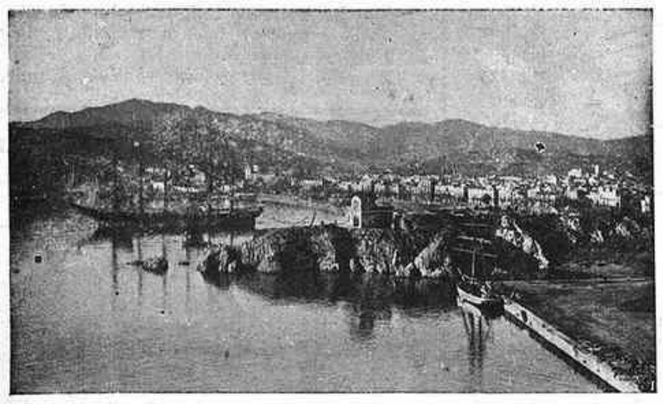

Sant Feliu de Guíxols

bellesa excepcional aconsegueixi atreure l'atenció del turista. Els catalans, quan parlem dels encisos de la nostra terra i per tant de la Costa Brava, caldria que ho féssim amb menys vanitat i penséssim, en canvi, que sense esforç tots els atractius del país restaran gairebé ignorats i al marge dels corrents turístics. Convé dir, una vegada més, que els catalans amb prou feines si coneixen el seu país. I si això és així, ja pot compendre's que som encara molt lluny del moment en què els no catalans sentin admiració per aquestes platges, aquestes muntanyes i aquests monuments que són el nostre orgull.

Sense un esforç decidit i continuat, Catalunya seguirà essent un país poc visitat. Pensem que fora de la nostra hi ha altres terres magnífiques i positivament interessants, els habitants de les quals cerquen en el treball i en l'organització la manera d'atreure el foraster. Hi ha en el que podríem dir-ne mercat turístic una concurrència difícil, i en aquesta concurrència Catalunya no ha tingut fins ara cap mena de paper. Malgrat tenir una situació d'avantatge, no s'ha preocupat mai d'aprofitar-la. Ha deixat sempre el camp lliure a tots els competidors.

Endarrerits i tot, bé caldrà que un dia o altre ens decidim a començar. I un dels objectius que ofereixen el camí més planer per aquest començament, no hi ha cap dubte que és el de la valorització turística de la Costa Brava. Des d'ara hauríem de pensar que aquesta obra no pot ésser simplement el resultat de la iniciativa individual, sinó que ha d'obeir a un veritable pla de conjunt, en el qual tots hem de posar l'atenció. Cal en primer lloc que els Municipis i altres sectors interessats en la prosperitat de la Costa Brava s'uneixin per a iniciar la tasca; però cal també que Barcelona es senti una vegada més capital de Catalunya, ajudant i orientant aquesta empresa. Altrament, hem de tenir en compte que el nostre país no és pas tan extens — i amb els nous mitjans de viatge, amb més motiu — perquè no puguem dir que els llocs principals no es troben gairebé a les portes de Barcelona.

Reconegut doncs l'interès nacional que té l'explotació turística de la Costa Brava, cal preveure el moment en què aquest lloc haurà de poblar-se d'hotels, balnearis i nuclis d'urbanització. Cal estar alerta per quan arribi aquesta hora, pensant en les innombrables calamitats que han caigut sobre la major part dels municipis de Catalunya a conseqüència de les genialitats dels arquitectes i constructors i de les manies dels propietaris. L'estranger observador en tindrà prou amb contemplar les manifestacions de la nostra arquitectura, les erupcions i protuberàncies de pedra i de ciment que hem inventat per a bastir o ornamentar les nostres cases, sense cap respecte per a l'harmonia civil, per adonar-se que es troba en un país d'un llevat individualista i anàrquic on l'autoritat i la disciplina no tenen cap prestigi. Un país on la gent fa el que vol.

Mentre els nostres poetes i els nostres artistes s'han dedicat a enaltir el nostre paisatge, l'egoisme desenfrenat i la incultura d'una gran part de la nostra burgesia ha destruït els nostres boscos i ha fet malbé els recons més bells del nostre litoral. El pretext més arbitrari i més allunyat del que pot significar una peremptòria necessitat econòmica ha portat més d'un propietari a realitzar actes que podríem qualificar de barbàrie si no l'excusés la seva total ignorància. Per simple gasiveria, fou destruïda, no fa pas molts anys, una de les més belles pinedes de la nostra costa de Llevant. Després d'això, si en el nostre poble ha d'haver-hi un mínimum d'autoritat que garantitzi la permanència del que és patrimoni de tots, bé caldrà exigir que no continui aquesta obra de devastació que amenaça convertir la nostra terra en l'ermot més desolat.

Si tractem ara d'empendre l'explotació turística de la Costa Brava, no hi haurà més remei que procedir amb un criteri rigorosíssim en tot el que faci referència a la conservació dels seus atractius naturals. Com a primera providència, s'imposa que el poder públic delimiti la zona que podríem qualificar turística i la declari d'interès general. I seguidament caldrà aplicar a totes les urbanitzacions que projectin o les que convingui rectificar en els termes municipals de la Costa Brava, així com també al seu règim forestal, normes anàlogues a les que regeixen per als Parcs Nacionals.

En defensar aquest criteri, no és que oblidem l'encert d'alguna de les urbanitzacions més recents d'aquella regió. Però per tractar-se precisament d'un fet excepcional, tot el zel que posem per evitar l'abús de la propietat en benefici d'un pla de conjunt, serà poc per arribar al nostre objecte, que no pot ésser altre que el d'arribar que la Costa Brava tingui, a casa nostra i a fora, tot aquell prestigi necessari per a ésser considerada com una veritable zona turística, i, per tant, com una solidíssima base de riquesa per aquell tros de Catalunya.

J. M.

—La meitat dels consellers són uns idiotes!

El president.—Rectifiqui immediatament aquestes paraules!

—Volia dir que la meitat dels consellers no són idiotes.

(*Le Rire*, París)

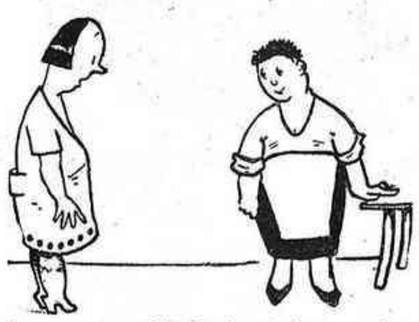

La senyora.—Maria, he trobat un franc sota la taula.

La minyona.—Li vaig posar expressament per veure si la senyora és honrada.

(*Pages gaies*, Yverdon)

—Però, aquesta aigua no deu ser pas bona pels peixos?

—Què diu ara! Si ni un sol en vol sortir!

(*Lustige Kiste*, Leipsic)

Agència exclusiva per a la venda de
MIRADOR
Societat General Espanyola de Llibreria
Barbarà, 16 *** Telèfon 17218

PROPAGANDA TURÍSTICA

L'exemple d'Alemanya

En disposar-se Catalunya a iniciar la seva política turística, no deixa d'ésser força interessant conèixer i examinar detingudament els procediments que utilitzen, per a la propaganda de seu país, aquelles nacions que han comprès la importància que pot del turisme internacional. Deixant a part la magnífica tasca que realitzen les empreses de caràcter privat, cal fixar-se en la gran obra que porta a terme l'organisme creat per aquest objecte sota la dependència de la Direcció dels Ferrocarrils de l'Estat

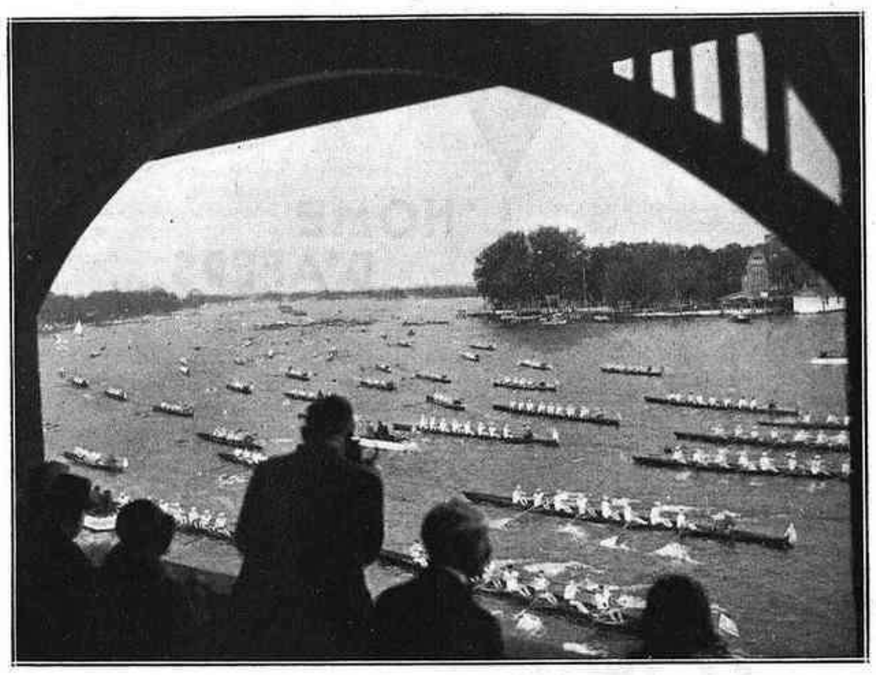

Regates prop de Berlin. (Foto del servei de propaganda dels ferrocarrils alemanys)

tenir per a llur economia tractar i atendre convenientment el problema turístic.

No som gens partidaris en aquesta ni en cap altra de les noves activitats a les quals s'haurà de lliurar Catalunya, de fixar l'atenció únicament en el que facin els altres, per copiar-ho servilment i adaptar-ho després a la finalitat que hom es proposi. Nosaltres, que ens sentim orgullosos de tenir una personalitat ben definida, hem de tendir en aquest aspecte, com en tants d'altres, a crear uns procediments autòctons, en els quals es remarquin aquelles condicions d'originalitat que puguin fer-los inconfusibles.

Es indispensable, però, conèixer al dia tot el que es faci en matèria de propaganda turística, així com els resultats que se n'obtenen, per tal d'estar degudament documentats i preparats abans d'establir el pla de propaganda turística que encaminarà a incitar el desig de visitar i conèixer el nostre país.

Un dels esforços més formidables i encertats que s'hagin realitzat darrerament en matèria de propaganda turística correspon indubtablement a Alemanya. Hom pot ben afirmar que abans de la Gran Guerra aquesta nació no havia pensat seriosament en els beneficis que li podia oferir l'explotació del turisme. Ha estat en aquests darrers anys que Alemanya s'ha llençat, amb una empenta i una organització exemplars, a la difusió de tot el que constitueix el que podríem dir-ne el seu patrimoni turístic. Tots els centres i llocs d'afluència de viatgers són inundats de material de propaganda gràfica, cartells i fotografies amb el fi de canalitzar cap a Alemanya els corrents alemany. Personal expertíssim, que disposa de cabals considerables, ha muntat un servei de propaganda turística no superat per ningú. El seu arxiu de fotografies, clixés, estereoscòpies, pellícules i exemplars positius és d'una varietat i riquesa sense comparació possible. En aquesta mateixa plana en reproduïm una mostra. La prodigalitat amb què es distribueix per tot el món aquest material respon al millor criteri que pot tenir-se sobre aquesta mena de publicitat.

Paral·lelament a aquesta acció hi ha establert un servei de noves destinades a la premsa de tots els països, que són trameses als periòdics en la llengua en què estan redactats. No cal dir que sota l'aparença d'una nova d'interès general hom remarca una propaganda a favor d'Alemanya.

En constatar els resultats que ha obtingut aquell país amb aquests procediments en tan poc temps, hom no pot substreure's de comparar-ho amb l'actuació aparatosa i plenament ineficaç del nostre «Patronato Nacional de Turismo», reduït ara a una existència molt feble.

Catalunya, en enfocar el seu pla d'acció turística en vistes a l'estranger, cal que tingui present els diferents camins que han seguit els altres, per tal de no fer cap marrada i obtenir el màxim rendiment en l'objectiu que persegueixi.

Els primers passos donats amb la fundació de la Federació de Turisme de Catalunya i Balears, sota el patronatge de la Generalitat, ens fa esperançar que s'inicia una bona orientació en la política turística de Catalunya.

M.

HUSA

Quan viatgi
aprofiti els avantatges de la nostra cadena d'hotels

HOTELES UNIDOS, S. A.
LA MAJOR ORGANITZACIO HOTELERA D'ESPANYA

A Barcelona	Hotel Orient	250 habitacions	100 banys
A Barcelona	Hotel d'Espanya	150 habitacions	50 banys
A Bilbao	Hotel Carlton	200 habitacions	200 banys
A València	Husa, Hotel Victòria	100 habitacions	50 banys
A Tarragona	Hotel Europa	75 habitacions	30 banys
A Alacant	Hotel Palace	80 habitacions	50 banys
A Càdiz	Hotel de la Playa (temporada 1 de juliol 30 setembre).	150 habitacions	100 banys
A Alcalà de Guadaira (Sevilla).	Hotel Oromana	30 habitacions	25 banys
A Sant Sebastià	Hotel Cristina	200 habitacions	200 banys
A Sevilla	Hotel Madrid	100 habitacions	60 banys

En tots aquests hotels trobarà especial acollida, estada confortable, cuina de qualitat i preus moderats

HUSA segueix augmentant la seva cadena d'hotels per tot Espanya, fins que la seva organització abasti les ciutats més importants d'Espanya

(c) Ministerio de Cultura 2006

L'HOME D'AFERS....

Avui mes que mai ve obligat a defensar el seu cervell d'aquesta escomesa evolucionista que actualment l'está esgotant. Que pensi tan sols que un xoc nerviós pot posar en greu risc la seva vida i salut. Templi els seus nervis, vigoritzant-los. Regeneri el seu fósfor que ara a mans plenes está gastant; vulgui esser fort i sa per no defallir i esser vencut.

TONIC NERVIOS CERA

(FOSFOR ESTRIGNINA I HIPOFOSFITS

Sempre el primer en l'escala dels Tonics nerviosos a travers de tots els temps i de totes les generacions médiques.

Venda farmacies.
LABORATORIS CERA, S. A
Vico, 18. - Copérnico, 35 al 39. - Barcelona

UNIC APROBAT PER LA ACADEMIA DE MEDICINA I CIRUGIA DE BARCELONA

El fill.—Quant temps fa que ets casat, papà?
El pare.—Quinze anys.
El fill.—I quant temps te'n queda?

(*The Passing Show*, Londres)

—Sobretot, no es descuidi de raspallar-li les dents!

(*Judge*, Nova York)

—Quin temps més ximple!
—Jo vaig tenir sort. El dia que vam enterrar la meva dona feia un temps esplèndid.

(*Le Journal Amusant*, París)

—Què et sembla? M'està bé?

(*London Opinion*, Londres)

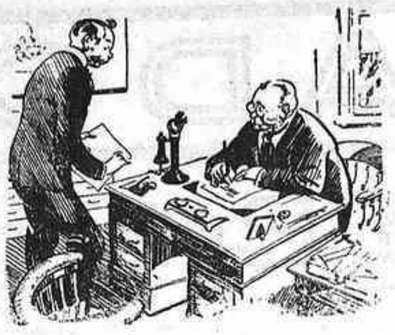

—Ahir no vàreu venir al despatx dient que estàveu malalt i a la tarda us vaig veure en bicicleta.
—Devia ser quan anava corrents a cal metge.

(*The Passing Show*, Londres)

—Té, veus, aquest ha arribat a centenari.
—Sí, però el temps que li ha costat!

(*Ric et Rac*, París)

—Ja ha canviat l'aigua dels peixos?
—No, senyora; encara no s'han begut la d'ahir.

(*Everybody's*, Londres)

AGULLES
GIOCONDA

Si voleu obtenir el màxim so del disc i el mínim desgast, useu sempre agulles GIOCONDA. Cada agulla porta el nom gravat Capsa de 200 agulles 2'50 ptes.

Venda a l'engròs:
A. GUARRO
RAMBLA CATALUNYA, 7

ENCARREGUEU
ELS VOSTRES IMPRESOS
ARTÍSTICS I COMERCIALS ALS
TALLERS GRÀFICS
PATRICI ARNAU
VERDAGUER I CALLÍS, 3, 5 I 7
(DAVANT DEL PALAU DE LA MÚSICA CATALANA)
ES LA CASA MÉS PERFECCIONADA EN LLIBRES RATLLATS, DE LUXE I EN TOTA CLASSE D'ENQUADERNACIONS. - ELEGÀNCIA I ECONOMIA EN ELS ENCÀRRECS. - EN CAS DE URGÈNCIA DEMANEU-LOS PEL TELÈFON
14856

¿Le sería a Vd. agradable poder tomar un purgante de aceite de Ricino, si éste tuviera el gusto de un buen jarabe de naranja?
Pues éste es el aceite de Ricino GOLOSO, que envasado en un lindo vasito de cristal se vende en todas las farmacias.

AIGUA DE ROCALLAURA
LA DEU MÉS RICA DEL MÓN
Si vostè pateix d'**Albuminúria, Litiasi úrica (mal de pedra), Bronquitis parenquimatoses Nefritis crònica**, es curarà radicalment amb
AIGUA DE ROCALLAURA
S'expèn en ampolles de litre i mig i en garrafons de vuit litres
Distribuidors generals
FORTUNY, S. A.
Carrer Hospital, 32 i Salmeron, 133

Conservi la pell sana, neta, jove, fresca i gemada
Afaiti's depressa, amb higiene, simplement
Això ho aconseguirà amb la

PASTA Nix

Societat Espanyola de Carburs Metàl·lics
Correus: Apartat 100
Teleg.: "Carburos"
BARCELONA
Mallorca, 232
Telèfon 73015
CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: OXIGEN 99 °/o DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova :: ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova :: FERRO MANGANES i FERRO SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA
PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

ANUNCIANTS...!
Una moderníssima organització completa en publicitat
Pel·lícules de dibuixos animats
mudes i sonores - patent núm. 121288 - aplicades al servei de la tècnica publicitària, us l'ofereix:
"Agencia General de Anuncios"
Vostres productes poden ésser propagats amb èxit segur per tota la **Regió Catalana i Illes Balears**
200 cinemes en ciutats i poblacions de categoria
Fontanella, 10, 1.er, 2.a.-Tel. 16606
BARCELONA
Avinguda Menéndez Pelayo, 85, 1.er
MADRID

Els millors materials per a la construcció
URALITA
BARCELONA
Plaça d'Antoni López, 15
Telèfon 16556

IMPRESOS COSTA
Asalto, 45.-Barcelona

(c) Ministerio de Cultura 2006